

ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

Wydáwán

příspjwánjm

mnoha duchownjch a učených mužů

od

Knjžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Čtvrtý ročnj běh.

Swazek druhý.

W Praze, 1831.

W Knjžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

I. P O G E D N Á N J.

1. Zdaliž učenj o samospasitelné cjrkwí katolické tak nedůwodné gest, gak se protestanti domnjwagj?

Od Josefa Černého, administrátora u Karmelitánek.

Mezi oblíbené námjtky, gimíž protestanti, zwláště od roku 1817 — kdež nowá polemiky gegich doba nastala, proti katoljkům wálčj, náležj zagisté článek o *samospasitelné cjrkwí*. Tent, dle zdánj gegich, naše neyslabšj strana, kteréz proti důwodům gegich uhágiti nám nemožno. Než, máme za to, že nebude nikoliw třeba ani při tomto autoku zbraň skládati a bogiště odewzdati. Zpytugme gen obšjrněgi článek ten, a odstraňme, cokoliw protestanti nedůwodně na nás umjtagj; tu zagisté se obgewj, že i tjmto učenjm ničeho nezastáwáme, coby buď proti pjsmu sw. aneb proti zdrawému rozumu bylo na odporu. Kuwarowánj všeho nedorozuměnj ustanowjm neyprwé *smysl* této wýpowědi, potom pak uweđu některé hlawnj důwody, proč a práwě-li se cjrkwé katolická *samospasitelnau* nazjwá.

Co znamená slovo *spasiti* dle rozumu pjsm swatých?

Ono znamená a) tolik co *oswoboditi* od mrawnj zkázy, w kteréž se wedlé učenj pjsm pokolenj lidské před wykaupenjm nacházelo, a w njž gedena každý člowěk se nacházj, genž se wykaupenj Kristowa aučastným nestal; následowně znamená oswoboditi od hřjchu a původu geho, od panugjcy tělesnosti, světských rozkošj, od bludu a newěry. W tomto rozumu gest toho slova užito : Mat. I, 21. XVIII, 11. Luk. XIX, 10. — Jan V, 35. 1 Kor. I, 18. Efez. II, 5 — 8. 1 Tesal. II, 16. 1 Petr III, 21.

b) Sprostiti trestu a saudu. Mark. XVI, 16. Jan XIII, 17. Řjm. V, 9. X, 27. 1 Petr IV, 8.

c) Oblážiti buď w tomto neb budaucjm žiwotě. Mat. XIX, 25. Mark. X, 26. Luk. XIII, 23. Řjm. VIII, 24. 1 Tim. V, 15. Jak. I, 21.

Spasiti w každém nynj wyloženém smyslu nemůže žádný člowěk; — nýbrž gediný Bůh. I totož gest učenj pjsma, protož také tak často o Bohu spasiteli našem mluwj.

W přjtomné periodě řjzenj Božjho (List k Židům I, 2.) gestiť Ježjš Kristus a zgewenj geho, gakož i to, co s njm sgednoceno, skrze něgž Bůh lid swůg spasiti w radách swých uložil; a wymjuka, pod kterauž nás Bůh spasiti chce, gest *wjra w Krista*. I toť gest gedno z učenj základnjch, genuž nikdo, genž pjsmo sw. zazgewené slovo přigjmá, odpjratí nemůže.

Co se pak wjrau w Krista wyrozumjwá, w tom se za našich dnů všickni bohoslowci gednomyslně srownáwagj; totiž : negen pewné přesvědčenj, že Kristus k spasenj swěta od Boha seslán gest, což owšem prwnj a základnj článek wjry, — ani toliko pewné se důvěřowánj w spasitelnau moc Kristowu; nýbrž wúbec wěrné přijetj všech prawd a učenj od Krista, a na geho rozkaz od apoštolů zwěstowaných, ano i mravné smýšlenj a gednánj s učenjm Kristowým se srownáwagj.

Tjm však důwodem, za kterýmž se *wjra* nazjwá *spasitelnau*, dlužno i cirkew křesťanskau tak nazjwati, poněwadž ona nám wjru předkládá, gj nás učj, stálá wjry Kristowy gest opatrownice, ano gj takorčka bez nj státi nelze. Pročež také Bůh, kterýž wjry k spasenj žádá, také welj, bychom k cirkwi se přiwtělili a gj poslušni byli. Neb Kristus hlásage spasitelné učenj swé, prawil: *Kdož uuwěřj a pokřtj se, bude spasen; kdo pak neuuwěřj, zatracen bude;* a apoštolům swým rozkázal: *Gděte, učte wšecky národy, křtjce ge a t. d.* Co chtěl tjm giného říci, než aby se ze všech národů shromážděla obec, kterauž na giném mjestě *owčincem swým*, *cirkwj swau* nazwal. Prawj-li opět Kristus: *Neuposlechne-li cirkwe, budiž tobě co pohan a publikán* — t. g. člověk zawržený — kdož může tu upřjti, žeby podlé wýpowědi Kristowy *trwánj* w cirkwi, sgeduocenj se s nj u wjře a

poslušnosti wymjnkau k spasenj nebylo, rovněž jako wjra sama?

Přjčina, proč Kristus trwánj w cjrkwí a s nj se srownánj k spasenj pohledáwá, w tom záležj, poněwadž gak giž podotčeno, cjrkew prostředkem býti má, by všem lidem, všech wěků, učenj Kristowo hlásáno bylo. Wjra pocházeti měla *od slyšenj, slyšenj pak od slowa Božjho*. Dokawád apoštolé žiwi byli a hlásali, bylo slovo gegich, slovo Páně; když se pak k Pánu ubrali, bylo slovo gegich — slovo Páně — swatým dědictwjm cjrkwě, kteráž ge dle rady Božj chowati a opatrowati měla. Od nj také zachowáno a odewzdáno lidem w austnjm wyučowánj i opatrowáno w pjsmech od apoštolů sepsaných. Od cjrkwě rozhlašowáno bylo národům barbarským po všech končinách země. Od nj byly také všecky spasitelné prostředky, od Krista ustanowené, až na naše časy dochowány i opatrowány. Cokoli od času apoštolského až dotud o Kristu kdo slyšel, skrze cjrkew se doslechl. Wede-linás tedy wjra k spasenj, máť zagisté i cjrkew práwo *spasitelnau* se nazjwati; neb ona opatruge a zwěstuge slovo, bez něhož nelze wjry, bez wjry pak spasenj nelze dogjti. A toť gest důwodem, proč Kristus cjrkew swau založil, a všech, kdož spasenj dosjci žádagj, na ni poukázal.

W témž rozumu, w kterémž se křesťanská cjrkew wúbec *spasitelnau* nazjwá, může, anobrž

musj *cjrkew katolická* proti ostatnjm cirkwjm samospasiteluau nazwana býti. Nebo co se koli w cirkwjch protestantských z nábožných ustanowenj a spasitelných prostředků nacházj, od cirkwe katolické gich došlo; všecko, čím tyto společnosti cirkwemi se stáwagj, a práwa (ať třebas tak řekneme) nabýwagj, k weliké cirkwi Kristowě přináležeti, obdržely gsau opět a gediné skrze *cjrkew katolickau*. Tato' nenj toliko všeobecná, w oněch rozptýlená, a proto také *samogediná cirkew*, nýbrž, pokud nás *cjrkew* spaseny činj, *samospasitelná* mezi všemi a pro všecky.

Důkaz tento dá se sice proti všem od cirkwe katolické vyšlým společnostem rovným řádem prowesti; poučwadž ale zde prwotně řeč gest o protestantjch, obgasnjm geg zvláště wzhlédem na *cjrkew protestantskau*.

Protestanti věřj w Krista, daufagjce skrze něho spasenj dosjci. Kdo pak ge ale znáti Geg naučil? Zagisté gen *cjrkew katolická*; neb On tentýž gest, kteréhož *cjrkew* za swého Spasitele wyznáwá, a gemu poklonu wzdáwá. Gestit to Kristus *cjrkwe katolické*, ne pak onen, gakéhož Ebionité a ginj židowštj sektáři wyznáwali; ne pauhý toliko člověk z Nazaretu, nýbrž bytnost nade všecky člověky wznešená, s Bohem newyslowným způsobem sgednocená. Gestit to Kristus *cjrkwe katolické*, ne pak Kristus Arianů a giných snářů, prwotiny všech tworů; — nenjt

žádný tvor, nýbrž obraz podstaty Boží (k Židům 1.) skrze něhož učinil věky, genž všechny věci slovem moci své zachovává; gestí ono Slovo, kteréž bylo od počátku u Boha, gsauc Bůh pravý, pro spasení lidské vtělení. Toto vyznání o Kristu, tuto wjru w něg opatrowala powždy cirkew katolická, a od nj přigali gi protestanti. Kdo ginau známost o tom má, wystup a proved' gi!

Dále, *slovo Boží* Kristem nám hlásané, gehož wěrau a následovánjm spasení býti daufáme, skrze koho dostalo se k nim? Zwěstowal-li gim ge apoštol něgaký? Zdaliž katolická cirkew gim nedochowala geho, skrze kterauž prwnj reformátoři, pozděgi pak všickni protestanti ge zdědili. A ačkoli se tito živého slova zhostili a psaného se toliko držj, tedy i toto psané slovo podáno gim od katoljků. Gestí to biblj katolická, gjž se protestanti až do dnešnjho dne držj. Toto psané slovo gest w cirkwi katolické psáno od mužů, genž gj přináleželi, ono od katolických učitelů nowými spisy opatřeno a rozšjřeno. Cirkew katolická pečowala o to, aby w rozličných dobách rukopisy byly přirovnány a od wtraušených omylů očištěny; aby knihy swaté z řeči půwodnj w gazyky giné byly překládány; sloweni, w cirkwi katolické žádného nákladu, žádného snaženstwj nešetřeno, aby slovo Boží čisté se zachowalo, a od národu k národu, od věku k věku w celosti a w neporušenosti se přenášelo.

Ačkoli se honosil Luter, (právem-li či bezprávně, nechceme tuto rozsuzowati) že biblj w Erfurtě pod lawicj našel, a na gewo wytáhl, tedy od katoljků tam položena, sic by gi nikoliw naleznauti a na swětlo wynesti byl nemohl. Kdo o tom ginau má známost, gak protestanti nabyli biblj — dle mjněnj gegich gediného prawého slowa Božjho, njmž spasenj dogjti lze, ať wystaupj a nás poučj.

A tážeme-li se gich, co tuto biblj slowem Božjm, neb knihau swatau činj, do njž si netraufaj žádného pjsmu wjce přidati, pokládajce gi za pjsmo, genž w obsahu swém úplné a uzavřené gest? — Toť odpovědj nám: Poněwadž kniha tato gest *slowo Božj*, skrze Krista a giné wyslance prwotně zwěstowané, a z gehu wnuknutj sepsané, neslušj rozumu lidskému ničehož w něm mudrowati, aniž k němu přidáwati, ani od něho ugjmati — Dobře! Ale odkud pak wědj, že *právě tyto*, a ne giné knihy, kteréž s těmito w rowné wáznosti stály, od oněch uředlnjků sepsány gsau? Odkud medle to magj, žeby všechny tyto knihy skutečně od těch složeny byly, kterým ge připisuj? Zdaliž pak se giž w prwnjch stoletjch množstwj Ewangelij a giných swatých knih gménem apoštolských neroznášelo, gešto w mnohých obcjch také wysoce wážené byly, kteréž knihy negsau w našjch bibljch, ačkoli se aspoň z částky na naše časy dochowaly? Proč tedy i tyto k biblj nepřibrajj prote-

stanti, a za slovo Boží gich neuznávají? Proč to? — Důvod toho nalezáme opět genu cirkve katolické. W cirkwi naší totiž již w prwnjch stoletjch wynesli učitelowé gednomyslný saud o prawosti neb půwodnosti i nepůwodnosti pjsm, genž se apoštolům připisowaly. Gednosworným saudem tjm a usnešenjm cirkewnjm wylaučeny gsau neprawé knihy od sprawedliwých knih apoštolských, t. g. od takowých, kteréž pauhé a prostočisté slovo Boží obsahuj; a za swaté uznány byly gen ty, kteréž w Kanoně nowého zákona se uzawjraj. (O tom toliko zde řeč.) Z tohoto všeobecného úsudku, genž nikoli slepě, nýbrž důwodně pronešen byl, půwod wzal tento Kanon, o němž sám gistý wážený protestant pjše: „Nenjt domněnj to důkladné, žeby cirkew prwotnj o Kanonu bludně byla rozsaudila; a byt i některé knihy od giných spisowatelů *) pocházeti měly, než kterýmž se přisuzuj, nenj postačitelným důwodem, ge z Kanonu wywrhnauti.“

Tedy od cirkve katolické magj protestanti negen psané slovo Boží neb biblj, nýbrž i Kanon těchto knih a historické pogištění o gegich hodnowěrnosti; a tento Kanon a všeobecný saud cirkve, na němž založena gest ona hodnowěrnost pjsm sw., takowau má wáznost, že ani všemohutná wáznost Lutherowa, ani slowutnost potom-

*) Však nic méně apoštolských.

nich pjsm sw. wykladatelů, ač všecken lichý wtip swůg na tom obrausili, nebyly s to umenšiti gj. Onen reformátor w zůřiwosti swé proti dobrým skutkům list sw. Jakuba *slaměným* nazwal; ale list ten až podnes w pjsmě sw. se nacházj, — tito pak nowěgšj wykladatelowé protestantštj gali se kritickým ostřjm rozličné části pjsma sw. odřezowati; než marné bylo gegich usilowánj, až posud pewně spogena gsau wšecká pjsma swatá. Že wšecko to w takowém způsobu se nacházj, že slovo Božj negen w liteře pewně se držj, nýbrž i litera gehu uchráněna gest a ubezpečena: za to wšecko powinni gsau protestanti cirkwi katolické. Bez oné wážnosti, kterauž pjsmě sw. zgednala cirkew katolická, byloby se pod kritikau naturálských učitelů protestantských, nynj giž w samé apogryphy swrhlo. Wj-li nás kdo ginák o tom zprawiti, kterak protestanti ku kanonu, k trwagjcjmu pjsmu gsau přišli, ať wystaupj, a nás ponaučj?

Wjra ale — wedlé swědectwj pjsma (Rjm. X.) přicházj slyšenjm slowa Božjho, slyšenj pak žádá kazatelů; neb litera sama sebau mrtwa gest; gelikož mnozj ani čjsti neuměgj, tjm méně, co čtau, rozuměgj. Wůbec gako slovo Božj žiwé z ust Kristowých wyšlo, a od apoštolů opět žiwau řečj světu hlásáno gest, podobně usty žiwými — wedlé swědectwj pjsma samého — zwěstowati a wykládati se musj. Má-li se však w gasné, mocné a vzdělawatelné řeči dle potře-

by a schopnostj rozličných stawů lidských přednášeti, potřebj gest učitelů, genžby k tomuto powolánj zvláště se připravili, a způsobnými učinili, anobrž gemu samogedině se zasvětili. Tudjž patrně wyswítá potřebnost zvláštňho stawu a auřadu učitelů náboženstwj; kterýž sice giž w biblj ustanowen, ač úplný powinnostj geho okres teprw od cjrkwě náležitě wyměřen a určen. Od našj cjrkwě tedy přegali protestanti i auřad kazatelský, a zvláštňj staw náboženských učitelů.

Wšecko, co nynj praweno, wztahuje se na Krista a geho slowo, w něgž Bůh wěřiti káže, a na kteréžto wjře spasenj lidské založil. Než, dle učenj Kristowa gsau giná geště ustanowenj, kteráž wjru Křesťana sjlj, geho spogenj s Kristem a cjrkwj utwruzgj, a tudy co prostředky k spasenj powažowati se mohau. I tyto prostředky neboli *swátosti* opatrowala až potud cjrkew katolická. Od cjrkwě katolické magj protestanti *křest swatý*, o němž psáno: „Kdo uwěří a pokřtěn bude, bude spasen; kdož pak neuwěří, bude zatracen.“ Mark. XVI, 16. I řád udělowánj křtu swatého, gakýmž geg nábožný smysl cjrkwě přioděl, přigali gsau od nás. Od cjrkwě katolické magj *wěčeři těla a krwe Kristowy*, genž na odpuštěnj hřjchů za nás se wydal, w kteréž sobě požehnanau smrt geho připomjáme, dokud nepřigde, a w njž protestanti ono proměněnj připauštěgj, gjmžto se pokrm ten od všednjho pokrmu rozeznává. Od cjrkwě ka-

tolické magj protestanti *swěcenj neděle* a giných památek, kdež čłowěk z prachu pozemského ducha swého knebesům pozdwihuge a odtrhna se ode gha pracj a starostj wezdegšjch wznešené powolánj swé sobě rozgjmá, a Bohu, Twůrci swému, díky a poklonu wzdává. Od cirkwe katolické magj protestanti i swé ostatnj poswátunj obyčege a obřady, gimíž důležitj přjbehowé žiwota lidského, gako gest wkročenj w lidské towaryšstwo, zasnaubenj se s společnicj, wznešeněgšjho wýznamu nabýwagj, co w nich pozemského a tělesného, se ušlechťuge a udůstognuge, a takořka zbožňuge. Slowem, od cirkwe katolické magj téměř wšecko, co společnosti gegich něgakau twářnost neb podobu cirkwe dodává, mdlý stjn cirkewnj moci neb swatowlády.

Od cirkwe našj magj protestanti angličtj důstogenstwj biskupské, Skotowé kněžstwj, ginj aspoň hodnost kazatelskau. Taktě byla cirkew katolická po wšechny wěky onen střed, z něhož wšecky formy a způsoby křesťanstwa vycházely; i oněch společností, kteréž nepřátelsky proti nj wálčily; neboť předce toliko na gegjch základech spočjwaly. Charakter neb powaha katolické cirkwe gewila se wždy w tom, že články náboženské stanovila a stwřzowala; protestantstwj pak w tom, že některé [učenj a ustanowenj katoljků upjralo a zawrhowalo. W upjránj se tedy weškeré protestantstwj zakládá. Gebo powaha gest a byla wždy gen negativnj neb u-

porná; vlastnost pak katolictwj positivnj neb kladná.

Giž tedy učinme z toho závěrek: Clo-wěk toliko *wěrauspasen* býwá, t. g. těmi prawdami, kterýmž wěřj; ne ale těmi, gimž newěřj a gež upjrá; poněwadž ale čemukoli protestanti wěřj, od cjrkwě katolické gsau přigali, následowně býwagj-li *wěrauspaseni*, tedy gedině skrze *kato-lickau cjrkwě* spaseni býwagj.

Možno-li pak gim skutečně spasenu býti?

Protestanti prawj, žebychom my katoljci dle tohoto článku o *samospasitelné cjrkwě* všechny nekatoliky k zatracenj odsuzowali! Z toho prý vyplýwá, že nechceme-li swé wjře býti na odporu, a nedůslednj, millionům bratřj swých spasenj odepřjti že musjme, an předce rovně gako katoljci k němu gsau powoláni. Takowéto učenj, dokládaj, wede k nenávisti, nesnášeliwosti, odpjrá duchu Kristowu, genž *duch lásky gest*, a bratřj swých odsuzowati zřegmě zapowjďá. —

Wyznati musjm, žebych se hrozil, tohoto učenj zde podotknauti, neřkuli prowaditi, kdyby všechny tyto následky, kteréž protestanti z něho dowozugj, skutečně w něm se zakládaly. — Neboť i prawda, budiž ona gakkoli historicky založena, musj se nám podezřelá zdáti, ranj-li srdce, rušj-li lásku, a w práwa-li Božská sahá.

Než, nestrachugme se; neb co se nám tuto namjta, newyplýwá nikterak z našeho článku. —

Nebo předně učenj toto o cirkwi *samospasitelné*, za kterauž cirkew *katolickau* pokládáme, dle přítomného wyswětlenj neobsahuge w sobě nic giného, nežli že protestanti a všeca nekatolická wyznánj wjru a spasitelné prostředky skrze cirkew *katolickau* gsau obdrželi; následowně že ti, kteříkoli gakožto wěřjcy spaseni býwagj, skrze cirkew *katolickau* se spaseni stáwagj. Učenj toto, newylučuge tedy žádného nekatolika od blahoslawenstwj, však ale blahoslawiti geg také nemůže, gelikož saud gedinému Bohu příslušj.

Dlužno nám tedy gen geště druhau wýpowěd' wyswětliti:

Kterak tomu totiž wyrozumjwáme, wyznáwagjce, že *kromě prawé*, totiž *katolické cirkwe* nelze spasenu býti? — Zdaliž tjmto učenjm všechny bližnj swé, kterékoli z cirkwe našj negsau, k zatracenj neodsuzugeme? Zdaliž učenj to pjsmem i rozumem ohraditi můžeme?

Tento článek: „Kromě cirkwe žádného nenj spasenj“ má téměř ten samý wýklad, gako: *Bez wjry w Krista nebude žádný spasen*. Že se pak učenj toto w psaném slowě Božjm, kteréž protestanti zároweň s námi přigjmagj, swětle a patrně nalezá, nenj žádné pochybnosti. Kristus Ježjš prawj sám: „*Kdo uwěřj a pokřtj se, spasen bude; kdožby newěřil, bude zatracen*.“

Mark. XVI, 16. A opět: „Kdož wěřj w Syna, má žiwot věčný, ale kdož gest newěřjcj Synu, neuzřj žiwota, ale hněw Božj zůstává w něm.“

Jan. III, 36. Geho apoštol prawj: „Nenjť w žádném giném spasenj. Nebo nenj giného gména daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti.“ Skutky apošt. II, 12. A opět giný apoštol dj: „Sprawedlnost pak Božj přicházj skrze wjru w Ježjše Krista, ke všem ana všechny, kteří wěřj w něho.“ K Řjm. III, 22.

Totož gest slowo Kristowo a wyslanců gehoj; kdo smj o gehoj prawdě pochybowati? A předce se wjra Kristowa gen od malé části obywatelů našj země přigala. Dle obyčejného udánj sestává gen třetina weškerého lidstwa z křesťanů, ostatnj dvě třetiny buď nic o něm newědj, a nebo Muhameda za wznešenějšjho nad Krista pokládaj. Co má tedy býti z toho tak walného počtu člowěčenstwa? Co se stalo s těmi milliony lidu, genž bez wjry w Krista z tohoto žiwota wykročili? Magj-li všickni ti dobřj skutkowé, které nekřesťané z dobrého srdce a aumyslu konajj, marnj a neplatnj býti? Negsauli i oni tworowé téhož Boha, djtky téhož otce nebeského, gehož gsme skrze Krista Ježjše znáti se naučili? Nenj-li i gegich srdce blaženosti schopno a gjžádostiwo? Nezgewil-li nám Kristus Boha, co Otce plného lásky a milosti, genž žádá, aby všickni lidé spaseni byli? Nebyl-li by to přehrozný odpor proti těmto milostným, blaho-

zvěstným prawdám, kdybychom přímo twrdili, že neywětšj počet lidj od swého určenj odcizen, a k wěčnému zahynutj odsauzen gest?

Než, odstup to ! Takowý strašný smysl nepodkládala *obecná* cirkew nikdy slowům Kristowým. Ačkoli po wždy wjru w Krista za ge-
diný nám známý *řádný prostředek* k spasenj prohlásila i wyznávala, nicméně předce rozděl činiła cirkew, mluwjce o newěřjcich, mezi newěrau z *twrdošignosti* a mezi newěrau z *newiny* neboli z *nemožnosti* ; aneb gak škola se wygádruge, mezi newěrau *přemožitelnau* a *nepřemožitelnau* (*vincibilis et invincibilis*.)

Za *právě newěřjcj*, kteréž Kristus odlaučil od spasenj, ti se vlastně pokládati mohau, gimž spásitelné učenj hlásáno a patrnými důkazy předloženo a stwrzeno bylo, kteřj ale při wšech těchto důwodech očj od prawdy odwrátiwše gi zawrhli. To ze slow samého Krista wyswjtati se zdá, an prawil o Židech. (Jan XV.) „*Kdybych byl nepřišel a gim nemluwil, hřjchu by neměli; ale nynj wýmluwym magj z hřjchu swého. — Bych byl skutkil nečinil mezi nimi, gichžto žádný giný nečinil, hřjchu by neměli.*“

Apoštol Páně dj: „Wjra od slyšenj přicházj; slyšenj pak od hlásánj slowa Božjho. Ale kterak uwěřj tomu, o němž neslyšeli? A kterak uslyšj bez kazatele?“ Ačkoliw apoštol Páně do-
ložil, že hlas sw. Ewangelium po celém swětě se rozlehl, předce nicméně známo gest, že za na-

sich časů geště wšech národů nedošel. Kdekoli Kristus a apoštolé geho newěřjčch odsuzugj, magj před očima zarytau twrdošignost oněch, kteřj za gegich dnů oěj před swětlem prawdy zawjrali a widauce newiděli, slyšjce neslyšeli. Ze pak wšickni, kdož w této zatwzrelosti w odpj-ránj spasitelné prawdě oněm se rownagj, zároweň s nimi oné wyššj, Kristem nám zgednané blaženosti neschopnými se činj, zgewno gest; nebo wšech těch oblažugjčch prawd a kšlechtnosti wzbuzugjčch a w nj nás potwzrugjčch prostředků, gichž my w náboženstwj Kristowě docházjme, owšem se zbawugj; následowně w prawé dokonalosti nedospělj, a tudy wěčného blahoslawenstwj, gakéhož se wěrným Kristowým následownjkům dostane, zhoštěni zůstanau.

Co se pak oněch newěřjčch dotýká, kteřj z *newinné newědomosti* učenj Kristowa nepřigali, těm toho cjrkew katolická nikdý za hřjch nepokládala; ano papež Pius V. zawrhl tomu odporugjčj učenj Bajowo. A papež Alexander VIII. (w roce 1600) za bludnau wyhlásil onu wýpowěď: „Pagani, Judæi, hæretici nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum.“ Mnozj ze swatých otců welmi mjrně se pronášegj z strany těch, kteřj sice kromě cjrkw se nacházegj, nicméně ctnostně a šlechetně žiwi gsau, nepochybugjce nikoliw o gegich spasenj.

Swatý *Justin* (w obraně křesťanů k cjsaři Antoninowi Piowi c. 46.) klade takto: Wšickni

lidé, kteří dle rozumu a slova (*λογος*) obcowali, gsau *křesťané*, ačkoli za bezbožné držení gsau; takowj gsau u př. Sokrates a Heraklit mezi Řeky; Abraham, Ananias, Azarias, Misael, Elias, a mnozj ginj mezi Barbary, gichž skutky a gména uwoditi přjliš obšjrné by bylo. — Ale všickni, kteří hlasu rozumu následowali, i geště následugj, gsau *křesťané*, a sice beze strachu a třesenj. (t. g. nemagj se ničeho obáwati).

Sw. Jan Zlatoustý we výkladu na Ew. sw. Mat. a k Řjm. II, 10. pjše: „Ti, kteří před wěkem Kristowým zemřeli a geg tudy nepoznali, pakli se gen od modlárstwj zdržowali a klanjce se gedinému a prawému Bohu, šlechetný žiwot wedli, blahoslawenstwj wěčného dosáhnau.“ Slyš, co Pawel prawj: Sláwa, čest a pokog každému, kdož činj dobře, Židu předkem, též i Řeku.“ (Řjm II, 10.)

Pawel Orosius, špaňhelský bohoslawec z 8. stoletj prawj: (w Apol. liberi arbitrii) „Byloť po wšechen čas mé upřjmné a nepochybné smýšlenj, že Bůh pomoci swé negen těm, genž w cirkwi žiwi gsau, nýbrž wšem národům na zemi, wedlé dobrotiwých a wěčných rad swých udělug; onť wšechněm i gednomu každému zwlášť k pomoci přispjwá, žádný od nj odlaučen nenj. Nepochybně byl i on toho mjněnj, že lidé užjwagjce wěrně pomoci Božj spaseni býti mohau.

Tomáš Aquinský pjše (quæst. 14. de verit.

antic.) „Přináležjl prozřetelności Božské, by o každého péči měla.“

Konečně věřjno bylo po všechen čas w cirkwi katolické, že i také tak nazwaná *zawinutá* wjra (*fides implicita*) k spasenj dostatečna gest, pakliby kdo bez swé winy přjležitosti neměl, wjru *rozwinutau*, (*fides explicita*) sobě opatřiti. Wjrau *rozwinutau* rozuměli učitelowé katoličtj wýslovnau známost a wjru křesťanského katolického učenj; *zawinutau* pak neb skrytau wjrau, pauhau toliko wůli a dobré mjnĕnj všeco wěřiti, co nám zgĕweno gest, kdyžby wĕdomo bylo, že to skutečně Bohem zgĕweno. Takowĕto smýšlenj nacházj se ale skoro u každého dobrého a šlechtného človĕka; neboť gedenkaždý, byl to i wýslovnĕ neřekl, že hotow gest všeco, co Bůh zgĕwil, wěřiti, aspoň w srdci toto smýšlenj chowá. — Tjmtó tedy učenjm neodpírá cirkew katolická ctnostnému človĕku blahoslawenstwĕj, pokudž, gakž gsme prawĕ sw. Justina, Jana Zlatoustého a Aquina učjchó uwĕdli, *nĕwĕdomost gehó nĕwinná gest*. — Že pak ostatně nemožno wznešenĕjšjch prospĕchů, kterých Kristus Ježíš lidskému pokolenj wygedual, w plném obsahu požjwati tomu, kdo geg prwĕ nepoznal, a učenj gehó wĕrnĕ nepřigal, dá se z mnohých důwodů pochopiti.

Nebo katolické křesťanstwĕj poskytuje nám mnohé nowé a mocné prostředky a důwody k šlechtnému žiwotu nás wzbuzugĕj, ono sezna-

muge nás s mnohými welmi potěšugjcjmi wědomostmi z ohledu budaucnosti, otwjragjc nám wyhljdky do wěčnosti, kterých sobě zůstawený rozum lidský nižádným snaženjm domyslit se nemůže. Kdo tedy wjru Kristownu byt i bez winy znáti se nenaučil, zbawena se činj všech těchto užitků, genž s zgewenými prawdami w přirozeném swazku stogj. Co se pak takowých prospěchů týce, k gichž požjwánj známost učení Kristowa tak newyhnutelně potřebna nenj; gest opět z giných důwodů neslušno, aby těm, genž Krista neznagj, stegnau měrau uděleny byly, gako wyznawačům a ctitelům geho. — Neslušjť totiž, aby tworawé rozumnj něgakého dobrodinj požjwati měli, nepoznáwagjc aspoň poněkud *půwoda*, kterýž gim ge uděluge; neb takowýmto poznánjm býwá požjwánj téhož dobrodinj utěšeněgšj a užitečněgšj; gelikož zeswěho štěstj, kteréž ne slepé náhodě, nýbrž přjzni laskawého dárce přičjtagj, tjm srdečněgi se radugj, a tudy pozbuzeni býwagj, gemu swau wděčnost wzdávati, a od něho přigaté dobrodinj podlé wůle geho wynakládati. —

Ze všeho toho tedy patrně se poznati může, že článek tento o samospasitelné wjře Kristowě nikoli giným potěšitelným prawdám našeho náboženstwj, ani vlastnostem božským, lásce a sprawedlnosti neodporuge, nýbrž welmi dobře s nimi se snášj.

Proto však, že mnozj národowé bez wjry Kristowy, kteréž *bez swé winy* neznagj, dle zaslaženj a schopnosti swé spasenj dogjti mohau, nepotratj swaté Ewangeliium nikoli wáznosti a ceny swé. Zgewenj Kristowo zůstane wěčně nezpůsobnějšim prostředkem k vzdělánj a ušlechťenj člowěčenstwa, a k dosaženj blahoslawenstwj. Poznánj Krista a wjra w něg nezměnitelným zůstane zákonem wěku nowého, genuž Bůh poznenáhla wšecky národy podrobj, až se konečně Efes. IV, 13. „*segdeme wšickni w gednotu wjry a poznánj Syna Božjho, w dokonalého muže, w mjru plnosti wěku Kristowa.*“ Že se tato w pjsmě sw. nastjnná rada božská skutečně naplnj, ponenáhlé rozšiřowánj wjry Kristowy mezi pohany patrně na gewo nám dáwá, což zagisté ničemu ginému leč obzwláštnjmu řizenj prozřetelnosti Božj přičjtati se musj. —

Tenť gest tedy rozum oněch slow: Bez wjry w Krista nelze spasenu býti. Wýkladem tjunto odpowěděl gsem spolu i na otázku hlawnj: Kterak se totiž rozuměti má učenj cjrkwě: *Kromě cjrkwě nelze spasenj dogjti?*

Kristus složil učenj swé a ostatnj spasitelné prostředky w cjrkwí swé; ona ge má opatrowati a poznenáhla wšem lidem ozuámiti. — K této cjrkwí měli se wšickni lidé přiwtělití a gak w duchu tak i wzewnitrnjm wýgewu *gednu cjrkwew* vzdělati. Tak se to také w počátku dalo; ale genom na krátce. Brzy začali gednotliwj mu-

ži od učenj Kristowa a geho apoštolů gen tolik a wtakowém smyslu přigjmati, gak to buď snárodnjmi předsudky aneb vlastnjmi náhledy a domněnkami sgednati mohli. S ostatnjmi ustanowenjmj podobně gsau nakládali. Za tau přjčinnau odlaučili se buď sami od cirkwe, aneb od nj samé wywrženi byli; tudy znikly roztržky a sekty mimo cirkew, kteréž se pozděgi opět mezi sebau rozhodly a rozdělily; konečně zmizely ze žiwota, gegichž památka gen w letopisjch zachowána. Ukaz tento w rozličných twárnostech we všech stoletjch se opakowal. Paměti však hodno gest, že při všech těchto roztržkách wždy gednosworná byla cirkew Kristowa, opatrugjo wěrně slowa a ustanowenj Božského zakladatele. Žádná sekta, kterážkoli od nj se odlaučila, nepokusila se gegiho gména a důstognosti upjрати; aniž směla prawau půwodnj cirkwj se nazjwati a gmeno cirkwe *katolické* sobě osobiti. Wšecko, co oddělené sekty od božských a křesťanských ustanowenj zachowaly, přigaly od půwodnj cirkwe katolické. Učenj, gniž se tyto strany různily, bylo obyčegně gen osobuj zdánj gegich půwodce; wždy toliko zdánj lidské, kteréž učenj a ustanowenj cirkewnjmj na odpor postawili. Powaha sektárstwj gewila se wždycky wrůzněnj mjsto sgednocenj, a w hrdém wywýšowánj mjněnj lidských nad učenj od Krista cirkwi swěřené. Protož byť i slowo pjsma ge neodsuzowalo, geho vlastnj duch ge odsuzuge.

Než, práwem-li pak wšecker to, co zde o sektárstwj wúbec praweno, také o pogediných osobách, genž *bez winy* od cirkwe katolické odděleny gsau, twrditi se může? Nikoli! — Gak pak tedy o těch smýšleti máme? — Takto, že Kristus, který srdce člowěka šetřj, na geho wjru a lásku patřj, ne pak na geho zewnitřnj položenj w čase a w mjestě, — gednohokažděho kdož we gměnu geho pokřtěn gest, w něg swau naděgi skládá, a dle poznánj swěho wšecker, co Kristus wěřjcjm uložil, zachowáwá, že geg tedy negen za swěho následownjka, nýbrž i za prawědjtko swé uzná a spasj. Neb, že zewnitř od cirkwe odlaučen, nenj geho wina, on gj, ač newědomky, předce přináležel. Neb gestli, nahoře uведенý Justinus se neostýchal wyznati, že wšickni lidé před Kristem, genž hlasu rozumu uposlechli a dle něho žiwi byli, následownjci a ctitelowé Božského Logos gsau byli, mělibychom my od Krista a těla geho ony odlučowati, kteřj slovo geho — pokudž mu porozuměli, wěrně a poslušně přigjmagj?

Prwotně lid obecný, wšech starých i nowých sekt wěřj, gako u nás lid sprostý katolický, čemu geg učitelé a pěstaunowé wěřiti wyučili. Oni nemagj žádných prostředků se o prawě cirkwi přesvědčiti, a držj se gedině toho, co se gim u weřegném wyučowánj předkládá. Wětšj djl ledwa přjležitost má o staré cirkwi gen dle

powrchnj twárnosti powědomosti nabyti, tjm méně učenj gegj zpytowati a přirownati. —

Ginák ale zdá se býti u těch, genž co oswjenj a učenj obecného lidu gsau wúdcowé. Tito vlastně býwaj roztržek náboženských půwodowé, a až podnes záštj a nenáwist lidu sprostého rozgítřugj. Co lidu sprostému k omluwě slaužj, nezdá se k gegich osprawedlněnj swědčiti. Nicméně, powážjme-li, gak mocně působj zdědčné předsudky, zastaralé nawyklosti, nawedenj w dětinstwj i také na lidi učené; zpytugeme-li, gaká hruhá newědomost, gaké nedůwodné, křiwé domněnj o duchu a učenj cirkwe katolické i mezi neyučenějšjmi muži strany protestantské powždy panowalo a posud panuge: tu giž nuceni gsme gich politowati a zaně se modliti, by gim toho za winu nebylo pokládáno, nýbrž i na ně ono smjřitelné slowo Páně obráceno býti mohlo: „Nesciunt quid faciunt!“ — I zůstane tedy nepohnuta ona prawda, že gedna toliko *prawá cirkew* gest, kromě kteréž nelze spasenj dogjtí. Tato gedna *prawá cirkew* gest *katolická*, žádná giná křesťanská společnost nesmj se přednostj tauto honositi; neb o každé se dá doba gegjho početj, a rodič gegj wykázati. Cirkew katolická má tedy giž wzhledem na historii to práwo sebe za cirkew půwodnj, ostatnj pak cirkwe za odpadlé držeti. Nicméně, ačkoli wýpowěď tato prawdiwá gest, wšak zohledu na gednotliwé křesťany kromě cirkwe se nacházegjcej, podléhá všem těm wýmju-

kám, kterým činowé mrawnj podrobeni gsau; kde totiž wždy na tom záležj, wj-li gednagj-cj co činj, a gedná-li dle wědomj swého? Neb na tom zakládá se zákon přjsudnj (lex imputati-onis). Za tau přjčinau setisjcowé mimo cjrkwě nacházegj, gichž odlaučenj nižádnau měrau za wi-nu pokládati se nemůže. Wšickni tito zdagj se gen býti kromě cjrkwě, vlastně pak audowé gegj gsau. Kdoby tedy směl o spasenj gegich po-chybowati? Než kdoby opáčně směl z toho dů-wodu závěrek činiti, žeby ono prawidlo o sa-mospasitelné cjrkwě bludné bylo? Žádný rozu-mný neosmělj se řjci; žeby lhostegné bylo, mno-ho-li kdo, čili málo z pokladu spasitelných učenj a swátostj přigjmá, a neb gaký-li smysl učenje-wangelickému podkládá. Protož musj něgaký wzor neb ideál náboženstwj mezi lidmi býti, a tenť na-lezá se — w *křesťanstwj*; podobně býti musj něgaký *wzor cjrkwě* w *křesťanstwj*, a tenť gest *cjrkwě katolická*. Toť tedy gest, co ten tak hrozně obúžený článek o samospasitelné wjře a cjrkwě w sobě uzawjrá. Každému zde patrno, že uwezeny tyto důwody gak w pjsmě sw., w přjběžjch cjrkwěnjch, tak i na zásadách zdrawé-ho rozumu se zakládagj, následowně že učenj toto nikoliw oněch útržků a úkorů nezasluhge, kteréž se nám [až potud tak nelaskawě činily.

2. Zásluhy křesťanského náboženstwj o pro- zřetelné zaopatřenj nuzných.

Od Františka J. Slány.

(Dokončenj.)

§. 13. Náboženstwj Kristowo směřuje k přetrženj žebroty a ku prozřetelnému zaopatřenj nuzných.

Dopusti w Spasitel, aby se žebrota metlau weřegné hanby stjhala, nechtěl, aby též newinnj nuznj bolesti gegj okusili; nýbrž šetře opatrně studu gegich, okázal vlastnjm příkladem, že to nenj wěc nuzných a nešťastných, starati se, čjm by se žiwili nebo odjwali, o to že slušj pečowatisamému milosrdenstwj. Dwakrát se židowštj zástupowé, wytrzenj nebeskau výmlownostj Páně, zapomněli, že krom duše také tělo magj, gehož důtkliwým potřebám na paušti nelze učiniti zadost, a dwakrát ge sytil Pán, nemage přirozených prostředků, i zázračným rozmnoženjm chlebů, wyřknuw sám prwnj, nebyw doprošen ani slzami gegich napřed obměkčen, to weliké slowo: „*Lj-tost mám nad zástupem!*“ Nehynulť geště zástup; ale mohl, wracege se, hynauti; protož se tomu zlému nadcházj w čas. Nemohl-liž ten, který chleby zázračně rozmnožil, také bez nakrmenj zástupu tauž diwotwornau mocj hlad zástupu i geho následky předstihnauti a ukrotiti? Mohl nepochybně, ale nebylo by nám tak zře-

telně okázáno, čj to wěc gest, o potřeby nuzných se starati.

Za tau příčinau zwolil giž z počtu swých dwanácti učedlnjků gednoho, kterýby prozřetelně almužny chudým rozdělował, a gakau wraucnostj potřeby nuzných, ubjrage se k swému nebeskému otcí, učedníkům na srdce wložiti musil; gak gim potřebu prozřetelného opatřenj chudoby swětle i mocně poručil, to, bylbychom se vlastnjch geho slow z té strany nedočjitali, dokazuge neylépe řád jáhenstwj, hnedle za prwnjch dnů po seslánj Duchaswatého zřjzený, a podiwná štědrost Jerusalémské cjrkwě. „Neb kolikokoli bylo těch, kteříž měli pole neb domy, prodávajce přinášeli penjze za ty wěci, kteréž prodávali, a kladli před nohy apošto!ské. A rozdělowano pak bylo gednomu každému, gakž komu potřebj bylo.“ Skutk. ap. IV, 32. 34 — 37.

Možnoť, že bljzká zkáza Jerusalema křestany tamnj ku prodagi domů a polj mocně nabjzela, ale skládánj utržených peněz na obecnu wýžiwu, tudy také na wýžiwu těch, kteří ničeho k odprodánj neměli, neplynulo gisté ze strachu před tau zkázau; nýbrž z horliwého ugjmánj se o chudé, ač o tom w obau řečjch sw. Petra žádné zmjny nenj. Nenjt následek bez přjčiny, a nic w účinku nemůže se wyskytnauti, k čemu by w přjčině sjmě neleželo!

Zřjzenjm jáhnů byla i žebrota w křestanstwu skutkem zrušena, i prozřetelné zaopatřenj nu-

zných zavedeno. Kdož z bratří nuzných byl by tak zpozdlým mohl býti, aby na swau ruku almužnu po gednotliwých dobrodincjch byl zbýral, dokud nemohl na jáhny právem žalowati, že geho nauze opatřiti nechtj? A kdo z dobrodinců bylby zas swau ruku jáhnům štědře otwýral, kdyby přigjmagjce almužny, ge neprozřetelně nebo slepě byli rozbytowali, a nuzným potřebu žebrání byli neodňali? Gak mile se řád jáhenstwý zarazil, wzala si cjrkew všecky chudé, s gegichž zaopatření zborové křesťanstj býti mohli, pod swau ochranu a do swé výživy, a kolikerá bjda, buďto již křesťany, buďto newěřjcy sausedy tlačila, tolikerá pomoc se nešťastným poskytala. An pak týž řád jáhenstwý dodnes w cjrkwí trwá, aniž kdy wymizj, ge patrno, že náboženstwý Ježjšowo k úplné přjtrži žebroty a prozřetelnému opatření všechněch chudých neustále směřuje.

§. 14. Prwnj cjrkew neznála žebroty.

Tato péče o prozřetelné zaopatření nuzných nezůstala w plénkách, když urostlegšj křesťanstwý ze swé kolébky w Jerusalemě vykročiwši, po národech lowit vycházelo. Gako teplo swětla slunečnjho nerozlučitelný společnjk všudy se za paprskem line, snjm všecko proniká: tak i láska k nuznému se swětlem Ježjšowa náboženstwý na všecky končiny se ubjragjce, wešla do bjdných chatrčj prohlížet spuchřelau slámu pod nemoc-

ným a podáwat mu ljky i podstýlat lože wolnějšj; wkrádala se do žalářů podwinowat okowy wěznů; zbýrala zánesčata po ulicjch, po lesjch a na břehách řek, přinášejc kterékoli nedomřelé nalezla, matkám křesťanským ku přikágenj a k odchowánj; podmaňowala si pány, aby chlapy propauštěli na swobodu; pŭgčowala neoplatitelné dobrodinj, aby se prominul odplatitelný dluh (Fil.19.); postila se, aby lačné nakrmila; ondala se do mozolů, aby umdleným odpočinutj dopřála; ano i do přjbytků morowau ranau nakažených nebála se pro zachowánj bližnjho wcházeti; zbýragjc na všech mjstech štědré wsobotnj den rozsýwané almužny od těch, kterj hogně žjti chtěli, posýlagjc ge jáhnům, ano i celým w nauzi postaweným osadám, aby tito, rozdělíwše ge, gak komu za prospěšné uznagj, potřebě žebroty mjsta nedali.

Gako sw. Pawlowi, ubýragjcjnu se mezi národy, nic tak wraucně poručeno nebylo, „toliko aby na chudé pamatowal.“ Gal. 2, 10. čehož gak pilen byl, mnoho mist z gehu listů by se uwáděti musilo: tak i náměstci swatých Apoštolů w prwnjch třech stoletjch péči o zaopatřenj nutných za podstatnj powinnost swého apoštolského úřadu weždy pokládali. Podlé přjkladu cirkwe Jerusalemské ustanowilo se u každé biskupské stolice sedm jáhnů, kterýž počet ani w sebe wětšjch městech, dle určenj sněmu Nicegského, překročen býti nesměl, genž o kostelnj zádušj

pečugje, chudým w přjbytcjch bljzko kostelů schwalně wystawených, potřebné almužny z kostelnjho gměnj a z obětj wěřjccjch rozdělowali.

Mohowitost křesťanských kostelů byla giž w třetjm stoletj znamenitá; zrostla ale wýš od roku 320 — 330, když Konstantju, křesťanům za tolikere mučedlnjkům neprávě odňaté gměnj gakoby náhradu čině, kostely křesťanské hogně nadával. Tjm gměnjm vládl biskup se swými jáhny; ale, gakž z 25. kanonu sněmu Antioch. r. 341. wyswítá, ne o swé vlastnj wůli, nýbrž gakopauhý rozdawatel těch, kteřj toho gměnj potřebowali, we wšj bázni Páně. Smělt, pakli nedostatek trpěl, řjďe se prawidlem apoštola: „*Magjce, cobychom gedli, a čjm bychom se odjwali, měgme na tom dost.*“ 1 Tim. VI, 8., wzjti z gměnj kostelnjho, čeho pro bratry, gimž byl hostinstwjm zawázán, potřebowal; ale přestaupiw ty meze, obracege důchodů kostelnjch k swému osobnjmu užitku bez potazu swých kněžj a jáhnů; nebo zplnomocniw k té zprávě — kostelnjho gměnj — toliko swé přjbuzné, swé bratry neb děti; tak že by kostelnj věci škodu braly *a chudj potom trpěli*, i náboženstwj we zlau powěst padlo, budiž on (biskup) i geho saúčastnjci saudem provinciálnjho sněmu z toho kárán.

Takowá péče o chudé netoliko w městech, anobř wšudy kde se křesťanstwj ugalo i w kragi panowala. Sw. Justin nám wyprawuge w swé druhé obraně, že se wšickni wěřjci z města i z

krage w neděli tagemstwěj swatá slawit shromážďowali, a že po modlitbě každý wěřěj almužnu podlé swé horliwosti a mohowitosti biskupowi přjtomnému (neb ginému staršjmu) odwáděl, aby gi chudým, wdowám a giným potřebným rozdělil.“

Maudrým rozwedenjm křesťanské dobročinnosti za prwnjeh stoletj wymizela žebrota zúplna mezi křesťany; neb magjce nuznj pod plášťem náboženstwěj Kristowa schránu bezpečnau, negsauce nehodnými o swé podjly okrádání, a tudy potřebu swau w ruce prozřetelného milosrdenstwěj weždy gistě nalezagjce, neměli přjčiny sami si dobrodinců negistých vyhledáwati. Že tomu tak, swěděj (nechtě) sám Julian, úhlawnj protiwnjk křesťanstwěj, an w listu swém k Arsciovi, neywyššjmu biskupu w Ğalacii w tato slowa pjše: „Co pak gest za přjčinu, že my očj swých k tomu neobracjme, čjm to bezbožné náboženstwěj křesťanské zrostlo, to gest: *k dobročinnosti a štědrosti k lidem přespólnjm a pohostinným, k starosti a pečowánj, kteréž oni na pohřby lidj mrtwých wynakládagj, a k swatosti žiwota, kterauž na sobě, ač pokrytě, okazugj. Z kterýchžto wěcj uznávám, že i my gednu každau opravdowě wykonáwati máme.*“ — „*Špitálů mnoho w každém městě wystawěti dey, aby přespólnj a pcestnj lidé dobrodinj našeho a štědrosti aučastni byli, a negedno ti, kterjžby se w náboženstwěj s námi sro-*

*wndwali, ale i ginj, kteří by peněz potřebovali. Třiceti zagisté tisíc korců pšenice po všj Galacii, a šedesáte tisíc konwj wjna na každý rok wydáwati gsem přikázal. Z nichžto poraučjm, aby pátý djl na chudé, kteří kněžjm (pohanským) posluhugj, odložen byl, což pozůstane, to mezi přespólnj a chudé žebráky pro spomoženj gim buď rozděleno. Nebo hanebné gest nám, poněwadž žádný z Židů nežebře, a bezbožnj Ğalilegštj netoliko swě, ale i naše chudé chowagj, aby naši vlastnj té pomoci, kteráž gim od nás činěna býti má, zbaweni býti měli. Z té přjčiny předkládey pohanům, a uč ge, ať na takowé pomoci a milosrdné skutky penjze ze sebe zbjragj; a ze wsj pohanských z užitků swých prwotiny bohům obětugj, a všeccky k tomu snažně wed', ať takowým powinnostem dobročinnosti a štědrosti zwykagj.“ *) —*

Může-liž platněgšjho swědectwj uweveno býti, o prozřetelném opatřowánj nuzných w prwotnj cjrkwí! **)

*) Historia tripartita. Kniha VI. podlé přeloženj Kocjna. str. 240 — 241.

**) Diwno, že tento Julian, důwtipněgšj, než kterýkoli z nepřátel křesťanských, znage tak náležitě cenu a wzácnost křesťanské dobročinnosti posuzowati, mohl kdy na tu myšlenku padnauti, že by na zahnilém stromě gehu pohanstw totěz owoce roditi se mohlo. Kdyt i křesťanská, dobročinnostj neskaupti wytečnā, od katolické cjrkwě ale odpadá wyznānj neupjragj, že při gegich dobročinných ůstawjch gednē hlawnj věci se gim nedostāwā, totiž: katolických farářů. Encyclopedie Françoise. Partie theologique, viz. Hopital.

§. 15. Příčiny, genž žebrotě w cirkwi opět dwěře otewřely.

Běda oku, které magjc při slunečnjm swět-
le swého powolánj hleděti, na mjstě toho, swé
práce se strhši, k slunci wšetečně pohlžj, při-
rodu a hlubokost gehu wyskaumati dychtjc! A
běda též křestanu, genž moha při swětle swé
wjry bezpečně k dokonalosti kráčeti, tauženj po
křestánské cnosti opomjg a do skaumánj tagnostj
swé wjry se pauštj! Takowý wěk nastal cirkwi
božj kolem čtwtého stoletj; bauře nebýwalá se
na ni přiwalila.

Od roku 312 neměli se křestané pro wy-
znánj swé wjry ani potupy weřegné a půhonů,
aniž ztráty žiwota co lekati. Wždyť se země
po tři sta let dost newinné krwe křestánské na-
pila, a byl čas, aby ruka Páně oblohu dost dlau-
ho nad swými miláčky zamračenu giž gednau
pogasnila. Za to se hrnul také do rozestřené
sjtě apoštolské tak zhusta wšeliký ryb j plod, že
nepostačowala wyťahowána býti, a kteří na bře-
hu seděli, widauce se mji nádoby netěsné, ne-
wzali si wjce, pro množstw j lowu, času k wybj-
ránj; ale zlé i dobré skládali na pořád do nádob.
Mat. XIII, 47. 48. I dostali se tak do cirkwe
Kristowy lidé, kteří z pohanstw a židowstw j ni-
čehož krom gména nesložiwše, z křestánstw j též
ničehož krom gména nepřigali; lidé pokory ne-
přátelé, sláwy a bohatstw j žádostiwj, neljstosi-

wj, rozkošj milownjci, magcej twářnost pobožnosti, ale moc gegj zapjragjci, gakž o nich giž sw. Pawel 2 Tim. III, 1 — 4. předzwjdal; lidé, kteřj zdrawého učenj nesnášegjce, a uši swrablawé magjce, mistry podlé swých žádostj sobě shromáždowali 2. Tim. IV, 3. „Počet a bohatstwj, prawj p. Villemain, *) křesťanů množili se za časů snášeliwosti; w pronásledowánj ale rostla gegich horliwost a láska.“

Bauře, kterau pýchau nadutý Arius w cirkwi ztropil, uwedla na křesťany wětšj záhubu, než dwoge pronásledowánj Dioklecianowo.

K welikému pohoršenj pohanů i křesťanů roztrhla se cirkew na dvě weliké strany, z nichž gedna, potáhši byzantinský dwůr mezi swé posobnjky, a naplniwši náboženstwj prwe čisté a nepochybné bludem, omylem a pochybnostmi, wěrné pastýře úkladem i násiljm s pastýrstwjskládala, z osad wypowjďala, a onic giného nemsýšlegjce, než swět weškerý zarianowati, byť při tom i neyspanilegšj ozdoba cirkwe pod gegjmi zhaubnými kroky rozšlapána byla. Druhá ale, býwši donucena pro uhágenj staré prawdy a podónj apoštolského mysl celau isrdce k neužitečným hádkám přiřládati, a tudjž také od péče o wnitřnj řád cirkwe tolikéž odwraceti; nebo dokonce stjhána gsau a na paustjch od swých swěřenců zdáleně blaudjce, nemohla, meče se dr-

*) Nouveaux Melanges historiques. Paris 1827.

žjc, pluhem vládnauti. Zniklými tak hádkami, bauřliwými sněmy a krwawým stjhánjm wěrných pastýřů, chladla také láska mezi wěrnými, wá-
šně a nenáwist obapolná mocnily se Ariánů tak
dobře gako wěrných, pochybnosti gindy nepo-
znalé o gistotě a nebeském půwodu křesťanské-
ho náboženstwj tudjž také o potřebě účinniwé
lásky těsnaly se do myslj; předešlá štědrost a
dobročinnost k chudým se stawěla; gelikož po-
chybnosti prwnj následek gest, že nohu w chůzi
stawj, kudyž nuznj opět sami swých si dobro-
dinců hledati musili.

Než Arianstwo nebylo spokogeno toliko pra-
meny žiwé nuzným zarážeti; nýbrž i studnice,
do nichž dobročinnost minulých stoletj wšecko,
cokoli ze swého gměnj pohanským pigawkám u-
chwatiti mohla, opatrně byla swáděla, i tyto do-
bročinné poklady k občerstwenj nuzného u chrá-
mů křesťanských až potud tak bedliwě hljdané,
buď wysušiti, buď zasypati nebo rozkopati sna-
žilo se tož rauhawé arcikacjrstwj. Gakau ukrut-
nostj pronásledowali, — ať gediný příklad za mno-
hé uweďu — Ariáni, bywše w Alexandrii r. 356.
hned po krutém stjhánj sw. Athanasia mjsto ka-
tolických jáhnů od wůdce Sebestiána dosazowá-
ni, netoliko chudé a nuzné, ale i dobrodince
Alexandrinské!

Nemohauce totiž ubrániti, aby lid obecný
hágitelům sw. Eutyच्या do žaláře wsazeným ku

swobodě nepomohl, „zemstili se, dj Fleury (Tom. III, pag. 449.) nad chudými.“ Gak mile gim wůdce kostely byl swěřil, nesměli se tam chudj a wdowy, sedáwagjce na mjstech, která gim duchownj gich pečliwj byli wykázali, déle zdržowati; neb widauce, že gim katoljci hogně udělugj, wykopali wdowy z chrámu, žalugjce na dárce u Sebastiana. Ten, gsa wyznánj Manichegského a *tedy chudých i almužen* nepřjtelem, přigal žalobu gegich ochotně. Istalo se tak podporovánj bjdných gako zločinem, a tjm chovánj upadli Ariáni w takowau ošklivost, že gim i pohané katů nadáwali.“

K těmto truchliwým různicem w samé cjrkwí, při nichž pohanstwj netoliko oddychowati, nýbrž tak směle hlawy nazdwihowati počalo, že se za Juliána giž i za státnj náboženstwj powažowati osmělilo, připogily se geště kruté zewnitřnj wálky, kterými se moc, bohatstwí, země i sláwa udatnosti byzantinských cjsařů, tudjž i gegich poddaných den ke dni w úžšj meze swjraly. Tjm a neomezenau rozmařilostj dwořanů, boháčů, ano i samého wogska, na niž sobě Jan Zlatoustý tolikéž nařjká, množila se chudoba; tratila se šředrost; předešlé prozřetelné zaopatřovánj nuzných stalo se nemožnostj; wečeře z lásky postupem wěků prořdaly, až i wymizely, a žebrota opět takowým násiljm w cjrkw se wedrala, že sám Jan Zlatoustý, nechtě, aby chu-

doba, při nemožnosti opatrného všech nuzných zaopatření, pro twrdé boháčů okazování na nehodnost mnohých žebráků, nauzj a hladem hynula, widěl se přinucena, těm přjsným káratelům mrawů nuzného lidu častěgi odpowjdati: že se almužna uděluge potřebě a ne mrawům; že rozmařilci dřjw než nuznému lidu lenost wytýkagj, na swé práce ohlžeti se magj, a mnoho geště giného, což owšem prawda gest; gelikož ani nehodnj z lásky křesťanské wylaučení negsau, a kde nuzným toliko žebrota opatření poskytuje, tam swědomj radj, spjše desjti nepoznalým nehodnjkům almužnu poskytnauti, než gediného zaslaužilého nuzného s prázduem odbýwati: ale z druhé strany také gsau slowa Jana Zlatoustého důkazem, že prozřetelné zaopatřování nuzných za gehu wěku giž tak hluboko kleslo, že se žebrotě ubrániti wjce nemohlo.

§. 16. Starost cirkwe w pozdnějšjch časjch o prozřetelné zaopatření nuzných.

Ačkoli si Ariánowo kacjrstwj celý skoro wýchod a weliké části západu podmanilo, zasaďiwši cirkwi rány podnes se gitřjcej; ač wpády barbarů do obogjho cjsarstwj wšecken skoro křestanstwjw zawedený řád na rub obrátiwše, nauzi a chudobu zobecnily; ač wylaupánjm kostelů a zacpánjm všech gindy k obžiwě nuzného tekaujcjch pramenů řád jáhenstwj, nemage z čeho-

by chudé živil, pauze na obsluhy kostelní a na kázání se obmezil: proto přec nemohl blahocinný duch křesťanství tak ztenčen a zmařen býti, aby hned po zastaveném všeobecném boření, ba i přestávkami mezi bořeními, ze sutin obecné blaženosti všecko nebyl vynášel, čím by se zobecnělé bídě opět meze kladly.

Důkaz toho vidíme na posledním velkém muži, gež nám Afrika zplodila, a genž w třetím měsíci při obležení svého biskupského sjdla Hypona w šedesátém šestém roku svého věku (428) srdcem nad nehodami své vlasti sice krvácejícím, ale okem pevně na to město boží upnutým, gehož podivný děgopis nám zůstavil, svůj blahocinný život dokonal. Komu možno pochopiti, že týž muž, týmž časem, an rozličným zborům křesťanským dopisoval, své zření a práce k celému křesťanskému světu obracel; i maličké vychovával; otrokům gich bjdný staw nalehčoval; přespolečným špitál stawěl; obyčej chudým oděw rozdávati zas obnovil; ano i nádoby posvatné prodával, aby zagaté vykoupil! Kdo nežásne nad geho láskou k vlasti i k věrnému stádečku, dle nějž se odhodlal — k zahanbení všech pastýřů, genž věřící své w čas gegich neyvětších potřeb chaulostiwě opauštěli — netoliko obležení nepřátelské wydržeti, nýbrž i bogugjícím zmužilosti a raněným laskawého opatření dodávati!

Nespatřuget se sice w nikterém pozdnějším wěku podobného obrazu bratrské lásky a pečlivého ošetřování nuzných, gaký se na dně prwotnj cjrkwe w Jerusalémě, ač mrakem tisjceletých wln času pokrytý, spanilau gasnostj wyrážj; newrátily se také nikdý wjc wečeře z lásky do křesťanských zborů, čehož owšem walně rozšířená cjrkw ani potřeby neměla, aniž kuwedenj možnosti widěla. Než proto se přec wšj silau snažilo žebrotě ugmu činiti, a prozřetelné opatření nuzných netřenými geště cestami wymáhati. Gako sw. Augustin na některé afrikanské muichy dotjral, byw sám pracowitých řeholj neyhorliwějším podporowatelem, že z krage do krage chodjce, nikdež se nestawj, a swůg byt neustále měnj; že všickni žebraj, všickni se dožadugj buď na ulehčení swé chudoby, kterau bohatnau, buď na odměnu swé cnosti, které nemagjce wytwarugj: tak též prwnj sněm w Tours 17. listop. r. 566 žebrotu přjsně zapowjdlá, nařjzugjce, *aby se každé město o wyžiwenj swých chudých staralo, tak aby každý kněz w kragi a každý občan swých hleděl, aby w městech poběhljků nebylo.* Kdokoli by pak kostelnjho gměnj nepráwě užjwal, ten aby za wraha chudých, podlé zuěnj předešlých sněmownjch kanonů byl powožován, a setrwáwage po trogjm napomenutj we swé neprawosti po přečtenj sto osmého žalmu proti wrahu chudých wyobcowán a w klatbu uwržen.

Tak sáhala cirkew, ač pořád znepokogowaná, žebrotě do žiwého, čehož i poslednjm všeobecným sněmem, zrušiwši žebrawé questory *) osvědčila. A když w dwanáctém stoletj hey-na kacířů na Ewropu se wysypala, gežto přetvářenau pokorau, mrtwenjm těla, zwlášť pak dobrowolnau chudobau sprostý lid šáljce, žebrotau se žiwili, a swé zhaubné bludy mezi wěřjcmi po wsjch i po městech široko daleko nasazowali, uwedla cirkew proti těmto karikaturám — gakoby prostředky homeopatické, wědauc, že gakolza slzau, tak žebrota žebrotau mohla by zastawena býti — prawé, samým spasitelem schwálené obrazy ewangelické chudoby, dowoliwši některým nábožným mužům w pravidelné řehole wstaupiti, a sgednocenau silau, mezi zbjránjm almužen, bludy tam těch wywraceti, i wěřjctakowých podwodnjků wystřjháwati. Tak wzaly řehole almužnu pro sebe i pro chudé zbjrágjci swůg počátek, magjce gednák bludy wykořeňowati, gednák i žebrotu stawiti.

Nikdý ale náboženstwj Kristowo neuznáwalose tolikéž ku přijtrži žebroty, nebo kgegjmugen nadcházenj powoláno býti; an ho nebylotagno, že to do oboru králů tohoto swěta wjenáležj: gakospjšk neyútlegšj péči o zaopatřenjtěch nuzných, gegichž bjdy předejiti nemohlo.

*) Conc. Trid. Sessio V, cap. II. de Ref.

Neokážet se nám z cjrkewnjch letopisů ani gednoho wěku, w němžby se duch tento křestanské dobročinnosti nebyl patrně wygewil, ano wtělenj swého žiwé důkazy až do našich dnů byl nezůstawil. A wšak ne giž na pauhé zahánánj hladu čili toliko nasycenj žaludku obracela cjrkew swůg laskawý zřetel; nýbrž widauchjdu mnohotwárnau býti, i gakže každá twář bjdy giné péče a pomoci u lidského srdce pohledáwá, rozdělila wšecky nešťastné w pozdnějšjch časjch na třídy, ustanowugjc ne giž pauhé jáhny k obsluhowánj stolů, ale celé muišské řehole, kteréby každému bjdnému pomoc wedlé gehu vlastnj potřeby poskytowaly.

§. 17. Zásluhy cjrkewe o zaopatřenj maličkých.

Komu cjrkew swé materské náručj w každém wěku neyšjřegi otwjrala, to byli a gsau do dnes maličej, genž bez rodičů a bez gměnj, tudy i bez poručnjků, nebo i při rodičejch ale přichudých, na duši i na těle byli by zmrzačeli, kdyby ge náboženstwj Kristowo na swůg kljn nepogawši, duchownjm i tělesným pokrmem coneystarostliwěgi bylo nekrmilo.

Newjm sice mnoho-li w tom náboženstwj, a mnoho-li zas gen přirozená, náboženstwjm nic neucwičená útrpnost zásluhy má, když se od hrobu zemřelého otce pozůstalj sirotci, domowa ani

živnosti nemagj, mezi osadnjky nic nezpříjněné rozebragj, a od nich oděvem i pokrmem opatření do škol poslagj; když se žákům chudým w našich školách vyučování křesťanským učitelem, knihy vládu, oděw swatého Wáclawa pěkným následováním a pokrmy obyvateli milosrdnými zdarma udělugj; *) když se na tisíce nuzných mladjků rok po roku u křesťanských mistrů zdarma na řemesla přigmagj a zdarma z učení propaustěg; těžko rozhodnauti, kolik zásluhy smj sobě náboženstw swogiti, a kolik zas útrpnost nebo státnj záměr vlády, když widjme díky chudých bogownjků výživu, oděw i vychování w domjch zvlášť k tomu zřízených z čista darma požjwati; všecky tyto zásluhy — a giných wjce, gako zálohy na študugj, mládež, na owěňování chudých a počestných djwek; na vyučení řemeslům — samo náboženstw Křistowo sobě owšem newlastnj: ale bez něho by gich swět zagisté byl nikdy nepoznal, a bylo-li by také tu kdes něco dobrého zniklo, chuť ušlech-

*) Kolik študugjch býwá tak každým rokem gen w gižních Čechách městskými obyvateli na gymnasijch obžiweno; kolik žáků na hlawnjch školách i střjdawými obědy po domjch milosrdně opatřeno! W českém Krumlowě býwá neyměně třidcet žáků tjm způsobem každoročně žiweno; před třidcetiletou wálkou se w Prachaticjch, podlé zněj tehdejší školnj instrukce pro tanj školu, měšťané k obědům pro žáky úředuě zawazowali. Kolik chudých študentů se w Českých Budějowicjch a w Pjsku na útraty milosrdenstw žiwj!

tilosti a spanilá cena pravé cnosti sotwa byly při tom.

Práwem si však swogj náboženstwj tu zásluhu, že se w zemjch našeho náboženstwj nalezagj domy, do kterých se zbjrágj dítky hned po porodu vlastnjmi matkami zawržené, gimž se milostněgšj matky z lúna cjrkwé wybjragj, a to geště s podiwným ušetřenjm citu stydliwosti půwodců takowýchto dítek; domy k wychowánj a obžiwenj sirotků křesťanskau láskau hogně nadané a pečliwě zprawowané; *) ústawy, w kterých se i hluchoněmým i slepým křiwda přjrodlau učiněná láskau křesťanskau potud nahražuge, pokud se to omezenau silau člověka státi může; rodiny šlechtné — ano společnosti urozených šlechticěk a šlechticů — genž se o dítky w zahálce zrústagjcj, pečliwě ugjmagj, mezi uličnjm taulánjm ge zbjrágjcé w obžiwu přigjmagj a pracj přiměřenau opatřugj, w užitečné čeledjny a služky ge wzděláwagjcé; řády či řehole, pauze k tomu zřjzené (gako řád kněžj pobožných škol), aby zwlášť chudobnau mládež w neypotřebněgšjch známotech lidského žiwota a w bohabognosti od abecedy skoro wučowaly. A geli

*) Slawné a věcné paměti ge z té strany hoden Wlaský špitál, genž w 16. stoletj giž pro 1200 učenců k městským řemeslům se w Praze založil. Jungmanowa Historie literatury. str. 479, kteráž o množstwj dobročinných ústawů našeho wěku zprawu dáwa.

možno spočítati, kolik chudých dítek w křesťanských klášterjch obžiwu i cwičenj nalezlo? kolik gich tam do dnes žiweno býwá zapauhý zpěw při službách božjch? kolik nuzných študugjcjch mladjků w semináři u mladých bohosłowů obžiwu nalezlo i nalezá? a kolik z nich, rostauce w bjdě, byli by se nauzj strženi strašlívými laupežnjky a hrůzau všech pokogných obywatelů neb aspoň ničemnými powaleči stali, kdežto pod blahočinným působenjm klášternjho wzduchu w swětle, w okrásu a dobrodince lidského pokolenj dospěli! Možno-li, medle, dobrodinj prozřetelněgi ukládati, gako když se na wychowánj mladého člověka obrátj, duši i tělu nagednau prospjwá, který bez wychowánj neyméně břemenem by se byl swětu stal, wychowán však a neoplatitelným dluhem člověčenstwu zawázán, přes celý žiwot k oplatě požjwané z mládi dobročinnosti doháněn býti musj?

§. 18. Starost křesťanského náboženstwj o sešlý wěk.

Pohané nebyli k wěku starému necitelnj, uznáwajce, že pro swau zkušenosť a práce uctiwosti zasluhge, o niž se wěk mladistwj nigakž ucházeti nesmj. Hledáwali rady u starců, a bywše w hromadě buď že radosti buď že státnjm potřebám zaswěcené, wstáwali uctiwě ustupujce, kdykoli staršj pozděgi do zboru přigda, mjestu k sezenj nenalezl. Ale to ge téměř všecko,

čím se potřebám věku starého howělo. Gaktě to lichá wděčnost, která se u věku předkřesťanském šedinám we cti zbělelým prokazowala! A kterým starcům byla ta uctiwost prokazowána? Nuzným? Ach, ti do podobných zborů ani chuti ani wolného přístupu neměli! Gen bohatým, gen kmetům gakož takož o vlast zaslaužilým, tak sice, že i bezdětný stařec mjsta k sezenj nenalezal we zboru; gelikož neměl těch, kteří by to postaupenj mjsta powstalému nynj mladjku časem swým oplatili. Může-liž býti uctiwosti špinawějšj!

Nezualiť pohané potreby starců, aniž četli w gegich srdci, že po liché cti giž netaužj. Mapa lidského srdce — tohoto až potud neyneznamějšjho djlu člowěčjho swěta — neyraděgi se gěstě se swými hlawnjmi i menšjmi žádostmi w každém věku očjm náboženstwj Ježjšowa rozwinuge. Na té mapě hledajc, nalezlo náboženstwj naše, že člowěk *nuzný* w sešlém věku ne tolik po gjdle a po nápogi skwostném, nebo po wzáctném oděwu bažj, gako po mjstě pokogném, kdeby pod bezpečnau střechau unaweným údům odpočinutj popřáti, zkřehlé tělo před zimau ochrániti, oči pošlé a sesláblý sluch nelaskawým často pohledům a newděčným domluwám nezdarilých dětj odstraniti mohl. Slowem, mjsta si žádá sešlý kmet, kdeby w swatém pokogi (toť starců obyčegné wygádřenj) swých předešlých

křehkostj oplakáwati, na modlitbě trwati, a tak i tělo prvé pořád těkawé, k hrobowému odpocjwánj i duši k radostnému překročenj na věčnost připrawowati mohl.

Těm žádostem náboženstwj sotwa porozuměwši tak dlaubo naléhalo na srdce lidské, až se domy pauze pro starý wěk obogihy pohlawj wyzdwichly, kdeby od hluku swětského wymezení, gako na hranicjch mezi časem a věčností, neyduktliwějšjmi potřebami opatření, o to pečowati mohli, čeho gedině třeba gest. Tak oslazuje křesťanstwj sešlému wěku gehu poslednj dny, tak, že mnohý starý bohatec, odewzdaw swé gměnj slepau důwěrnostj swým podlé swětského tonu wzdělaným dětem, záwistiwě toho želj, že za nutného gmju býti nemůže; a tolik gim wystawělo přjbytků, že negen w hlawnjch a prostřednjch městech, nýbrž i po wsjch a na gednotách — nikdež ale daleko kostela — wystawnosti slawné s nápisem neb i bez nápisu: *Sešlému wěku!* obětowané nalezněš.

§. 19. Náboženstwj se ugjmá také zagatých.

Kdo zásluhy cirkwe o maudré zaopatření nutné mládeže a sešlého wěku srdcem nestranným powazuje, musj konečně na tom ustrnauti, že se giž tudy neywřelegšj wděčnost weškerého člowěčenstwa zasluhuge. I mohloť by se také

každě giné náboženstwj hrdě k saudu dostawiti, bylo-li by gen takowými zásluhami korunowáno; ale náboženstwj naše, přestáwalo-liby pauze na té zásluze, musiloby ducha swého weždy po wětšj dokonalosti a ku předu se ženaučjho násilně zapřjiti. Zapomjnáť duch cjrkwí udělený na ty věci, které gsau ze zadu, chwátage k těm, kteréž gsau z předu, aby cje uloženého doběhnul. Fil. III, 13. 14.

Křesťanstwj, naučiwši srdce lidské cjtiti, okázalo mu, že má bjda krom chudoby, nahoty a hladu geš tě mnoho stran, geho neyúlegšj útrpnosti hodných. Gak bolestná gest ztráta swobody, zagetj mezi diwými pronárody, zdálenost donucená od milé vlasti, laskawých přjbužných a spoluwěřjcjch! Gak twrdo ge nohaum a rukaum, gindy swobodným, snášeti drsnost otrockých okowů! Slzjwaliť a vzdychali také gindy nešťastnj zagatj po wyswobozenj a po vlasti; ale nebylo oka, kteréby na slzy gegich pohlédlo; ucha, kteréby se k gegich vzdychánj bylo schýlilo, dokud náboženstwj Kristowo potřebu gegich lidskému srdci nepřednessi, vlastnj řád sw. Trogice nezřjdilo, gehož weškerá péče na wyswobozenj těchto nešťastných vycházela.

Od té doby, kdyby gen cjrkw almužny swé prawice počjtati směla, zdažby nám na tisíce nešťastnjků, zhrozného otroctwj wykaupených neokázala, genž gegjm toliko přičiněnjm z paut a bičů wytrženi, před zapřenjm swé wjry

opět meze své vlasti s rágskau útěchau celowati mohli! Ničeho krom luštinových a mljčných požitků nepožjwali prwotnj Trogičnjci, žiwotem, gměnjmi swau swobodau se k wykupowánj otroků zawazugjce. „A proč takowá tuhost?“ dj p. Chateaubriand. „Proto, aby upjragjce sobě ukogenj vlastnjch potřeb, zjškali wjc pokladů pro barbarj; proto, aby Bůh, pakli k ukogenj geho hněwu obětj třeba, mrtwenj a tuhau kagicnost těchto řeholnjků, za swjzel bjdy, z kteréz se zagatj wykupowali, gakoby na směnu sobě obljbiti ráčil.“

§. 20. Laskawá péče o ošetřování neduživých.

Chwátage, pominu zásluhy Ježíšowa náboženstwj o zaopatřenj lidj na mysli pomatených; o ústawy ke wzkrjšenj lidj utonulých, pomrzlých a wůbec nedomřelých; pominu zásluhy geho o domy pro wyslaužilé a poraněné bogowjky u-wáděti, kteréž gakkoli samau wládau se zřjzeny býti zdagj, přec nadarmo w zemjch nekřestanských hledáme; pominu také ústawy, gež křestanstwj pro poctiwé a prozřetelné opatřenj — neb aspoň wychowánj nuzněgšj šlechty zakládati radilo, a gichž, po hřjchu! tolik zlotau wěku, zwlášť pak w smutných časjch reformacj a gegjmi následky se rozwálelo, že toho netoliko šlechtictwo, ale celé země dost bolesně poznáwati začjnagj; pomjgjm, gak křestanstwj i němau twář

zwjřat poblaudilé pocestnjky tam w hustých lesjch Ameriky; tu w sněhu hory sw. Bernarda uměle hledati naučilo, aby nalezenj od řeholnjků ošetřeni byli, kteřj gim k wůli w tak ostrém wzduchu sobě přebýwati zwolili, w gakém deset let přečkati, gen pořjdku někomu z nich přáno; pomjgm geště giných ústawů malý počet bjdným k wůli od křesťanského náboženstwj zřjzených: ale toho nelze smlčeti, gakau prozřetelnostj a láskau se cjrkew katolická člowěka churawého a neđužiwého ugjmá!

Na počátku křesťanstwj činila wjra zázraky, uzdrawugjc nemocné; w pozdnějšjch časjch až do nynějška, činj láska zázraky, ošetřugjc nemocné. Co se tu má dřjw wyprawowati, co wjc obdiwowati? Množstwj a nákladná wýstawnost nemocnic? či hrdinská odhodlanost jáhnů a jáhenek u ložj nedůžiwců posluhugjcjch? či konečně opatrná láska cjrkw, genž nedůžiwce na wšecky strany hledati a ošetřowati wycházj? Čj pero gest sto wšestranné zásluhy cjrkw w ošetřowánj nemocných důstognau wáznostj wy-psati? Nikdo toho nedowede. Něco pak o tom prawj Heliot nemocnici gednu w Pařjži popisuge těmito slowy: „Nenj toho, kdoby, wida řeholnice špitálu božjho — (sestry milosrdné) — nemocné přewazowati, omýwati, gim lože přestýlati, ano i w neyprůdšj zimě led na potoku, genž špitálem teče, prosekáwati, a do něho až po pás wbrjsti, aby tam prádlo gegich plné puchu a

wýmoku wypjraly, ge nepokládal za poswatné oběti, genž prudkostj swé lásky, aby bližnjmu pomohly, samy w smrt wbjhagj, ano s nj, u prostřed tolika smradu a nákažliwosti, welkým počtem nemocných způsobené, bez přestánj zápasj.“

K těmto slowům dj geště p. Chateaubriand: „Gakkoli nám Heliot prawdiwý obraz před oči stawj, přec z něho geště úplné poněťj o welikosti každodennjho odewzdánj se těchto řeholnic newyplywá. Nepowjdat děgopisec týž ničeho o radostech žiwota opuštěných, ničehož o ztrátě mladosti a sličnosti, o rodičjch zbawených, o manželstwj a potomstwú, gehož se odřekly, aniž o tolika giných dušewnjch obětech, a potlačených neysladšjch citech srdce, ba ani o gegich útrpnosti, genž ge u prostřed takowých bolestj a neduhů sama neobyčegně mučiti musj. — Antyto řeholnice swé cnosti mezi zděmi newiděné wykonáwagj, rozšiřugj rekyně giné tuž lásku, gako libý zápach po wesnicjch, snažjce se nalezené w chorobě rolnjky w gich bjdné chatrči ošetřowati.“

A co se má říci o zásluhách synů a dcer Jana Božjho, — o Alžbětinkách — těchto zosobnělých Samaritánech neyčistšjho milosrdenstwj — genž w zemjch rakauského mocnárstwj *) za já-

*) Roku 1820. bylo w 25ti klásterjch Milosrdných bratrj genžto w zemjch našich gsau, přes 13000 nemocných léčeno a

hny a jáhenky k ložjm nemocných určení, každým rokem na tisíce lazarů churawých bez ohledu na gazyk, na wěk, na pohlawj a náboženstwj do swých nemocnic přigjmagjce, ge wěrně ošetřugj a pozdrawené opět lidské společnosti nawracugj? *)

Co ge možno řjci ku pochwale těch řeholnjků, genžto se wdoljch nowého swěta, kde wěčná noc panuge, se swými nemocnicemi usazugj, žiwot si ukracugjce, aby ho nešťastným Indiánům ulehčili neb prodlaužili? Co o těch, kteří se do samých morowých láznj w Konstantinopoli hrdinskau láskau k nemocnému odważugj? Co o nemocnicjch obecnjch, vlastnjmi sice řeholnjky neopatřených; přec ale wnuknutjm a rozněcowánjm náboženstwj Ježjšowa wystawěných a nadaných? Co o počtu wšeho gměna churawých, gež buď meč, buď vlastnj wášeň nebo ruka Páně na lože nemocné uwrhly, a kteří od počátku křesťanstwj až do našich dnů gen Kristowým náboženstwjm poslawženj, zdrawj neb aspoň ulehčenj w swých bolestech našli? Ne wšeccko po-

ošetřeno. Byl by to krásný počet, kdyby všickni nemocnj, genž každoročně na útraty křesťanské lásky obsluhowáni býwagj, w gednom poznamenuanj k obecné zuámosti přišli!

*) Ne we mně samém, ale w srdci mnohých duchownjch, pracugjcech w kragi na winici Páně, zrosila z pohledu na truchliwé obsluhowánj kněžj k wěčnosti se beraucjch, často giž ta žádost, aby, když domu pro wyslawžilé duchowenstwo neuj, aspoň u Milosrdných bratřj možno bylo, nemoc duši rozlučugjej překonáwati! Tu žádost, prý, i náš slawný Abbé Dobrowský často za swého zdrawj pronášel.

tud pravené nesmj se chváliti; gelikož se tyto zásluhy samy swau cenau prodávaj: ale diwiti a klaněti ge se možno tomu náboženstwj, které podobné zázraky dobročinnosti denně wywozunge; obdiwowati se musj to maudré zaopatřenj nuzných nemocných, bez něhož by nákažliwé nemoce swau gizliwinu mezi stotisjce rodin každoročně rozšiřowaly; přjbuzej a spolubydlitelé nedůžiwců we všech swých zábawách a pracjch obsluhami, strachem a útrpnostj škodliwau zástawu trpěli, a přec mu toho poslauženj neposkytli, gakéhož rukau wycwičenau w těchto ústawjch nabýwá!

Sám Chateaubriand, z gehož spisu tuto některá data se wyňala, táže se gednak, nalezá-li se w letopisjch starých cosi tak pohnutliwého, nad čjm by slzy tak čisté a sladké z očí kanuly?

§. 21. Náboženstwj Kristowo syj lačné.

Nenjť w moci ba ani w powołánj křesťanského náboženstwj toto podlunárnj obydlj naše w rág proměnit, weškerau bolest a bídu zastawiti, a každau slzu wysušiti; gen bolesti mjrnuti, počet gegich tenčiti, nauzi co možno nalehčowati a saužených těšiti uznává křesťanstwj za swé powołánj. Gakými cestami k tomuto krásnému záměru krácej; gak wrchowatě swé snaženj, swau obhlédnau opatrnost odměněnu býti widj, řeklo se již předešle, gakkoli slowy njzkými na tak wznešené a chatrnými na tak wzáctné věci.

Zbýwáť geště mnoho menšjch i wětšjch metel, kterými lidské pokolenj tu samoděk, tu z připuštěnj božjho na těle i na duši trápeno býwá. Menšjch a duchownjch potřeb náboženstwj buď pomjgj, gelikož ge k zřůstu člowěka w muže dokonalého za prospěšné uznáwá, buď zas duchownjmi gen prostředky léčj.

Nepomjgj však, aniž kdy newšjmawě pomjgelo strašliwé metly, hladu a nahoty. Gen tenkrát, když se cjrkwí swaté twrdým protiwenstwjm tak ztuha ruce spautaly, že nima sotwa swůg vlastnj žiwot uhágití mohla, zřůstaly také hlad a nahota chudých w krutost nesnesitelnau: kdykoli však cjrkew sama wolněgi oddychowati počala, rozléwala swůg blahočinnů dech i hned po hynaucj chudobě.

Až do wěku Ariowa, gakkoli pod pohanským žezlem sama až k zemi sehnutá, žiwila cjrkew u swých stolů wšecky obžiwy potřebné křesťany takowau láskau, že, gak se widělo, sám gegj úhlawnj nepřjtel, Julian wydal to swědectwj, že mezi Galileyskými žebroty se nezná.

Ariowým kacjrstwjm, zniklými nato wálkami a ustawičným těkánjm národů bylo wšecko osenj cjrkwe w předešlých stoletjch k zaopatřenj nuzných zmařeno. Po mnoha stoletjch trhaly se teprw oblaky, genž blahočinnému paprsku cjrkwe na nuzné teple swjtití zacláněly; sama cjrkew, bředau ztjžj těmito zlotnými mraky obecného zwrácenj, a nemohauc bjdu menšiti, nesla

aspoň, jako druhdy Eneáš z planauejho domu otce a skřijtky, tak w lůnu swém podlé semene k osjwánj budauejch wěd a užitečných známostí také giskry k roznicenj lásky a obecné dobročinnosti k nuzným.

Sotwa se tékawj národové stálého ohniště držeti počali, začala také cirkew neodolatelnau výmluwnostj srdce lidská k nuznému a geho prozřetelnému opatřenj šjřiti. Gjk wůli přigali králowé až k swému trůnu muže, kteřj pauze o prozřetelné rozwáděnj gegich dobročinnosti péči magje, z lůna cirkwe vyšli, gakauž hodnostj též náš otec chudých — sw. Jan z Nepomuku byl poctěn.

Až do časů reformačnjch dowedla toho cirkew katolická swým neustálým snaženjm o prozřetelné zaopatřenj nuzných, že se žebrota gen wlétech obecnau neúrodau w děgině označených, nebo gen w zemjch krvawými wognami hubených zmáhala. Nemocnj, starci a mládež neynuzněgšj mjwali swau stálau obžiwu, pogištěna nazwjce stálým důchodem. Kteřj ale geště zbýwali, těm bylo w klášteřjch katolické cirkwe obecné výžiwiště; tam jako umělci odplatu za swé mistrowstwj nalezali, tak i lačnj gjdlo, nazj swůg oděw, nemocnj léky, zimau křehnauej teplo a pocestnj posluhu jako w gistém hostinci hledali.

Nuznj znagje, že w klášteřjch swau potřebu bezpečně ukogj, nehledali napřed pomoci na

zdařbůh s potlačovánjím přirozeného studu i s uwrhowánjím se do mnoha giných obtjžností, pogednotliwých domjch; nýbrž každý chwátal, gako stjhané kuře pod křjdlu klášterů. A tam opět, když titěž nuznj denně, téhodně neb měsječně si obžiwu wyzdwihowali, zdaž nemusili podlé swé wětšj neb menšj potřeby klášternjím rozdávacům poznání býti? A pakli byli poznáni, zdaž také podlé zaslaužilosti nepoděleni? Toť zkušenosť sama každému na ruku dáwa, kdo ze swé magetnosti po delšj čas nuzným částku některau uděluge. Bylo-li by pak tomu ginák býwalo, a dobrodinj klášternj kdyby ne podlé potřeby a hodnosti, nýbrž dle osoby a slepého pohnutj srdce bylo se rozdělowało (wýminky se při prawidle upjratí nemohau), nikdý by za časů pěstnjho práwa, kdy žádná twrz bezpečnosti neměla, gedinj klášterowé aspoň wje než zbožj králowská bezpečnosti byli nepožjwali.

Tato gediná zásluha byla přjčínau, že gsau držitelowé neprawých statků, nemohauce prawým vlastnjům wje náhradu činiti, gměnj to na obžiwu nuzných do klášterů odewzdávali, newědauce gak by lépe pokog swé duši zgednali; dobročinné křmenj a odjwánj nuzných rukami klášternjků bylo přjčínau, že bohatj wěků těch, gegichž tělo, geště nepodwratitelnau wjrau w nesmrtelnost duše sůženo bywši, swé požeradlo na wšecky časné statky neotwjralo, rozgjmajjce potřebu něgakého také nákladu na duši, aby bu-

dauc někdy s úřadu složena, w stánek radosti přigata byla, rádi část své mohovitosti do klášterů na nuzné odkazovali. Ukazové tito mohou pauze w maudrém opatřování nuzných svého náležitého vysvětlení naleznauti.

Nežádám však, aby mi kdo na slovo věřil. Děgopisů nestranných jako Müllera i Schmidta *) ať se zeptá, kdokoli by pohyboval, jaké gsau klášterové o zaopatření nuzných za dotčených věků zásluhy sobě zjskali; jak blahočinně i kněžské bezženstwj k tomu záměru působí; jak nuzní daleko vůkol kláštera na svůj osud nic nařjkati, aniž gednotlivé domy o malý dárek probjhati nesměli. „Neznaloť se, dj Cobett, tenkrát žádné vynucené taxy na chudé!“

Tomuto krásnému snažení cirkwe učinila reformaci — owšem že ne bez připuštění božjho — náhlau přjtrž. Hřjdelní učení reformátorů o neplatnosti dobrých skutků zapalo prameny dobročinnosti; dlouholeté a neykrwawějšj války, genž na to vypukly; ukrutnost hogo-wníků z obau stran, a lakomá zisťnost knjžat obrátily kwětaucej města w popel; vyhladily rozkošné dědiny; ničehož méně nešetřjce, jako klášterů, vyháněly nebo pobjgely w nich řeholníky, gměnj gegich sobě přiswogily, zdi na polo-

*) Neystručněgi však, že schwalně, také neydůrazněgi dotýká se těch zásluh Wiljm Cobett, anglický protestant we svých vůbec známých listech.

rozwalené zanechawše, *) k wěčné paměti, seč slepost lidská býti může, když se domnívá, že se činěním zlého slaužj Bohu!

I chodil lid netoliko w Čechách, gak spiso-
watel České literatury o tom wěku pěkně (proto
že prawdiwě) pjše, gako bludné owce po lesjch
a pustínách, utjkage před Šwedy, nebo se gim
poslapati dáwage; ale i w giných zemjch, do
nichž metla wogny zašlehla, zapřahal se, nema-
ge potahu, ku pluhu. Nikdý snad chudý lid w
tu nauzi neupadl, a nikdý ho tolik hladem ne-
pomjralo, gako wtěch truchliwých časjch. Sama
Čechia přes dwa miliony obywatelů po skonče-
né wálce pohřešila; mezi pohřešenými bylo mno-
ho wystěhowanců, mnoho mečem wálečným, mno-
ho rukau mstiwé nesprawedlnosti pohubených;
ale i mnoho hladem a zimau pomořených, gichž-
to těla bez pohřbů drawcům za pokrm slaužila.

Spamatowawši se cjrkew po těch strásti
plných pohromách obnowila swé snaženj o mau-
dré zaopatřenj nuzných starau láskau. Než ga-
kého prostředku měla se nynj k tomu záměru
chopiti? Duch wěku se řeholnjům protiwl;
počet klášterů se tenčil, a těch, kteřj zůstali, mo-

*) Německá řjše ztratila třidecjiletou wálkau, dj Galletti,
přes dwauáct milionů lidu; a Schmidt pjše w VI. swazku swé-
ho děgopisu, že byla řjše německá pustá, když se w Münsteru
a Osnabruku o pokog geduati počalo, bez lidj spáleništi podo-
bná země, údolj slzami tekaucj, vzdycháujm nešťastných ro-
din šumjcj, nemajjc ani střechy ani obžiwy.

howitost stačovala sotwa k ukogej klášternjch potřeb. Wečeře z lásky uwáděti? k těm bohatých darů pro truchliwau nauku o nezaslužnosti dobrých skutků k daufánj nebylo ; tělesnost a skwostná rozmařilost se wůčihledě zmáhaly ; a nuzných, hledagjcjch oděw a chléb se každým dnem ku prahům kostelnjm wjc těsnalo, gakoby jim gen odtud pomoc wygjtí mohla.

I wzбудilo w tom úzku náboženstwJ Ježjšowo muže některé w cjrkwí, genž si i bjdu nuzných i křiwe, nepohodlné a škodliwé rozdělowánj pomoci prostředkem žebroty žiwě k srdci berauce, na tom zůstali, wšecky nuzné a bjdné na swých osadách nebo panstwJch *), k gegichžto obžiwě ústawy až potud zřizené nestačugj, společnými dobrowolnými přjspěwky, nikoli pak taxami donucenými, tak obžiwowati, gak toho gednotliwá potřeba týchže nuzných, napřed bedliwě wyskaumaná žádá. Společnosti swé dali, aby se wědělo, odkud wyrostla, krásné gmeno: *Bratrstwo z lásky křesťanské*; a w létech nyněgšjch, aby se gegj podobnost ku prwotnj cjrkwí poněkud wyrazila: *Ustaw pro chudé*.

Gménu, ze dwau stran w Čechách nesmrtelnému, Hrabat z Buquoi náležj ta chwála, že se gednoty z lásky k bližnjmu i w našj vlasti

*) Zřizenj chudých ústawů podlé mezj panstwJ gest mnohem snadněgšj, přirozeněgšj, než podlé mezj osadnjch.

držw než w druhých zemjch rakauského mocnárstwj uwáděly a rychlegi než ginde šjřily. Wálky francauzskau rewolucj wypuklé zarazily sice bugný zrúst těchto krásných ústawů; ale sotwa se blahý pokog nawrátil, widjme ge w pěknějším a pewnějším směru po celé vlasti se šjřiti. Užiwe paměti a geště z wětšj části také na žiwe gsau ti šlechetnj dobrodinci, kteřj w smutném roku 1816, kdy hlad pošlý z obecné po Cechách neúrody lid náš při neymenším desátiti hrozil, na prwnj prowolánj tehdejšího nevyššího purkhrabjho (giž také r. 1807. o přjtrž žebroty slawně zaslaužilého) tak hognau peněžitau pomoc k obžiwe nuzných zwlášť rumfordskými poljwkami snášeli, že hladu wztek po celé tři měsíce na uzdě držán byl, a geště zbýwagjcjm pokladem z obžiwenj nuzných weliký nedostatek národnj založenjm museum odstraniti se mohl.

Wšickni tito krásnj ústawowé, směrugjcj ku prozřetelnému opatřenj nuzných, na lásce křesťanské urostli, buď že by také z osob cjrkw-njm službám zasvěcených nepostředně byli nevyšši, ač i bez nich žádný připrawowán, nebo aspoň pěstěn a žiwen nebyl.

Tato gen křesťanům vlastnj láska a útrpnost k nuznému, nerdj se za našeho wěku, gelikož bohatec pozemčilejší z lásky k Bohu a k spasenj swé duše nuzného by se wjc neugjmal, i w diwadle, při tanečnjch weselostech a w her-

nách podily na nuzné zbýrati, i znamenitějších slavností w gednotliwých rodech, výročních památek a noworočních winšů, gakkoliw poněkud kalnějších pramenů, do opadlého potoku čistého milosrdenství swáděti.

Nepřetrhloť sice náboženství, ač neustále k tomu pracuje, žebrotu po celém křesťanském světě, aniž místo nj všudy geště prozřetelné opatření nuzných zawedlo; ale když strom horčičný také se geště tolik nesestará, a tak welice nesetlel, aby žádného wjc ovoce ploditi nemohl. Nedožráloť také geště všecko ovoce, kteréž požehnaný strom swatého Ewangelium lidskému pokolenj nese. Mnoho požehnanj k blaženosti lidské se we swatém Ewangelium teprw w kwětu, nebo gen w nerozvitém geště pupeni nalezá. Mně aspoň, an widjm netoliko w našj — co se dobročinnosti tkne — opravdu královské Praze, a po všech hlawnjch i menšjch městech křesťanského světa, nýbrž i wkragi nuzné prozřetelně žiwiti, gim práci, penje, dřjwj, oděw a léky, gak komu třeba, podáwati, nikdo tu naděgi neodegme, že nenj vzdálen ten čas — leč by kruté wálky ho vzdálily — w němž, gako giž otroctwj w Ewropě křesťanské se náboženstwjm zrušilo, tak i žebrota wesměs přetržena bude a všickni nuznj, ne sice obohaceni, ale přec s potřebau zvláštnj opatření, žádné příčiny nenaleznau truchliwau žebrotau nahotě a hladu se brániti.

§. 22. Prawidla prozřetelnosti křesťanské w dobročiněnj.

Nenjt toho, genž by nám určité wygádřiti mohl, gak ústawowé prwotnj cjrkwě, genž o zaopatřenj nuzných péči wedli, zřizeni byli; kde se almužny sběrkami, kde snůškami vlastnjmi, nebo oběma pospolu w gednotu swáděly; nenj nám známo, zdaž chudj denně, téhodně, či měsíčně swé podjly přigjmali; zdaž ti podjlowé w penězch, w pokrmu a oděwu, či we všem trém záleželi; zdaž a kdo bránil, aby nehodnj k dobrodincům se newtjrali, chudé o almužny neokrádali, a žebrotu tak nezawáděli; zdaž se rozdělovánj i přigjmánj almužen řádně zapisowalo, účtowalo i přehlželo, či důwěrnost křesťanských dobrodinců sgedné a strach před pohany s druhé strany tomu nedopauštěly.

Ty však a gim podobné otázky negsau k určenj prawidel prozřetelnosti při zaopatřenj nuzných tak důležité, aby se pohřešiti nemohly. Hřjdelem wšj prozřetelnosti u zaopatřovánj nuzných byl w prwotnj cjrkwě řád jáhenstw, či vlastnj w cjrkwě úřad, gehož bedliwost zwlášt nad nuznými zpráwu wedla.

Bez takowého žiwého úřadu bylaby sebe lepšj prawidla, gako tam nabitá ručnice w Gertowě bágce ležeci podlé dřjmagjcjho střelce, málo nebo nic neprospěla; s žiwým ale úřadem jáhnů byla by chybná prawidla k naprawenj přišla.

Témuž řádu náleželo, z ohledu jeho směru k chudým :

a) Pomáhati duchu náboženstwj, aby se bjeď a nauzi nadešlo, tudjž slowem žiwým všechny ty krásné cnosti rozsjiwati a vzděláwati, kterými se hognost a mohowitost w zemi rozmáhá.

b) Nuzné poznáwati, 1 Tes. V, 21.; gich potřeby, hodnost i nehodnost, bljzkosti vzdálenost (1. Tim. V, 8. Gal. VI, 10.) rozeznáwati; každému čeho třeba (Luk. XI, 11.), w čas potřeby (Luk. XII, 42.) wěrně udělowati. Kdyby pak podezřelost něgaká do strannosti w rozdělownj almužen, nebo žaloby wznikly, i se dát přjsně zkaušeti, i sprawedliwé stjžnosti rychle pomoci, gak toho prwotnj cjrkew učinila, ustanowje samé řecké jáhny w cjrkwí nazwjce z Židů záležegjcj; gelikož nic tak záhubného dobročinným ústawům nenj, gako podezřelost do gegich zpráwy.

c) Hleděti u nuzných wjc na potřeby dušewnj, (Mat. XVI, 26.) než na potřeby tělesné; a tudjž se wjc o wychowánj chudé mládeže, (Mat. XIX, 14.) než pauze o zaopatřenj tělesných potřeb sešlého wěku ugjmati; wjc wúbec na to hleděti, kde by se dobrodinjm stálegi pomohlo, nebo wjc dobrých účelů dosáhlo.

d) Nauzi konečně nalehčowati toliko, a ne k njhognau pomocj wábiti. *) 2 Kor. VIII, 13.

*) Bylo-li kdy toto prawidlo wětsj štědrostj přestaupjno, což se gistiě ani s wolj aniž s radau cjrkew swaté nestálo, slau-

Gak těmto hlawnjm prawidlům křesťanské dobročinnosti cirkew swatá po wšecky wěky swého trwánj dostála, wyswitá z předešlého pogednánj. I můžet se giž směle řjci, že ge nesprawedliwá a weskrz lžiwá ta wýčilka, že by cirkew katolická žebrota podporowala; gelikož celá gegj snažnost k prozřeteluému zaopatřenj nuzných vycházj.

Jáhnům bylo ostatně zůstaweno, gako mau-
drým hospodářům (Mat. XIII, 52.) okolnosti každé země i každého wěku opatrně šetřiti; z pokladu swého staré i nowé wěci ku prospěchu nuzných wynášeti; aniž kdy (Mat. IX, 16. 17.) záplaty sukna nowého k rauchu wetchému přiřjwati, nebo nowé wjno do nádob starých wléwati. Máť každá země a wěk každý swé vlastnj potřeby, i swau bljzkau pomoc, swůg obljběný krog i swá obljběná gména; ba ani k dobročinnosti se wšudy a wždycky týmiž po-
hnůtkami člowččenstwo přiwábiti nedalo.

Tjm se stalo, že prwotnj cirkew welikau část swé dobročinnosti k hostinstwj pro přespolnj obracela, kteráž potřeba za našich wěků pro rozmnožené hostince a postupowánjm civilizacj wjc a wjc mizj; za to se nynj opatřenjm

žilo to, owšem dobročinným ustanowům k nenabytné škodě; ale darcům přec k menšj úhoně, než aby skaupostj nauzi gen do púl se bylo pomohlo. Lépet gisté když obal s masj ránu přesahá, než když střed gegj toliko zakrýwage, tam hogj a po kragjch giřiti se ráně dopauštj.

práce nuzným a pracovitým rukaum neyraděgi pomáhá. We Wlašjch podnes přjtrž žebrotě snad by všecken lid zbauřila; w studeněgšjm seweru gde každá oprawa rychlegšjm krokem. W prwotnj cjrkwí poslala bratrská láska swatým (tak slauli wúbec křestané, zwlášt ale nuznj) zbjrky swých almužen; pozděgi zakládala starost o spasenj duše nuzným stálé důchody w klášterjch; nynj přitéká nuzným mnoho pomoci nowinami, hernau, diwadlem, tancem a t. p. Kdokoliw jáhnem gsi nuzných, těch okolnostj swého wěku a swých kraganů opatrně šetři!

§. 23. Záwěrečné myšlénky a pobožné žádosti.

Rozgjmage diwy prozřetelnau dobročinnostj křestánského náboženstwj působené, a gen w tomto pagednánj natknuté, trnu až swatým úžasem, nemoha prouiknauti to tagemné šero, gakže náboženstwj w bjdném chlěwě zrozené, na poprawišti ohawně gakoby zmařené, sprostými, chudými rybáři z rozkřičené Galilege šjrené lidskému pokolenj takowau lásku a slitownost do srdcejljti, a *samo chudé a nemággcej gsauc*, tolik myriad nešťastnjků blažiti, hogně žiwiti a bohatě chowati může! Kdyby králowé slawnj a mocnj, přjkladem swými předcházegjce, nuzných se zákonem otcowským byli ugjmali; kdyby rozhlášené wěštby, nebo powěstnj elewsinštj spolkowé neybystřegšjch mudrců takowau proměnu

byli způsobili; nebyloby nad čjm žasnauti, an by následek swé přjčiny během přirozeným poněkud odpowjdal: ale když, tážce se s p. Chateaubriandem: kde a kdy mudrctwj ctnosti podobné skwělosti, odewzdanosti a stálosti dowedlo, nadarmo na odpověď čekáme, tuť nemůžem nezwolati: *Diwy křesťanské dobročinnosti působj prst božj, a Kristus, spasitel všechněch, gest zvlášť spasitelem nuzných, přišed jim kázati ewangelium bljzkého wyswobozenj z bjdy!*

Tato prozřetelná dobročinnost křesťanského náboženstwj gest tak půwabná a spanilá, že gj nikdo odolati nemůže. Sprostého držěj při wjře gegj diwowé; mudrce pautá k náboženstwj geho podiwná srownalost s rozumem; cnostného swatost mrawů: všecky ale objmá a wjže k sobě křesťanstwj širokau a pevnau wazbau swé nebeské dobročinnosti. Tu prawdu cjtíl hluboko odpadlý Julian, gak se we swém dopisu k Arsáciowi bez obalu wyznává; a tu prawdu zkusj podnes každý hágitel náboženstwj, kterému gest wykázáno obcowati s posměwači nebo s mudrlanty. Gediná otázka, které náboženstwj se může tolikerau a tak útlau dobročinnostj wykázati, gako katolická cirkew, přiwádj posměwačná ústa spjš k mlčenj, než hlubokomyslňj důwodové, gež poslauchati trpělivosti, a gimž rozuměti učenosti dost nemagj.

Nemysliž žádný, že by se w přítomném pogeďnánj weškerý obor křesťanské blahočinnosti zawjral. Gen ta dobročinnost, která s křesťanstwjm na weřejné diwadlo děgopisu wystaupila, a při které se stopy průzřetelnosti zřetelně nalezagj, a ta toliko z části, gak wjc náhodau než hledaně zasjlateli tohoto pogeďnánj na mysl nebo w knihách do očí padla, nalezla zde mjsto. Prává, čistá křesťanská dobročinnost má práwě tu do sebe powahu, že se weřejnosti a swětla zdaluge, zardjwagjc se, bywši w dobročiněnj dopadena, wjc často, než se služebnjm hřjchu za spáchanau neprawost stydj. Newědjť milosrdnj křesťané ani mjsta, ani hodinky, kdy gsau nahého Ježše odjwali; kdy lačného sytili; kdy do swých domu pocestného přigali. Protož ge to také wěc zhola nemožná úplný obraz křesťanské dobročinnosti wyraziti. Kdoby ten spatřiti žádal, musil by weškeré kněžstwo katolické před se powolati, gemuž se darowé ku prozřetelnému rozdělenj mezi chudé, pod slibem mlčeliwosti, hnedle gako hřjchowé, tagně swěřugj; musilby, chtě žiwě widěti, odkryti střechy wšech dobročiných domů, kde se nuznj od nemluwnátku wčera nalezeného, až do kmeta stoletého; nedůžiwci od wyschlého kostliwce, až do nabubřeného wodnatelnjka; neumělé djtky až do přeučného blázna; opuštěnj sirotci až do opuštěného otce, wšickni materskau láskau Ježšowa náboženstwj hleděgj, gehu prsem kogj, gehu pláštěm odjwa-

gij a hřegj; musil by z hrobů swědky dobročinnosti křesťanské buditi — z hrobů po osmnácte stoletj po weškeré zemi kopaných; musilby si otewříti knihu žiwota, kam neyrychlegšj cherubjni každý tagný skutek dobročinnosti křesťanské, ano i nápop studené wody žjžnjemu podaný, i tu spanilau bolest ušlechtilých dušj, kterau, nemohauce pomáhati, cjtj, pjsmem ljtawým zapisugj. Z těch toliko pramenů bylo by možno dobročinnost křesťanskau úplně wyljčiti, a toho přeswědčenj dogjtj, že neyrozpáleněgšj hněw tolik zlého lidskému pokolenj ani přáti nikdy nemohl, kolik dobrého mu láska křesťanská skutečně prokázala!

A přec mezi křesťany, w městech i po krajích tolik se geště bjdy nalezá, tolik nuzných slzj proljwá, a snad neybjdnešj, pomoci právě neyhodněgšj nuzáci marně čekagj, kdoby gegich práhnaucj gazyk swlažil. Odkud to? Ge snad přec nauze wjc než dobročinnosti? I w tom něco prawdy ležeti může; ale dostatečnau přjčinau to nenj. Prawá toho přjčina ta gest, že weliká část křesťanské dobročinnosti podnes od nehodných a za nuzné toliko se wydáwagjejch pohlcena býwá; že dobrodinci křesťanštj ducha Ježjšowa náboženstwj, *tlačjcejho na prozřetelné opatřenj nuzných*, geště wesměš nepogawše, i zaslaužilé nuzné w tu, bohužel! potřebu uwáděgj, žebrotau si obžiwu a oděw vyhledáwati. Tjm se to děje, že mnoho přetwářílých a nehodných lidj

za nuzné se vydává, dotěrnými prosbami, vy-
lhanými nehodami neyhognějšj almužny uchwa-
cuje; an zas poctiwý nuzný lze i dotěrnosti se
štítě, nebo i za žebrotu se stydě, bez pomoci
zůstává a mezi dobročinnými bydle, dobročin-
nosti nezná.

Ó by přestali již lidé vláhu liti do rozsed-
lin skalnjch, když wedlé země práhnaucj s uwa-
dlými rostlinami swá usta na swlaženj otwjrá!
Kéz by ústawowé chudj, gimžto duch našeho
wěku tak welice přege, brzo po všech křesťan-
ských zemjch, a netoliko w městech, nýbrž i po
wesnicjch obecně zawedeni byli! Nenjt každý
wěk k zasjwánj a zrůstu každého druhu semena
stegně prospěšný; *dost možno, že po dwadcti
létech ústaw pro chudé budetak těžko zawá-
děti, gak nemožno gest pole na podzim za-
nedbané w zimě osjwati.*

Kéz by se obecně rozšjřilo to přesvědčenj,
že se zawedenjm chudých ústawů, opět ku pr-
wotnj prozřetelné lásce našj swaté cirkwe bljžj-
me; že gen týmiž ústawy možno gest truchliwé
následky žebroty přetrhnauti; slzy poctiwých
nuzných — gegich gediné často gměnj — zasta-
witi; nehodné žebráky naprawiti, *a že dobro-
dinj slepě, bez rozwahy a neprozřetelně udě-
lené netoliko zásluhy žádně mjti nemůže, ale
i zločinem se často stává!*

Kéz by všickni křesťané, pamětliwi základ-
njho prikázanj lásky a toho dne, w kterém se

božský vykupitel ne tolikéž na katechysmus, gako na prokazowánj milosrdných skutků — a nemožno druhému bez prwnjho býti, — gako saudce swěta wyptáwati bude, štědrost, dobročinnost weždy za swau hlawnj powinnost, ba za neyzřetelnějšj znamenj swěho učednictwj k Ježjši pokládali, a tak chudým ústawům, magjce málo málem, magjce mnoho mnohem znik, zrůst a stálau trwalost dávali.

Kéž by zwlášť welebné duchowenstwo, které si řád jáhenstwj odswětiti dát nechce, nikdy se nedomnjwalo, že několikerým do roka pobjdnutjm k dobročinnosti, giž hory doly za chudé překopalo ! Kéž by spjš — gako mnozj s apoštolskau horliwostj činj — pomněli, že gest kněze na winici Páně pracugjcjho swaté powolánj štědrost z rukau osadnjků i hogně wywáděti i prozřetelně rozwáděti ; že gsau nuznj — osobu Ježjšowu předstawugcj — neypřednějšj děti cjrkwě ; a že starostliwau péčj o prozřetelné zaopatřenj nuzných kněz i za žiwa obecnau wážnost a lásku, i po smrti tu wděčné připomjnánj na modlitbách, na wěčnosti pak gistě sljbeného milosrdným milosrdenstwj dosáhne !

3. Výklad na čtenj Jeremiáše Proroka II, 31.

Od Jana Nep. Zimmermanna.

„Zdali pustinau učiněn gsem Israelowi, aneb zemj pozdnj? proč tedy řekl lid můg רדנו nepřigdeme wjce k tobě.“

Nařjkage sobě we gménu Božjm Jeremiáš Prorok na nepravosti synů Israelských, a wytýkage jim modloslužebnost žalostně wolá: „Slyšte slovo Hospodina: Zdali pustinau učiněn gsem Israelowi, aneb zemj pozdnj? proč tedy řjká lid můg רדנו nepřigdeme wjce k tobě.“ Welmi zatmělé a nesnadné gest čtenj רדנו, a protož překladatelé i wykladatelé, gestliže geden od druhého neodepsal, se nesrownáwagj. Příčina té rozdljnosti poněkud gest, že slovo רדנו ze čtyř kořenů řeči hebreyské wywozugj, totiž: a) z kořene רדד, *extendit se, declinavit, disjunctus est, subjecit*; b) z kořene ירד, *descendit*; c) z kořene רדה *dominatus est*; a konečně d) z kořene רוד, *obfirmavit se, obstinavit animo, citro utroque vagatus est*.

a) Kořene רדד se držel překladatel Chaldeyský proměniw רדנו w אִיטְלִילָנָא, *migravimus*. Podobně četl sw. Jaroljm a přeložil „*recessimus, odešli gsme*.“ Neginák překladatel Arabský a wyložil: „*nequaquam subjiciemus nos, nepoddáme se*.“ Tak také četl slowutny rabbjn Šalomaun Iarchi, a wyložil: „נבדלנו ממך, oddě-

leni gsme od tebe.“ Dle toho čtenj řjdili se wydawatelé Biblj Českých, totiž: neystaršj Pražské (1488) až do wydánj Samuele Adama z Weleslawjua, (1613) a kladau wesměš: „odešli' gsme, nepřigdem wjce k tobě.“ Rowně přeložil (1753) Houbigant: *abibamus*. Náš pak český Pjsma wykladač, pan Tomáš Draský (1821) přeložil: „odegděme.“

b) Kořene ירד držel se překladatel Syrský, a wyložil *descendimus*, odstaupili gsme. Tak četl rabbjn Menachem, doložiw: מנחם כמו ירדנו, to gest: ירדנו wykłádá Menachem gakoby bylo ירדנו, „klesli gsme.“ Podobně wykłádagj někteřj nyněgšj rabbjnowé.“ Wedlé toho čtenj řjdili se překladatelé Biblj Českých, totiž: Swatowáclawské, (1712) arcibiskupské Ferdinanda z Bilenberku (1715) a Antonjua Petra, (1721) též normálské (1780) a Faustin Procházka, a kladau wesměš: „odstaupili gsme, nepřigde-me wjce k tobě.“

c) Kořene ירד drželi se překladatelé Řečtja položili *Oὐ συζητησόμεθα*, nepodrobjme se, neboli, *non serviemus*.“ Tak wyložil rabbjn Dawid Kimchy, drže se Ozeášě Proroka 11, 12. עם אל ויהודה עירדר, a srownáwage to čtenj s oným w 1. Kn. Mogž. XXXII, 28. שריה אם אלהים. Neginak přeložil w literatuře východnj oswjcený Walton w polyglottě Londýnské, z kteréž toto čtenj do všech ostatnjch se dostalo. Wedlé toho přeloženj řjdili se u wydánj Biblj Českých: Bratřj Mo-

rawštj, též wydawatel Biblj Halské, Berlinské a Prešpurské, a kladau wubec: „panugeme, nepřigdeme wjce k tobě.“ Toho přeloženj drželi se někteřj Němci, u. p. Hezel, a klade: „wir sind Herrn.“

d) Kořene קרר držj se djlem rabbjn Šalomaun Jarchi, též nowěgšj wykladatelé Němečtj, gako: Michaelis, Dereser, Gessenius, a kladau: „wir gehen, so weit wir können, — wir schweifen ohne Gott umher.“ Wykladatel některých zatmělegšjch čtenj *de Dieu*, drže se kořene קרר mnj, že slowo toto we třetj formě, genž *hiphil* slowe, znamená chtjti, a wykládá: „*Voluimus, non veniemus ad te.*“ Ginj pak magj za to, že slowo toto we formě *hophal* znamená „kwjleti“ a kladau: „*planximus, non veniemus ad te amplius.*“

Množily se nesnáze u wykládánj a překládánj toho zatmělého čtenj i tjm, že toliko dwakrát w prwnj formě, neboli w *Kal* w pjsmě swatém se nacházj. Než znamenati slušj, že pauhý smysl toliko w řeči sprostého lidu zachován gest, a až podnes w gazyku Arabském trwá. Protož všickni, kteřj ge z kořene קרר wywozugj, řjdiwše se dle gramatikálnj formy, nepozorowali, že Jeremiáš swé proroctwj psáti dal, když hebreyská řeč ušlechtilosti zbawená zapadala, o čemž sw. Jaro- ljm w předmlawě pjše: „*Jeremias propheta, cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebraeos Isaia, Osee et quibusdam aliis pro-*

phetis videtur esse rustitior . . . simplicitas eloquii a loco ei, in quo natus est, accidit.“
 Následowně mnoho slow zřeči sprostého lidu do swého proroctwj wtělil. Překladatelé a vykladatelé ušlechtilosti pilni bywše na řeč sprostého lidu nedbali. Kterj pak z kořene כִּרְיָ to čtenj wywozugj, pozapomněli na to, žeby mjsto כִּרְיָ muselo státi כִּרְיָ. Než oni tjm se zastjragj, že pjsmě כִּ se při opisowánj ztratilo, čemuž wjry dáti nelze, když totiž wúbec wědomo gest, kteraké opisowatelé šetrnosti pilni byli. Ti pak, kterj ge z kořene כִּרְיָ wywozugj, w omylu patrně wězj, když totiž: „panugeme“ ani s předěšlým ani s následugjcjm weršem wrozum uwesti nelze. Neb Bůh skrze Jeremiáše Proroka synům Israelským wytyká, že přčiny neměli sobě ztěžowati, když totiž gim Bůh nebyl ani pustinau ani zemj neytmawěgšj, a protož také „panugeme“ přeloženo býti nemůže. Ani pak čtenj Ozeáš Proroka XI, 12. kteréhož se některj dowoláwagj, čtenj Proroka Jeremiáše rovné se widj. Tedy k aumyslu Jeremiáše Proroka zdá se býti neypřjhodněgšj, kořene כִּרְיָ se držeti, kdežto smysl geho: „zatwrdili gsme se“ neprawostj, která synům Israelským dosti všednj býwala. Ani pak čtenj „אֶרֶץ מִאֲפִלִּיהָ, zem pozdnj“ w gazyku našem dobře wyloženo gest; neb מִאֲפִלִּיהָ složeno z אֶפֶל a הָיָה gest hebreyský *superlativ*, následowně „mrákota neytemněgšj.“ Narážj tjm na zatměnj země Egyptské za času Mogžjšowa,

a dáwa synům Israelským výstrahu, aby se spolu ku národu Egyptského hleděli. Gestliže se tedy geště gednoho wydánj Biblj České dočkáme, wydawatel, budiž kdo budiž, to čtenj zatmělé takto wyswětliti a opraviti může: „Zdali pustinau učiněn gsem Israelowi, neboli zemj mrákoty neytemnějšj? proč tedy prawj lid můg: zatwrdili gsme se, nepůgdem wjce ktobě.“

4. O přednášenj katechetickém.

Pogednánj z oboru wychowatelského.

Od Jana Jawornického.

(Pokračovánj.)

III. Katecheta snažj se, by přednášenj swé rozmanité, živé a sličné učinil.

Ukázali gsme důwodně, že uměnj katechetické ani w nepřetržené, samomluvě ani w ustawičném do tazovánj nezáležj; alebrž Katecheta mistrné přjrody w střjdánj přednášenj swého následowati musj, by wyučovánj gehu rozmanité, živé a sličné bylo. Tyto vlastnosti katechetickému wyučovánj tak podstatně přináležegj, gako obůrky na palaucjch a porůzuu wysazenj stromové, tišj i hrějcj potůčkové, skály, geskyně, wodopády, mjsta sšjrymi wyhljdkami, opět temná a k rozgjmánj wábjs-

cj, bludné stezičky a duté mosty přes hlawnj potok, vlastnosti anglické zahrady gewj.

K takowé zahradě podobá se wyučowánj katechetické, genuž učitel *rozmanitosti, žiwosti a sličnosti* dodati mušj:

I. *Přjběhy a powjdkami*. Aby pak všechno, co se powjdá a wyprawuge, w katechisacj, gegjžto hlawnj předmět náboženstwj gest, přigato nebylo, odpowjdáme přede všjm na následugj-cj otázky: Gaké vlastnosti musegj přjběhowé a powjdky mjtí? Kterak magj se wyprawowati? Kterak magj se na žiwot žáků obrátiti? K čemu můžeme gich w katechisacj potřebowati?

a) Přjběh, gegž Katecheta wyprawowati chce, musj následugj-cj vlastnosti mjtí. 1. Musj býti prawdiwý, neb alespoň prawdě podobný, kterýž se skutečně tak udal, aneb s těmi okoličnostmi snadně udati se mohl. Řjdcj gsau prawdiwj přjběhowé, kteříž se k katechisacj hodj; aneb nehodj se tam, kde bychom ge rádi uwedli; dosti tedy, pokudž přjběh prawdě podobný, a tak se wyprawuge, gakoby se byl skutečně přihodil. Katecheta počjná: *Geden pilný žáček, — nábožná dječka — chudé djetě šlo gednoho dne — myslilo — činilo — a t. d.* Wětšj prawdě podobnosti dodá přjběhu, když osobu, o nž wyprawowati chce, *gménem gmenuge*. *Mariánka* byla vždy čistotná — *Karljček*, chudé pachole — *Tomáš* wyslaužilý wogák s dřewěnou

nohau, a t. d. U wyprawowánj pokračuge nedopowj, zdali přjběh prawdiwý gest, neb ne.

2. Musj přjběh přjměren býti. Hodj-li se přjběh k věci, o které gednáme, dá se neyljp posauditi z přjčiny, pro kterau geg wyprawowati, a z aučelu, gegž dosjci chceme. — Mnoho drahého času ugjmá se wučowánj wyprawowánjm přjběhu pauze z kratochwjle, a neb kljbosti gednomu neb druhému žáku, čjmž se toliko čas mrtwj, a žádného aučelu nedosahuge. Kolikráte žákům, kteříž přjběhy přesyceni gsau, prikazowati se musj, aby pozorni byli. Casem wyprawuge se dosti směšně gen proto, aby se dočkali, až by padla. —

3. Přjběh budiž wzat ze společného žiwota, k němuž také děti náležegj, a obsahug w sobě smýšlenj a činěnj gegich. O skutejch dospělého lidu mluwiti, gichžto hnutj, pocitů a powolánj děti neznagj, byloby téměř tolik, co cizjmi gazyky mluwiti, čjmž se k aučelu nesměřuge, a aučinku nedosahuge.

b) Kterak má Katecheta wyprawowati? Mnoho — snad všeco na tom záležj. Newyprawuge-li přjběhu náležitě, působj dlauhau chwjli, zjwánj a zdřjmánj, a newywodj aučinku, kteréhož pohledáwá. Katecheta wyprawuge přjběh dobře, když 1) zbytečných okoličnostj nepřiměšuge. Gemu přede všjm na tom záležj, aby krátkosti šetřil, a wáhawé laudawosti se uwarowal. Bytbychom ztráty času neuwážili, má laudawost

něco nepřislušného do sebe, čjmž se proti náležitému vyučowánj prowiňuje; neb žáci w pozornosti umdléwagj, a hlawnj aučinek, gegž přjběh přiwoditi má, gako slabá mázdra připadá. Přjběh wyprawuge se dobře, když

2) se wzhledem k aučelu přednášj. Wzhledem k aučelu přednášj se přjběh, když toliko ony okoličnosti w sobě zawjrá, gichž newyhnutedlně třeba, aby hlawnj aučinek přiwodily; potom, když se okoličnosti wnáležitém pořádku wyprawugj, a z gedné strany se rozcházegjcy co paprskowé w kole w gednom středu se scházegj. Mimo opatrnost, gjž okoličnosti wyměšuge, musj Katecheta tu způsobnost mjeti, by ge w dobrý pořádek přiwedl, na hlawnj strany přjběhu co maljř přiměřené swětlo a stjn kladl, a žákům před oči stawěl. — Nad to pohledáwagjce dobrého wyprawowánj přjběhu žádáme,

3) aby ljbezne a sličně wyprawowan byl. Přjběhům slušj dobře gistá ozdoba, ozdoba ale přirozená, teskliwě nehledaná a nepřehnaná; neb gako wszudy, i tu co mnoho škodj. Katecheta může všeho u vyučowánj použiti, čjmž ljbeznosti a půwabnosti dodati může; a máť tomu rozuměti, čjmžby pozornosti dětj u přednášenj zwýšil; a čjm bljž k rozwinutj přjběhu co k otewřenj zámku přicházj, tjm wjc pozornost gegich napjnati má. Aby mladý Katecheta roznjcen horliwostj a wůlj dobrau nadán gako ode všech opuštěn bludištěm nešel, poradjme muci-

zj zběhlosti, gjž dobřj Katecheté w tom ohledu výborně wynaložili.

a) Předstawugj zkušenj Katecheté osoby w přjběhu gednagjcj a činjcj tak, že děti gako skutečný přjběh na očjch magj. Tak u př. přjběh obětowánj Isáka. „Abraham w noci *wstaw, osedlal osla swého, wzaw s sebau dwa služebnjky a Isáka syna swého, nasekal dřjwj k oběti zápalné, a odcházal k mjestu, o němž powěděl gemu Hospodin. Když pak třetjho dne pozdwihl očj, uzřel to mjesto zdaleka, wzał dřjwj k zápalné oběti, a wložil ge na Isáka syna swého; sám pak nesl w rukau oheň a meč.*“ Častěgi dagj gednagjecjm osobám mluwiti. „*Poěkeytež tuto s oslem, řekl Abraham k služebnjkům, gá a pachole až tamto pospjšjce, potom když počtu Bohu wykonáme, nawrátjme se k wám.*“ — „A když ti dwa šli spolu, řekl Isák otcí swému: *Otče můg!* Odpowěděl Abraham: *Co chceš synu můg?* Řekl Isák: *Ey oheň a dřjwj, kde ale gest obět zápalná?*“ — I také Kristus Pán dal mluwiti marnotratnému synu: *Wstanu a půgdu, a t. d. newyprawuge o něm toliko, že si umjnil, nawrátiti se k otcí.*

b) I to přispjwá k žiwosti přednášenj, když mezi wyprawowánjm z nenáhla dětj se otážeme, čjmž se pozornost gegich zostřj, že na mjestě činjcj osoby býti se domnjwagj. U př. *Cobys byl w tu chwjli činil?* — *Cobys byl w tu dobu počal?* — Týchž aučinků se docjlj, když se

c) w přjhodné okoličnosti některé mjsto z pjsma sw. neb powědomé přjslowj uwodj. Gako: Ani wrabec nepadne na zem bez wůle Otce nebeského; cti Boha usty, však ho nepoctjš; komáry cedj, a welblaudy požjragj; kdo hledá, nalezne; otec nedává prosjcmu synu za rybu ha-da; wlk w rauše owčjm chodj; z malého zrna býwá welký strom; žádný nemůže dvěma pá-nům slaužiti; kdo komu gámu kopá, sám do nj upadá; gablko nerádo daleko od štěpu padá; gak ge kdo miláčkem, tak býti může mrzáčkem; čjm hrnýček nawře, tjm zapáchá, dokud ho kausek; hoden dělnjk záplaty; kdo chce s wlky býti, musj s nimi wýti; kdo mnoho mluwj, neb lže, neb se chlubj, a t. d.

Žádáme, aby toho, co gsmě o cwičenj u wyprawowánj uwedli, žádný za maličkost nepowažowal. Ty maličkosti magj welikau moc, dáwagj wyprawowánj ducha a žiwot, kladau na powědomé přjběhy pjsma sw. čerstwé barwy a obnowugj ge; *nowé pak věci dětem vždy wjc se ljbj než staré.* —

II. Gestli giž na tom dosti, když Katecheta přjběh dobře wyprawowati umj? Nenj, musj geště w tom uměnj mistrowstwj dokázati, že ho na žiwot záků obrátiti, a gim gako přiwlastniti umj. To obrácenj neb přiwlastněnj katechetického wyučowánj záležj w tom, abychom ge sokratickau rozmluwau prošli, čjmž se w paměť záků hlaub wtiskne, a w něm obsažená naučenj

k následovánj na srdce gim se položj. Toho do-
cjlme způsobem následujcjm :

a) Šetřme, zdali žáci w přjběhu složená na-
učenj sami wynalezli, čehož se takto dozvjme :
Wyzwjdeyme na nich, co se gim w přjběhu ob-
zvláštně zaljblo, aneb nad čjm neywětšj oškli-
wost magj; aneb tažme se upřjmo : Čemu mů-
žeme se z toho přjběhu naučiti? — Gaké na-
učenj tys sobě wzal? U př. přjběh o Chamowi
a bratřjch geho.

b) Potom učinme zřetelné, proč a zdali o-
soby w přjběhu uwedené právě neb neprávě ge-
dnaly? Zdali skutek prawý neb neprawý, do-
brý nebo zlý, tohož žáci wždy posaudj, a nebu-
de potřebj, abychom gim usudkem swým w cestu
wkročili; neb pocitugj toho giž, co slušné, a nesluš-
né, způsobné a nezpůsobné, čehož denně na skut-
cjh lidských shledáwagj. — Tedyby snad po-
třebněgšj bylo, abychom zřetel gegich na přjčiny
a pohnůtky dobrých neb zlých myšlenj a skutků
gegnagjcjh osob obrátili? I toho ohledu bylo-
by dobré, aby učitel hlawnj okoličnosti s nimi
opakowal, a posuzowal, mnoho-li ta neb ona k
prawosti neb neprawosti skutku přispěla; aby
skutek w přjčině a aučinku z ohledu mravnosti
a nemravnosti po částkách wyswětlil, a tudy ge-
schopny učinil, by celý přjběh posauditi uměli.
U př. přjběh o marnotratném synu. Pozděgi bu-
deme přjležitost mjtj, přjklad uwesti s těmi wý-
mjnkami.

I to mnoho prospěge, abychom sličnost a spanilost dobrých a ohavných myšlenj a skutků tak před oči položili, coby gich minauti nemohlo. Sestawme totiž osoby rozličných powah, a skutky gegich srownáweyme. U př. Několik sedlských synků nawracelo se z příjpreže na prázdných wozjch domů. Wesele howořjce přigeli k potoku, w gehožto bahně wozka s skelným nákladem uwjznuł. „Hy, prawil *Martin*, ten sedj w teplé lázni.“ — „Pogdmě, řekl *Wogtěch*, wypřáhněme, a wytáhněme ho.“ — I co ge nám do něho, odwece *Martin*, kdo wj co ge zač, třeba *Kalwinjk*; máme čas, abychom krmili.“ — I wozka prosil pro lásku křesťanskau, giž gedendruhému w potřebách prokazowati máme. — Ale *Martin* řekl mu posměšně: Posečkey w lázni, až nakrmjme, přigedeme ti ku pomoci. „Nechey žertu, odmluwil mu *Wogtěch*, buď kdo buď, ať krmjme o hodinu pozděgi, co z toho, láska křesťanská předcházj.“ — Pak se tažme žáků, gak se gim gedendruhý ljbil, gaké smeyšlenj dávali na gewo, čeho hanj a zamjtagj, který zasluhugew chwały?

c) Měl-li skutek dobré neb zlé následky, i na to se ukázati může; neb ačkoli dobré bez ohledu dobrých následků, kteřjžby následowati mohli, konati máme; ačkoli při konánj dobrého skutku na následky ohlžeti se nesmjme, nýbrž dobré pauze proto, že dobré, prawé a powinnost gest, činiti máme: předc časem na následky pohléd-

nauti smjme, kteréž magj dobřj a zlj skutkowé. — Nenj třeba obáwati se, žeby mrawnost a čistota základů a pohnútek k mrawným skutkům ugmu neb zkázu wzala, *když se při následcích gen o to gedná, aby se srdce k mrawnému chowánj nachýlilo.*

d) Konečně hledme obrátiti přjběh na staw dětj a gegich budaucj okoličnosti, kdež gim naučenj w přjběhu obsažené whod přigjti může. Uwodme totiž takowé udalosti, kdeby gim kužitku slaužilo, aby se na ten neb onen přjběh rozpomenuly; neb se gich tažme: *Coby gsi počal, kdyby tobě tak bylo? Kdybys gednala dobře — kdy zle?* a t. d. Tolik o cwičenj ze strany přjkladů. Zwláštnjch prawidel nedá se sesnowati. Cwik a zkušenj tu gako ginde neylepšj wůdce.

e) Kdy a kčemu přjběhů a powjdek potřebowati se dá, gest poslednj otázka, na kterau odpowědjti máme. Nenj potřebj, bychom se tuto pozdrželi, gešto gsme o tom zmjnu giž učinili, a budaucně po každé oznámjme, kdeby se přjběh neb powjdeka s prospěchem položiti měly. Že způsobné gsau, aby učenj náboženstwj přjgemné učinily; že gsau zkušeny prostředek k pogištěnj pozornosti, powěděli gsme. Někteřj Katecheté uwodj přjběhy k wyloženj a wypodobněnj wšeobecných otázek, (u př. co gest swátost?) ginj k ponaprawenj usudků o mrawnosti skutku, a ke cwičenj moci usudné wůbec. Neyoby-

čegněgi a neypřiměřeněgi užjwáme gich tehďáž, když s naučenjm hlaub do srdce wstaupiti, a k následowánj gistému nachýliti chceme, před wyučowánjm gich uwáděgjce, neb do katechetického wyučowánj wpljtagjce, neb wyučowánj gimi zawjragjce.

5. O založenj biskupstwj Pražského a poslaupnosti biskupů, s pamětnými udalostmi wysvětľugjcjmi Cjrkwe české.

Od Kašp. Weiningera faráře Kladenského.

Historikowé wlastenštj nám založenj biskupstwj Pražského tak krátce a powrchně wypisugj, že se zdá, gakoby ge Mlada, dcera Boleslawu I. Wéwody českého, tak snadně na Papeži Janowi XIII. byla wyprosila; a magjce list téhož Papeže giž za potwruzgjcj bullu k založenj toho biskupstwj a kláštera geptišek usw. Giřj, domcyslegj se, že založenj biskupstwj nemělo wjce opatrnosti potřebj, aniž wjce obtjžnosti stálo, nežli něgaké řehole. Powážugjce bedliwě nadřečený list Papežský w rozličných rukopisech se nacházegjcj bez podotknutj roku a dne gehu wyhotowenj, gakož i gehu nepodobnost k bulljm papežským, w gichžto sbjrkách se pohřešuge, gen gako pauze osobnj list na Boleslawu zaslaný

sprostým závěrkem: *Vale* — se skončugjcj držán býti zasluhuge *) , kterýmžto Boleslawowu žádost přednešenau skrze Mladu wyslyšeti wolným se býti prohlašuge , ažby ta důležitost se rozhodla dle zákonu a prawidel cjrkewnjch s přiwolenjm biskupa Řezenského , genuž duchownj vláda nad prawowěřjcjmi Čechy náležela.

Náš učený skaumatel starobylých přjbehů a udalostj vlastenských Gelas Dobner **) saudj ze slowjčka *relativa* , genž dle prawidel řeči na předcházegjcj *filia* se wztahuge , že list papež-

*) Joannes servus servorum Dei Boleslao catholicæ fidei alumno apostolicam benedictionem.

Justum est, benevolas aures justis accommodare petitionibus, quia Deus est justitia, et qui diligunt Deum, justificabuntur, et omnia diligentibus Dei justitiam cooperantur in bonum. Filia nostra, tua *relativa*, nomine Mlada, quæ et Maria, inter cæteras haud abnegandas petitiones cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet, ut nostro assensu in tuo principatu ad laudem et gloriam Dei Ecclesiæ liceret fieri episcopatum. Quod nos utique læto animo suscipientes, Deo grates retulimus, qui suam Ecclesiam semper et ubique dilatat et magnificat in omnibus nationibus. Unde apostolica autoritate et sancti Petri principis Apostolorum potestate, cujus licet indigni, tamen sumus vicarii, annuimus et collaudamus atque canonizamus, quo ad Ecclesiam ss. Viti et Wenceslai Martyrum fiat sedes episcopalis, ad Ecclesiam vero S. Georgii Mart. sub regula S. Benedicti et obedientia filiæ nostræ abbatissæ Mariæ constituatur congregatio sanctimonialium.

Verumtamen non secundum ritus et sectam Bulgaricæ gentis vel Russicæ aut Slavonicæ linguæ, sed, magis sequens instituta et decreta apostolica unum potiozem totius Ecclesiæ ad placitum eligas in hoc opus clericum, latinis apprime literis eruditum, qui verbi vomere novalia cordis gentilium scindere, et triticum bonæ operationis serere, atque manipulos frugum nostræ fidei Christo reportare sufficiat. Vale.

**) Gelas. Dobner Annual. Tom. IV. fol. 170.

ský nebyl zaslán Boleslawowi II. přijmjm po-
božnému, nýbrž jeho otci, bratrowrahu sw. Wá-
clawa, který kagicnostj swau nad spáchanau vraž-
dau netoliko s cjsařem, ale i s Papežem se smj-
řiw o založenj biskupstwj, gak se všickni hi-
storikowé w tom srownáwagj, rokował. Nestran-
ně wěc tu považugjcjm nelze důmysla Do-
bnerowu odpjratí, a nigakž k oněm se připogi-
ti, genž z nenáwisti pro spáchanau vraždu nad
bratrem nemohauce ani dokázanau kagicnostj
Boleslawowau, ani jeho patrnými zásluhami pro
cjrkw Českau ukogeni býti, raděgi w některých
opisech téhož psanj slowjčko *soror*, k čemu *rela-
tiva* nepřináležj, připsali.

Wšak ani za časů panowánj Boleslawa I.
který dle Hágka sedmého řjgna r. 967. zemřel,
ani, gak tentýž kronikář klade, hned toho roku
po nastaupeném panowánj Boleslawa II. na pau-
hau žádost jeho sestry Mlady biskupstwj praž-
ské založeno nebylo; ačkoliw toho roku, a sice
20. Dubna w Raweně u přítomnosti Papeže Jana
XIII. a Cjsaře o ustanowenj arcibiskupstwj w
Děwjně (Magdeburg) a založenj giných biskup-
stwj w zemjch slowanských, sněmowáno bylo.
(*Sancitum in confinibus Slavorum episcopa-
tus esse erigendos, ne neoconversae gentes
ad vomitum redeant.*) Mezi těmi nepochybně
o pražské biskupstwj se gednalo, a tudyt onen
list Papeže Jana na Boleslawa pošel. Byltě ale
od dáwna ten w Cjrkwi náš pořádek a ta opatr-

nost, že jen z vůle a usnešení biskupa, osady biskupské se děliti a více biskupství se zakládati mohlo. (*Plebes, quae dioecesibus ab episcopis retinentur, quae nunquam episcopos habuerunt, non nisi cum voluntate ejus episcopi, a quo tenentur, proprios accipiant rectores vel episcopos.*) (Conc. Afric. Can. 20.) Pročež pro nepřítomnost arcibiskupa Halberstadského, w gehožto biskupství Magdeburg byl, a pro odpor geho skrze ustanovení tamnějšího nového arcibiskupství, ničehož w Raweně uzavřeno nebylo, a až po roce novým sněmovým usnešením Magdeburg sídlem arcibiskupským mocně byl učiněn. Ta sama překážka z ohledu biskupství Pražského skrze odporování Michala biskupa Řezenského a metropolitu arcibiskupa Lorchského (Lauricum) vkročila w cestu, až sw. Wolfgang roku 972. na den narození Páně na biskupskou stolicí Řezenskou dosedl, a císař Otto toho času nawrátiv se z Wlach na snažnou žádost Boleslawy II. a přijmluwy Gindřicha, wévody Bavorského, toho na sw. biskupu wymohl, že propustil Čechy a Morawany z právomocnosti biskupské, a w Praze nové biskupství založeno a ustanoweno býti mohlo, při čemž gemu Císař za náhradu ztracených příjmů rucil. Udlost tuto nám sawěký spisowatel a společník sw. Wolfganga zřegně takto wypisuje: *Inter tantae pietatis studia videtur pandendum, quid etiam famulus Dei egerit super gente Boemo-*

rum. Haec namque gens noviter per christianam imbuta fidem, sacrilega idola, licet tepide, abiecit: sed quomodo catholicam exequeretur Religionem, quando caruit pastore, prorsus ignoravit. At medius Otto Caesar divinae cultor praecipuus Religionis a glorioso duce Henrico caeterisque fidelibus est interpellatus, ut, quod ad ipsam gentem inchoatum esset, pro Domini amore regali potestate perageret. Talibus igitur petitionibus Caesar libenter assensum praebuit. Sed quod Boemia provincia sub Ratisbonensis Ecclesiae parochia exstitit, peragi non potuit, nisi ipsius antistitis praesidio. Unde rex legatione missa ad episcopum petiit, ut acceptis pro parochia praesidiis in Boemia sibi liceret episcopatum efficere. Tunc vir Dei nimium laetatus in his quae dicta sunt, sibi primates suos convocavit exquirens ab eis consilium, quomodo caesari conveniens redderet responsum. Illis autem ne petitioni tali consentiret, unanimiter consiliantibus dixit: Pretiosam igitur margaritam sub praedictae latentem provinciae terra conspiciamus, quam ni venditarum comparatione rerum non acquirimus. Ideoque audite quae dico: Ecce ego me meaque omnia libenter impendo, ut ibi domus Domini per corroboratam st. ecclesiam stabiliatur. Haec ergo memorans consensurum se Caesari remandavit. Cumque tempus

concambit venisset, tanta favit alacritate, ut ipse privilegium componeret.

Nedošla však časů našich ani vědomost o podávané náhradě biskupu Řezenskému cjsařem, aniž zápis sw. Wolfganga ztvrzující toto upauštění právomocnosti své po zemích české a morawské. Nepochybně tento pamětihodný rukopis roku 1091. když hlavní chrám sw. Wjta v Praze s okolními staveními shořel, mezi jinými znamenitými spisy plamenem byl ztráven. Gen toliko ze starobylých nás došlých památek zde v známost uvedených se dozvídáme, či snažností a wolným napomáháním prvotní založení biskupského sjdla k zvelebení křesťanské Cjrkve v Čechách se dalo, jakýchžto biskup Gebhard r. 1086. ze gména uvádí v spisu svém k cjsaři Gindřichu III. kterým na zrušení biskupstw Olomuckého dorážj, a Morawu do své vlády duchowní uvéstí usiluje. Prawj totiž: že hned při založení biskupstw Pražského s potvrzením Otty cjsaře a Beneše VI. papeže Čechům a Morawanům geden gen biskup dán byl, totiž: Pražský. *)

Sám ale Boleslaw I. starage se o založení biskupstw a věda, že k tomu náklonnosti Papežovy neyweyš gest potřebj, které ale prospáchanau onu vraždu sám dosjci sobě nedůvěro-

*) Cosmas in chron. ad a. 1086.

wal, naděgi swau gediné w dceři swé Mladě skládal, kteráto wklášteře Rezenském bywši wychována, po 3 léta w řeholi zkaušená od Papeže Jana XIII. k založenj podobné řehole sw. Benedikta w Praze berlau abatyše obdařena byla, že ona to na Papeži wyprosí, by se k geho žádosti naklonil.

Ze i staršj dcera Dubrawka prowdaná za knjzete Polského Mečislawa zásluhami swými — gegjnt působenj i manžel i wětšj djł národa polského byl zjskán wjře Kristowě — gak u Papeže, tak i u cjsaře mocně k tomu napomáhala, nelze pochybowati. Neboť wjme, že sama hledjce rozšiřowati křesťanstwj, o zakládánj biskupstwj w Polště se starala a žádala. Tudy i na sněmě Rawenském o to se rokowalo, aby Slowanským národům zwláštnj biskupowé dání byli. Poněwadž ale odporowánjm Michala biskupa Rezenského až do času náměstka geho sw. Wolfganga se založenjm biskupstwj se prodléwalo, teprw r. 973. došli gsau Čechowé swé žádosti, a sice za panowánj Papeže Beneše VI. který 28. prosince r. 972. na trůn papežský byl dosedl.

Dosáhna tedy potvrzenj papežského nemeškal nábožný a o vyplněnj pohanstwa a rozšjřenj spasitedlné wjry horliwě pečliwý wéwoda Boleslaw II. o to se snažiti, aby dosedl na nowě založenau a dostatečným nadánjm zaopatřenau stolicí biskupskau muž horliwý a spolu duchem opatrný, genžby pod praporcem kříže Kristowa

proti bludům a powěrám pohanským udatně bogował a podporowán wjtězoslawným knjžetem wše plenil, coby na odpor stálo, by naši praotcowé prawému, gedinému Bohu w duchu a prawdě se klaněli. I wywolen byl usnešenjm duchowenstwa a křestanských wladyk českých

I. D i t m a r neboli D ě t m a r.

Byl on rodem z Děwjna, a dle Hágka z řehole sw. Benedikta, dle Balbjna z kláštera sw. Petra a Mauricia, od Cjsaře Otty založeného. Nesrownává se však toto udánj s založenjm tamnjho arcibiskupstw, pro které řeholnjci giž r. 968. chrám i klášter sw. Jana postaupiti, a na wrch w předměstj se odstěhowati musili. *) Zдали tedy Benediktinským řeholnjkem, aneb gedenz kanownjků katedralnjho kostela sw. Mauricia byl, nedá se rozhodnauti.

Welmi galowá gest Hágkowa zpráva owolenj Dětmara na biskupstw, který pjše, že Dětmarco pautnj k hrobu sw. Wáclawa připutowaw gediné pro známost řeči slowanské se knjžeti Boleslawowi, weškerému duchowenstvu i lidu tak zaljbil, že geg gednohlasně za biskupa swého zwolili. Nenjt wjře podobno, žeby přjchozj cizinec tak nakrátce lásku a důwěrnost wévody

*) Dubraw. prawj w swé historii české: apud sodales Magdeburgenses initiatus.

a lidstva byl sobě zjskal. Wjře podobnějšj gest, že týž Dětmár co býwalý dwornj kaplan Bolelawowi znám byl, a vlastnostmi takowými se stkwěl, nimiž sobě gak lásku a milost knjžete českého a gehu nábožné manželky Hemmy, tak i wážnost a důwěrnost u weškerého duchowenstwa a lidu giž dřjwe byl dobyl.

Dětmár, zaopatřen listy od knjžete Bolelawy zaslán byl k cjsaři stau žádostj, aby zwo-lenj gehu podánjm berly a prstenu biskupského stwrditi ráčil. Na to byl odeslán k arcibiskupu Robertowi do Mohuče, gakožto metropolitu swému k přigetj swěcenj na biskupstwj. Od té doby zůstawali biskupowé pražštj pod zprávau Mohučského arcibiskupa co swého metropolity, až do času Arnošta, prwnjho arcibiskupa Pražského. Radostný byl přjchod nowě posvěceného biskupa do Prahy, genuž lid s duchowenstwem pln taužebnosti wstřjc wyšel, a přigaw geg s plesánjm, doprovázal do chrámu sw. Wjta, požehnánj gehu za požehnánj božj wšickni magjce.

Kosmas o zprawowánj auřadu biskupského Dětmarem takto pjše: Dětmár neunawenau horliwostj progel celau swau biskupskau osadu káže a křtě na tisjce pohanů, gichž ku Kristu obrátil! Kdekoliw celá obec byla na wjru Kristowu obrácena, u prostřed gj křjž postawiti; kde ale smjšení byli křesťané s pohany geště, tu domy oněch křjžem znamenati rozkázal.

Swětílť mnoho kostelů, kterýmž i kněze předstawił; však které to kostely byly, Kosmas nepodotknul.

Na wyžiwenau duchownjch pastýřů uwrhl desáta wždy hromadu (acervum) všeho sklizeného obilj wynášegj 50 snopů na každý statek křesťanských osadnjků.

Při wšj swé horliwosti a snažnosti w rozšjřenj apoštolské cirkwe byl wždy tak teskliwé mysli, gakoby swé powinnosti byl neučinil zadosť. Dewět let konaw swůg apoštolský auřad, byl uwržen na smrťedlné lůžko; tu se obáwal co zlosyn saudu božjho, bolestně wzdychaje, a sobě wýčitky dělaje pro zanedbánj powinnostj pastýřských. *) Nediwme se však tomu ustrašenj horliwého a nábožně umjragjeho biskupa; neboť gest to až posud všem nábožným a pro auřad duchownj horjícím mužům něco obyčegného, že teskliwi býwaj, sami sobě wýčitky činjwaj, widauce, že při všem swém swatém snaženj žádaného aučinku nenalezaj, gakoby snad něčeho opominuli, čjmby hogněgšjho owoce pracj swých byli nabyli. Ta strašná teskliwost umjragjeho biskupa na všechny okolostogj, neywjce ale na prwnjho geho nástupnjka Wogtěcha dorážela.

II. W o g t ě c h.

Syn mocného wládyky Slawnjka a matky Střezislawy; nepochybně prawnuke gednoho z

*) Manusc. Necrolog. Biblioth. Vindob. apud Mabil. p. 158.

oněch prwotnjch 14. knjzat a wladyk Českých, gešto roku 845. dle letopisů Frankfurtských na den zgewenj Páně w Řezně pokřtěni byli. *)

Dle swědectwj Kosmasowa sáhalo panstwj Slawnjkowo od sjdelnj gehu twrze Libice w bydžowském kragi, nynj na panstwj Poděbradském, až k řece Běle a k pusté nynj skalnaté twrzi Oseku nad břehem Mže (nynj Beraunky); k polednjmu k straně Rakauských hranic pánem byl nad městy Daudleby, Cheynowem a Netolicemi; k východu mu náležela Litomyšle až k Morawským hranicem, k seweru pak zámek Glacko podlé břehu Nyzy až po samé Slezko.

Wogtěch, w němžto krásné powahy a ctnosti se rozwjgely z mládi giž, poslán byl od otce swého do Děwjna na vyššj uměnj. Tamněgšj arcibiskup, gehož gméno bylo Adalbert, což dle staré němčiny *urozenosti hoden* znamená, wi-da, gak Wogtěch negen umělostj, ale i ctnostj a zbožnostj giné předčil, nad mjru sobě ho obljbil. I uděliw mu sw. biřmowánj gménem swým geg poctil, ano i na podjáhenstwj posvětil. Čechowé však geg wždy gen Wogtěchem nazjwali, gak i podnes se gmenuge; neboť nemilowali gména němčinau zapáchajcj.

*) Kýžby nám teuto Frankfurtský letopis gména těchto prwnjch knjzat křesťauských w Čechách byl zaznamenal, bychom wjce swětla nabýti mohli o prwnjch počátech wjry křesťanské w Čechách.

Wogtěch gak rodem tak nabyta učenostj a ostatujmi vlastnostmi zjškaw sobě lásku duchowenstwa a wladyk Českých, gakož i milost nábožného wévody Boleslawu, po smrti Dětmara wolen byl na sněmu drženém w chrámě sw. Kljmentana Lewém Hradci, a poslán k cjsaři Ottowi, bydljcmu tehďáž we Weroně. Bylt pak tehďáž u cjsarského dwora arcibiskup Mohučský Wili-gisius, i Děwjnský; pročež náš Wogtěch i hned we Weroně na biskupstwj posvěcen byl, r. 983.

Nawrátiw se z Werony do Prahy slawně od wěřjcjch Pražanů wjtán byl, gimžto požehnánj biskupské udělil, zawázaw se Bohu, wěrně pečowati o dobré cirkwe české, gegjžto osada ne-genom nyněgšj Čechii obsahowala, ale i Morawu, a sice za hranice Polské i Uherské.

I stalo se, že když swau osadu za pomezjm Uherským nawštjwil, požádán byl od Gezy krále Uherského pokřtiti syna a dědice budaucjho sw. Štěpána, čjm nemálo k přigetj náboženstwj Kristowa u weškerého národu přispěl.

Měltě stále po boku swého wychowatele a učitele přjgmjm Rádlo, gegžto Pápa a ginák Táta nazjwali, protože Wogtěch geg co otce ctil a rady gehu přjgmal. Ten a probošt Wiliko byli Wogtěchowi stále wěrnj towaryši, s nimiž se we všech důležitostech swého auřadu pastýrského radjwal.

I neopominul Wogtěch sw. gsa spolu podporován nábožným wévodau Boleslawem horli-

wým napominánjm a důwodnými výhrůžkami pleniti pohanské zwyky a obyčege gsaucej na odpor wjře křesťanské; neschwalowal ale přepiatau horliwost Boleslawowu, kterýžto i tuhých prostředků duchu křesťanstwa rovně odporugjcech k auplnému vyplnění pohanstwa užjwal. Neywjce ale biskup ten na sněmu Wyšehradském zehral na pokautná manželstwa, trhy w {neděli a zasvěcených dnech, zawrženj poswátnjch hřbitowů, pohřby wlesjch, a neywjce prodeg křesťanských otroků židům.

Mezi wladykami na wětšjm djle starý kwas pohanstwa nebyl wyčištěn, a že přiwolili na sněmu Wyšehradském k žádosti biskupowě, stalo se méně z lásky a wáznosti k wjře křesťanské; alebrž toliko ze strachu před knjžetem Boleslawem, gegž dobře znali, gako welkého křesťanského horlitele. Dal se toho patrný důwod, když Boleslaw přepustiw žezlo swé wlady wladykám swým, uchopil se meče a we vzdálených kraginách wálčil; tuť hned se wše horliwému biskupu na wzdor činilo; nedbalo se ani na kázeň, ani zehránj, na rozpustilost mrawů, a wlažností w náboženstwj přibýwalo.

Posléz wida biskup, že žádným způsobem twrdošignému gich odporowánj odolati nemůže, dle rozkazu Ježjšowa opustil, ač nerad, milau vlast swau, i stádo sobě swěřené, ač nechtějcej slyšeti hlasu swého pastýře. I odebraw se swěr-

nými towaryši swými proboštem Wilikem a Tá-
tau Rádlem do Řjma, wolil sobě s powolenjm Pa-
peže řeholi sw. Benedikta w klášteře sw. Aleše,
kdež za 5 let pobyl. Znalť on tuto řeholi giž w
Děwjně za mladých let swých, mnohého nepo-
chybně w nj nabyw uměnj. Radowali se owšem
bezbožnj z odchodu přjsného biskupa; ale tjm
wětšj zármutek cjtili osiřelj prawj křestané; o-
bogj však zakusili, že odchodem sw. biskupa
swého žehnagjcjho vlasti swé zmizelo i pože-
lnánj božj; neboť gedna strast druhau stjhała.
Nepřátelské útoky wše plenjcj, powodně, bauře,
krupobitj, snjh do polowice kwětna ležjcj a od-
tud pošlé wyhyuutj wšj setby, suchota, pak ze-
mě wypráhlá hlád a mor působila, tak že celé-
mu národu záhubau se hrozilo. Tuť se gim
neywjce počalo stýskati po miláčku božjm Wog-
těchu, který gen službu božj a čest vyhledáwal,
a gen na hřjšujky přjsně byl dotjral. I roznjtila
se srdce wšechněch wraucj tauhau po nawráce-
nj se milého swého biskupa.

Boleslaw sám arcibiskupa Mohučského zwlá-
štnjm wyslanstwjm dožádal, by o nawrácenj bi-
skupa Wogtěcha u Papeže pečowal. Týž arci-
biskup, který někdy Wogtěcha na biskupstwj
byl poswětil, ohlásil pak sněm, na kterýž kněž-
stwo české wyzwal k wyšetřenj prw této důle-
žitosti, a posly české zaopatřené průwodnjmi li-
sty k papeži do Řjma wyprawil, mezi nimiž byl

také Křišťan Strachkwas, mnich z kláštera sw. Emerama w Řezně, bratr Boleslaw a Papa Rádlo, gehožto přjmluwa nad onu Papeže Beneše VII. mocněgšj byla, že Wogtěch obljbenu řeholi opusti w za tau wýmjkau se do Čech nawrátíl, by založenj podobné řehole bljž Prahy powoleno bylo. Pročež wzaw dwanácte řeholnjků řádu sw. Benedikta, s nimi do swé wlasti se wracowal, kterjžto mnichowé do wystawěnj kláštera prozatjm w Kostelci w kragi Plzenském se zdržowali. Dle Hágka na hoře bljž Pomuka, na mjstě, kde pozděgi klášter panny Marie powstal, odpočjwal; a vycházege z pauště ode čtyrech stran Čechii žehnal, a tjm požehnánj od Boha wyprosil, že po dráhném suchu aurodným deštěm země okřála, hora ta wyprahlá zelenati se počala, odkudž až posud Zelenau Horau sluge. Přišed do Prahy od prawowěřjcjch i od samého Boleslaw srdečně přiwjtán, a do chrámu sw. Wjta doprowázen swau nowau pjeň: „*Hospodine pomilug ny*“ ke zpjwánj lidu předložil.

Neypředněgšj péče našeho biskupa byla o založenj kláštera u Prahy, w něgžby co neydjewe swé Benediktiny uwěsti a w milém gich společenstwj žádaucj utěchy dogjti mohl. Na žádost biskupowu Boleslaw powolným se ukázal, tak že uradiw se o mjsto, hned klášter w Břewnowě ke cti sw. Benedikta stawěti rozkázal, nuj u sw. Markěty nazwaný; kterýž roku 993. Wogtěch u přjtomnosti Boleslawowy slawně poswětiw k hog-

němu geho nadánj knjžete přiwedl, i také sám swých otcowských dědin částku přidál.

Šťastné založenj tohoto kláštera radostj naplnilo našeho milého biskupa tjm'wjce, že swého wěrného přítele, prwnjho tu opata, Rádla, gménem řeholujm *Athanasia*, na bljzku měl a s njm se častěgi těšiti mohl. Auřad biskupský ale Wogtěchu gen trpké hrozny podával. Neboť gak Kosmas dokládá, přestal knjže Boleslaw samostatným býti, a podaw žezlo w ruce wladyk zemských, sám na swau osobuj bezpečnost mysliti musil, čjmž se stalo, že we mnohém showjwal, co gindy přjsně káráwal.

Tjm nepřátelé Wogtěchowi swobodněgi proti němu sobě počjnali, káznj duchownj pohrdagje. Stalo se, že panj gedna z mocného tehďáž rodu Wršowců, genž i knjžatům hrozný býwal, w cizoložstwu gsau postížena s duchownj osobau, by msty za tu spáchanau neprawost ušla, uwrhla se k nohaum biskupovým a za obhágenj žiwota prosila, wědauc, žeby ginák dle tehdegšj přjsnosti pokuty meče neušla. Autrpný biskup chtěge bezpečnau gi učiniti, do kláštera sw. Giřj gi ukryl. Dozwěděwše se Wršowštj, gichž wůdce byl Kochan, že panj ta u biskupa autočiště nalezla, zůřiwě naň doráželi, by gim cizoložnici wydal; on však neohroženau zmužilostj obnaženými prsy na mjstě prorady sám se w obět gegich wzteklé pomstě podával. Přemoženi tau neohroženostj žádného sice autoku na

osobu Wogtěchowu sobě nedowolili ; leč magjce giž ode dáwna Slawnjkůw rod w nenávisti, nepowolnost geho u wydánj té ochráněné panj na celém rodu tom pomstiti wybrožowali. Dopjdiwše se přede skreyše té panj alstiwě a s wyhrůzkami stráže kláštera se zmocniwše wpád učinili ; načež ona manželowým mečem sřata byla. I rozhorlil se biskup Wogtěch a klatbu na Wršowské w chrámě Páně prohlásil. Ti pak naproti tomu biskupu pomstau a wyhlazenjm celého rodu weřegně hrozili, a w tom se pronesli. Biskup negsa žiwota swého bezpečen opět z Prahy tagně odešel do Řjma, poručiw bratry swé ochráně Boleslawowě. Že arcibiskup Mohučský opětne to opuštěnj biskupské osady těžce nesl, widěti z toho, že negen sám Wogtěchowi domlawal, ale i u Papeže o to gednal, by se nawrátil. Nezdá se též, žeby Boleslaw tak taužebně, gako prw o nawrácenj Wogtěchowu byl stál ; neboť tázal se arcibiskupa Mohučského, zdaž giného za biskupa w Praze woliti magj na mjsto Wogtěcha.

Wogtěch wždy gsa poslušen náměstka Kristowa , ač těžce s řeholnjmi bratry , s nimiž tak blaze žil , se rozžehnal, nemeškal se opět na cestu dáti ; wšak nešel přjmo do Čech , nýbrž do Polska. Bylť pak udwora knjžete Polského Boleslawu Chrabrého neystaršj bratr, gménem Soběbor, kterýž mu o zawražďenj ostatnjch čtyrech bratrj w Libici, a zřjcenj města i sjdelnj twrze zpráwu

dal. I hned na to poslal do Prahy posly, by wyzvěděl, gakby o gehu nawrácenj stáli. Když ale žádné potěšitedlné odpowědi neobdržel, a se dozvěděl, co i smiláčky gehu Břewnowskými ieholnjky se dalo, že totiž i oni pronásledowáním klášter opustili a prchnauti musili; přede-wzal sobě pewně na vždy vlasti své wýhost dáti. Neboť ze všeho toho poznati musil, že nějaká znamenitá změna we vládě České se dala. Nemeylil se; nebo mezi tjm časem starý wévoda Boleslaw dlaho dnau trápený na ložci ležel, a tudy žezlo swého panowánj synu swému ode-wzdal; a proto Wršowci snadno bezbožný aumysl swůg w skutek uwesti mohli, a i srdce starého wévody proti Slawnjkowu rodu hořkostj nakwasiti, zvlášť pak Soběbora za zrádce wyhlašugjce proto, že se k straně cjsaře Otty a Boleslawu, knjžete polského náchylným zdál býti, s nimiž náš Boleslaw tehďáž w nepřátelském trwal položenj. *)

Wogtěch prw nežli rozkazem Papežowým z Řjma byl cestu nastaupil předzwjdage w duchu, že swau milau vlast wjce nespatrij, zawázal se Papeži, že, kdyby geg swogi nepřigali, hřiwnu sobě swěřenau zakopati nechce; nýbrž že z powinnosti poswěcenjm na biskupstwj na se wzaté, co nástupnjk apoštolský národu, k němuž geště ewangelium nedošlo, kázati mjinj, ne-

*) Dobner annual. part. IV. pag. 406.

gsa na rozpacjch i žiwot pro Krista nasaditi; čemuž Papež přiwoil i předsewzetj geho schwálil. Tomu slibu wěren gsa odebral se s bratrem swým Radimem (ginák Gaudenciem) nápotomnjm arcibiskupem Gněznenským, a Benediktem z Polska do Prus k Slowanům geště pohanským, gemužto pro bezpečnost Boleslaw deset oděnců přiřlal. W Gdansku šťastně rozestřel co duchownj lowec sjtě swé, mnohých dušj Kristu zjskage. Odtud strážné swé domů poslal, a gen pod ochranau kříže Kristowa se hlauběg do země Pruské mezi zaryté modloslužebnjky ubjral. Ti však některak swých bůžků za newiditedlného Boha, kterého gim kázal, dáti nechťjce, muže božjho co odpůrce swých modl krutau smrtj zavraždili. Geho sw.tělo Boleslaw, knjze Polské, od mučitelů wykaupiw w chrámě Gněznenském zachowal, a nákladným oltářem ozdobil.

Newj se gistotně gen o dwau kosteljch, gichžby byl Wogtěch swatý mimo klášter Břewnowský posvětil w Čechách, totiž: w Šárce a Prosjku.*)

*) Co se o Strachkwasu, ginák Křišťanowi, mnichu sw. Emeráma, a synu Boleslawu I. w kronikách pjše, že na mjstě sw. Wogtěcha zwolen, a kterak při posvěcenj swém w Mohuči žiwot swůg skončil, co powjdka pauhá nezasluhge zde býti uwedeno.

6. Sedmero swátostj cirkwe sw. katolické, wyswětlených w sedmeru postnjch kázanj.

Od Wáclawa Wiléma Wáclawjčka.

O swátosti manželstwj.

Tagemstwj toto weliké gest, ale gá prawjm, w Kristu a w Cjrkwi. Efez. V, 32.

Wezmauce Pjsmo sw. w ruce čtème hned w prwnjch listech knihy *Genesis*, kde Mogžjš swětowěké přjběhy pokolenj lidského wyprawuge; kterak Bůh wěčným swým uloženjm stwořil swět z ničeho, a stwořil prwnjho člověka, arciotce našeho ze země, na znamenj geho původu, ducha ale dal gemu nesmrtelného, — wýlew swého Božstwj! — a stwořil matku našeho pokolenj, Ewu, z Adamowa těla, kost z geho kosti, na důkaz, že muž a žena w půwodnjm swém přjbuzenstwj gedno tělo gsau, a w nerozwjžitelném swazku spolu trwati magj až do smrti. Hospodin prawil: „Nenj dobře člověku býti samému.“ 1 Mogž. II, 18. Radost, o kterau se zděliti nemůžeme, tratj pro nás swau wnađu; bolest pak, dělji-li gi snámi milugciji která bytnost, gest mnohem snesitelnějšj, nebji gi cjtíme gen polowičně. A však kde může saucit, sauradost, saužalost wraucnějšj býti, gako mezi dwěma osobama, kteréžto gen ge-

dno tělo gsau? — A požehnal gim Bůh a řekl: „Rostež a množte se a naplňte zemi.“ 1. Mogž. I. 28. Spogenj muže se ženau k obapolné pomoci w manželstwj, a k rozmnoženj pokolenj lidského, gest ustanowenj a zřizenj welemaudrého Boha. A gest to zagisté zásluha weliká, děti zploditi, a ge k gegich vlastnj blaženosti a k štěstj swěta wychowati; — gesti to pomyšlenj pro rodiče oblažitelné, že geště po swé smrti w dětech swých žiwi a skrze ně, i skrze wnuky swé ney-pozdnějšj k dobrému lidstwa působiti budau. Z toho wšak ale samo sebau následuge, že tu ne tak na tělesném wezdegšjch rozumných tworů zplozowánj, gako na mrawném gich wychowánj a wzdeláwánj wěc hlawnj záležj.

Z té také přičiny dal gest Bůh giž skrze Mogžjše takowé zákony a předpisy, aby pořádným manželstwjm i obecnstwo zjškalo, i čistota náboženstwj u gehu wywoleného lidu zachována byla. Zapowědělt totiž manželstwo s krewnjmi přátely a wšeliké wesměs cizoložstwo. 3. Mogž. XVIII, 6 — 20. přikázaw w desateru: „Nepožádáš manželky bližnjho swého.“ 2. kn. XX, 17. I zakázalt gim také sňátku s Chananeyskými pro uwarowánj swodu: „Ani se spřjznjš s nimi manželstwjm. Dcery swé nedáš synu někoho z nich, ani dcery gehu wezmeš synu swému; . . . nebo swedlaby syna twého, aby nenasledowal mne.“ 5. kn. VII, 3. 4. Siceť poshowěl Mogžjš newázané hrubosti národu swého, dopusti w propuštěnj

manželky; (5. kn. XXIV, 1 — 14.) ale skrze Syna swého uwedl Bůh manželské spogenj k geho předešlé a půwodnj dokonalosti.

Ježš Kristus nechce nic wěděti o ljštku zapuzenj, nic o mnohoženstwj. „Což gste nečetli“ — řekl k Fariséům: „že ten, kterýž stwořil člověka s počátku, muže a ženu stwořil ge?“ to- tiž stwořiw člověka, hned s počátku geg dwogjho pohlawj učinil, a řekl: Protož opustj člověk otce i matku, a přidržj se manželky swé i budau dwa w tělo gedno. A tak giž negsau dwa, ale gedno tělo. A protož což Bůh spogil, člověk nerozlučug. — Mogžš toliko pro twrdost srdce vašeho dopustil wám propauštěti manželky vaše: ale s počátku swěta nebylo tak.“ Mat. XIX, 4 — 8.

O gak welemandré, weledobré a spasitel- né gest toto zřizenj Božj! Kdyby rozlaučenj manželů pro newěrnost gednoho neb druhého, pro zlé gednoho s druhým nakládánj, pro vychlad- lau lásku neb podobné přjčiny dopuštěno bylo: z tohoby rozpustilost mrawů, prostopášnost, různice a swáry pocházely i mezi těmi manžely, gešto nynj ctně, poklidně a šťastně wespolek ži- wi gsau. A medle, kterakby se dělo s káznj a wychowánjm djtek? — Wědauce pak také kře- sťané, že nemohau manželé leč skrze smrt rozdě- leni býti, newstupugj lehkowážně w manželstwj; nýbrž každý dřjwe považuge, byl-liby ten, s kte- rýmž na celé žiwobyťj má swázán býti, spogenj

toho hoden, a bude-li moci s ním až do smrti spokojeně žiti. Gsaue však spogeni, tjm samým snázněgi o to pečugj, by společná láska gegich w chladnost a lhostegnost se neobrátila, a geden k štěstj a radosti drubého žiw byl.

Než na tom neměl geště dosti Syn Božj, že manželstwj do předešlého pořádku gehu uwedl; nýbrž on wyzdwihl staw manželský za swátost.

Dnes tedy w neděli šestau postnj — kázanj: *o swátosti swatého manželstwj*, kdežto wyskaumáme :

1. Zdaliž swazek manželský w cjrkwí Kristowě skutečná gest swátost? a

2. Čehož těm šetřiti a činiti náležj, genž do toho swátostného stawu vstupugj.

I řeknu hned předběžně: Když dwa milugjcj před oltářem neywyššjho Boha klečj, když tu slib věčné wěrnosti a lásky činj, a slowo zasnaubenj, slowo nerozwodného spogenj z ust náměstka Božjho kněze zawzuj, a s gehu požehnánjm a modlitbau zwláštňj milost Božj gim se uděluje: toť-li snad pauze lidské, měštanské gednánj? — tato-li slawnost, tento-li slib před Bohem, tato přjsaha wěrnosti až do smrti, toto požehnánj kněžské a udělowánj zwláštňj milosti Božj: to-li pauhý toliko obřad? — O nikoli! w prawé cjrkwí Kristowě gest manželstwj vlastňj a prawá swátost; — swatá ale také budiž přjprawa w staw ten swátostňj vstupugjcjch!

I.

Staw manželský nenj toliko obecnj smlauwa, nýbrž gest také swátost, swátost od Ježjše Krista ustanowená, aby skrze ni přirozená láska manželů poswěcena, nerozdwogitelný swazek gegich upewněn a gim zvláštnj milost Božj k náležitému plněnj důležitých powinnostj nowého gegich stawu, které druhdy welmi obtěžné gsau, udčlena byla.

Wždyť se postaral laskawý Spasitel o wšeliké potřeby Cjrkwe swé a audů gegich: aneb gestli která duchownj potřeba, nad kterauby se byl zapomenul, nepřispěw gjsawu vyššj pomocj? — Gižť wšak nepotřebuj-li manželé milosti Božj? Nezačjnaj-li swé vlastnj hospodárstwj, gešto mnoho práce stogj a s welikými nesnázeми spojeno gest? Nemusj-li djetky, které zplodili, ziwiti a ge wychowáwati s wšemožnau pilnostj, s trpěliwostj i odřjkánjm se vlastnj swé poho dllosti? Negsaw-li zawázáni, spolu žjti až do smrti, a wšecka i ta neytrpěj utrpenj společně děliti a snášeti? Nemagj-li wěrnost manželskawu neporušenau zachowati? Žid. XIII, 4. těla swá za chrám Ducha sw. považowati, 1 Kor. IV, 19. gedem druhého ctjti, a společně na swém spase-nj pracowati? — Zkrátka: nepotřebuj-li manželé zvláštnj milosti, zvláštnjho požehnánj Božjho? A Spasitel by gich snad byl zanedbal, ne-

ustanowiw spasitelného prostředku, skrze který potřebné milosti Božj dosahuj? — Manželstwj gest tak důležitó pro swět, že skrze ně pokolenj lidské množeno a zachowáno býwá, a všecky swazky společenské, měšťanské i cirkewnj skrze ně stogj; cokoli Bůh k oblaženj a spasenj pokolenj lidského ustanowil a uložil, toť on skrze manželstwj a z manželstwj wywádj. Na tomto tedy stawu wisj takorčka trwánj a blahost swěta: — a staw tento weledůstogný nemělby pod zvláštnj ochranau Božj státi a gehó wyššj nadpřirozené pomoci hoden a aučasten býti?

Odstupiž ! Staw manželský gest swátost, skrze kterau manželům zvláštnj milost Božj se uděluje. Nečteme sice, kdy Ježjš Kristus staw manželský za swátost wyzdwihl; čtemeť ale, že byl sám na swatbě w Kani Galileyské, a gi prwnjm zázrakem, kterýž učinil, oslawil. Jan II. Nepochybně poučil Ježjš o tom uředlnjky swé, když po swém z mrtwých wstánj častěgi s nimi obcowal a rozmlauwal s nimi o králowstwj Božjm. Skut. ap. I, 3. Nebo apoštol sw. Pawel učj weyslowně, že manželstwj obraz spogenj Krista s gehó cirkwj gest, a odwozuge odtud powinnosti manželů k sobě wespolek. Píše totiž k Efezským: „Ženy mužům swým poddány buďte, gako Pánu; nebo muž gest hlawa ženy, gako i Kristus gest hlawa cirkwe. . . Gako tedy cirkewj poddána gest Kristu, tak i ženy mužům swým

poddlány budte we všem. Wy pak mužj milugte manželky swé, gakož i Kristus milował Cjrkew, tak welice a srdečně, že wydal sebe samého za ni na smrt, aby gi posvětil, očistiw gi obmytjm wody skrze slovo žiwota, aby učinil sobě slawnau cjrkew, nemagicj poskwrny, ani wrásky, neb cokoli takowého, ale aby byla swatá a bez auhony. Takť i mužj magj milowati manželky swé, gako swá vlastnj těla (gegichž gsau manželé hlavy). Kdo miluge manželku swau, sebeť samého miluge. Žádný zagisté nikdý těla swého neměl w nenávisti, ale krmj a chowá ge, gako Kristus Cjrkew; neboť gsme audowé těla gehu z masa gehu a z kostj gehu — (gsmé gedno tělo s Kristem.) Protož opustj člowěk otce i matku swau, a přidržj se manželky swé, a budau dwa w gednom těle. *Tagemstwj toto weliké gest, ale gá prawjm w Kristu a w Cjrkwi,*“ čili podlé půwodnjho textu — *z ohledu na Krista a na Cjrkew.* V, 22 — 32. Patrně gedná zde apoštol o powinnostech manželských, ku kterýmž zvláštěně wěřjcy zawázáni gsau; těmto, gešto Krista znagj, audowé gehu cjrkwe a gehu duchownjho těla gsau, představuget, a sice: — mužim lásku Kristowu k gehu cjrkwi, — ženám pak podrobenost a poslušnost cjrkwe ku Kristu za wzor a přjklad; a ačkoli giž důkaz swůg spolu také z přirozeného práwa rozumu, a ze slow Adamowých objrá, řka: „Kdož miluge manžel-

ku swau, sebet samého miluge; — protož opustj člowěk otce i matku swau, a přidržj se manželky“ etc.: předc se wždy zase ku příkladu Kristowu obracj, a činj konečně záwěrek: „toto,“ totiž manželské spogenj, o němž posud mluwil, „gest *weliké tagemstwj w Kristu a gehu cjrkwj*,“ t. g. ono manželstwj wyznamenáwá spogenj Božského Spasitele s gehu cjrkwj. Toť gest gediné prawý smysl slow Pawlowých, gakž ge také swatj cjrkewnj otcowé gednohlasně wykládaj. *) — Mauželstwj gest tedy, dle učenj sw. Pawla, obraz spogenj Krista s gehu cjrkwj. Kristus ale spogil se s Cjrkwj swau netoliko skrze swé wtělenj, čjmže se bratrem našjm stal, nýbrž a obzwlášť skrze milost a lásku swau, njžto gi poswětil a obmytjm wody skrze slowo, totiž na křtu swatém očistil. Ef. V, 26. Pusobj-li cjrkwj gehu s nj se spogenj poswěcugjcj milost Božj; tedy musj také stawu manželskému, má-li dokonalým obrazem spogenj gehu s Cjrkwj býti, gehu božské milosti se dostati, t. g. manželům musj nadpřirozená pomoc s hůry udělena býti, aby přirozená gegich láska očistěna a poswěcena byla, a oni důležité powinnosti stawu swého wěrně plnili a na swém a swých djtek spasenj bezpečně pracowali.

Protož byl pak také staw manželský w Cjrkwi wždycky za swátost pokládán, gakž aust-

*) S. Gregor Naz. Orat. XXXI. S. Chrys. hom. XXVIII. in c. V. ad Eph. c. 12. S. Hieron. in c. V. ejusd. ep. et ver. 32.

njho učenj apoštolského patrnó gest. „Nestačjme wyprawowati,“ píše starý Tertullian, — „blaženost manželstwj, kteréžto cjrkew spoguge, oběťj potwzruge, požehnánjm zpečeluge, a andělé ge prohlašugj, a Otec nebeský za platné uznává;“ ad uxor. L. II, c. 9. a dokládá, že „Apoštol o stawu manželském mluwě, gakožto o swátosti o něm mluwí.“ L. V. adv. Marc. c. 18. *) Sw. Jan Zlatoustý kázal lidu: „Neslyšjš-li, co Pawel prawí: manželstwj gest swátost a obraz lásky Kristowy, kterauž cjrkwí swé dokázal?“ Hom. LVIII. in Gen. Sw. Augustin, kdekoli o manželstwj mluwí, wždy ge swátostj nazjwá, gmenowitě, swátostj swadebnj, swátostj sňatku, swátostj nerozdwogitelného spogenj. Tak tolikéž přirownává manželstwj k křtu, a swátosti řjzenj kněžského. L. I. de nupt. et concup. c. 17. de bono conjugum c. 24. etc. Témuž učj také onino sw. Otcowé, genž napsali, že Spasitel swatbu w Káni Galilejské proto swau přítomnostj a prwnjm zázrakem pouctiti chtěl, by manželstwo posvětil, a gemu swé Božské milosti udělil. Epist. synod. V. Cyrilli ad Nestor. etc.

Sw. Cjrkew katolická nemůže tedy leč k swatým swátostem připočjsti sw. manželstwj. Conc. Trid. Sess. XXIV, c. 1. I což wjce? — chceli gdete a opteyte se Řeků, a giných křesťanů na wýchodě, cjrkwé jakobitské, koptické a ar-

*) Cfr. de Monogam. c. 5. de prascript. c. 40.

enské, a celého Ruska na západě: a uslyšte gedněmi usty, že manželstwj swátost, vlastnj a prawá od Ježjše Krista ustanowená swátost gest. — Ale medle, kterak magj prawowěrnj křesťané tuto swátost přigjmati?

II.

Swátost a důležitost stawu manželského žádá zralého rozváženj, netoliko z ohledu wolenj tohož stawu, ale i a obzvláště z ohledu osoby wywolenu býti magjcj. Gestj předewšjm potřebj, aby se tu wždy začalo s Bohem: „Pane! nauč mne znáti wůli twau — Pane! co mám činiti?“ — Krásné a djlem následowánj hodné gest gednánj domácjho zpráwce Abrahámowa, kteréž on poslal do země a přjbuzenstwj swého hledati manželky synu Izakowi. I započalť poručenj swé s wraucj modlitbau k Bohu: „Hospodine Bože pána mého Abraháma! potkey se, prosjm, semnau dnes. Učiň milosrdenstwj s pánem mým Abrahámem.“ 1. Mogž. XXIV, 11. — „Pane, co chceš, abych učinil?“ Skut. ap. IX, 6. toto budiž těch, kdož w manželstwj wcházegj, každodennj modljej otázka. A což gim na to swědomj gakožto hlas Božj odpowj, a rodiče a ginj nábožnj, zkušenj lidé, prázdni předsudků a nárůziwostj gim poradj; to nechť učinj. Radj-li se alę gediné s tělem a krwí, se smyslnostj, lakomostj, cti žádostj a pýchau: tedyť proti bodci se zpečugj. Giž

starý geden pohan prawj o takowém wolenj, že „nikoli statkowé, brž powahy srdce sauzwukugj, a na ně se hleděti má, anot neylepšj obwěněnj panny kázeň a počestnost býwá.“ (Terentius in fratribus V, 8.) Čjmž tedy opatrnějšj a prozřetelnějšj má křestan při takowém wolenj býti, znage vyššjch ohledů Božjch při swatém zřízenj manželském!

A pročez, nehlediz ženichu, anzi ty newěsto! gediné na hezkau twář, hezkau postawu, alebrž wje na sličnau duši. Co maudrý Syrach mládencům prawj: „Pro krásu ženskau mnozj zhy-nuli; nebo gako oheň rozněcuge se žádost;“ IX, 9. toť též wýstražně řečeno wám, panny, genž ruku swau zadati hodláte. Hledte obzwlášť na powahy rozumu a srdce; nebo gakož pomjgegjcj gest krása tělesná, tak trwanliwá gesti šlechtnost a urozenost duše, zakládajc stálé a pewné štěstj w manželstwj. Nalezá-li tedy ženich, newěsta, že wywolená osoba potřebné vlastnosti rozumu a srdce má; že gest bohabogná, k rodičům uctiwá, pracowitá, k chudým autrpná, snášeliwá a ustupná, a cjtj-li se těmito vlastnostmi k nj nákloněna: tuť gj směle a bezrozpaku ruku k swatému sňatku podati může, neb tu plyne náklonnost z čistého, nekalného pramene. Bez těchto ale šlechtných powah, budtež vlastnosti tělesné sebe luznějšj, chraniž se kdo woliti. A však šetř a skaumey, koho woliti chceš, nikoli při plesu, na tančjrně, w diwadle a giných weřejných mjstech

rozkoše a vyraženj, kde zřjčka dobré manželstwo uzavjráno býwá; nýbrž pozorug smeyšlenj a gednánj newěstino, ženichowo saukromj, w tiché domácnosti, a neljčenau gegj — gehu — po-
božnost na wraucjch modlitbách w kostele, i krom kostela — doma.

Křesťané! neobjreyte se také w manželstwj toliko pro penjze; nebo „mnozij“ — gakž opět Syrach wece — „přišli ku pádu pro zlato a stkwe-
lostj gehu zaslepeni gsauce zahynuli.“ XXXI, 6. To budiž zwláště pro mladé muže výstrahau, kteřj swého štěstj w bohatém ženěnj hledagj. Ne-
shledagj-li na osobě, o kterau se ucházegj, nic giného leč penjze, snad i dokonce opowržliwé powahy a nesnesitelné wášně, swémyslnost, pá-
nowitost, swárliwost; tuť maudře učinj, od swé-
ho předsewzetj odstupugjce. Wždyť gest, „muž hla-
wa ženy, a žena má muži poddána býti.“ Ef. V, 23. 24. Ale medle, kterakby gednau mohl že-
nich podlé zřjzenj Božjho hlawau manželky a swé rodiny býti, učinila-li geg swéhlawá, pá-
nowitá, marniwá a wadiwá žena bohatým man-
želem? Od takowých spolků manželských nelze giného se nadjti, než přewráceného pořádku w
domácj zprávě, směšných přjbehů a špatného
pěstowánj a wychowánj djtek; — kagjcj slzy,
gež pláče manžel, býwagj častokráte gediné au-
roky, kterých krátkozraký ženich od bohatého
wěna očekáwal. A protož nechť si to každý že-
nich hluboce w srdce wštjppj a nezapomene nikdý,

že manželstwjm zjiskané gměnj tehďáz gen šťastna činj, když bohatá newěsta spolu šlechetné myslí gest; — a že to wesměs pro wnitřnj geho poklid a spokogenost daleko prospěšnějšj gest, wywolj-li raděgi chudau, však ctnostnau a pracowitau děwu za manželku, nežli aby pánowitá newěsta bohatým geg učinila mužem.

Krása a bohatstwj gsau věci toliko postrannj w manželstwj; hlawnj věc gestiť ctnost a bohabognost, zdravý, přirozený rozum, pilnost a přjličná schopnost. Po boku nešlechetného manžela, nešlechetné manželky nelze šťastnu býti; od gegich newěrnosti, od gegich marnotratnosti gest se všeho zlého co báti; od nich nemůžeme také dobrých dětj očekáwati; nebo gaký strom, takowé gest ovoce! Zlý přjklad porušuge něžné srdce djtěci giž w neyrannějšj mladosti. Ctnost gest gakož, všudy tak i w manželstwj gediné štěstj. Žádostno ale také, aby k ctnosti přitowarišilo se zdravj, nebo osoba nezdrawá nemůžezdrawé děti zploditi aneb poroditi; osoba nezdrawá nemůžezvěcj domácjch náležitě řjdiť, a osoba nezdrawá rozplemeňuge začasto nemoce w dětech i wnucjch. Také nerozum nemůžezdomu zprawowati; tu všecko w niweč přicházj. „Muž maudrý gest silný,“ prawj král Šalomaun, t. g. on swau opatrnostj a rozšafuostj mnoho prowede, — „a žena rozumná vzdělává dům.“ Přjsl. XIV, 1. XIV, 5. A zagisté! nebo neučj-li tomu zkušenost, že mnozj, genž má-

lo měli, mnoho zjškali, a mnozj, genž weliké gměnj dohromady snesli, w chudobu upadli. A což medle bylo toho přjčinau? Těmto nedostáwal se rozumu, pilnosti a potřebné schopnosti; onino pak byli manželé rozumnj, pilnj, — byli ctnostnj a bohabognj.

O ano, slyšte to geště gednau, ženichowé a newěsty! Neyswětějšj základ wšeliké blaženosti manželské, — to neydůležitějšj, bez čehož každé manželstwj nešťastné býti musj, — gest bohabognost, nábožnost. Muž bez náboženstwj, gemuž Bůh nenj milý a wěčnost pauhá smyšlénka, gest zlosyn, podwodnj, cizoložnj; schopen ženu i děti zraditi, ge opustiti i do bjdy wyhnati. A žena bez náboženstwj, bez autlého zbožného smyslu, gest potwora — a giž u swatebnjho oltáře podezřelé wěrnosti. Bjdnice, w gegjž srdci žádný Bůh neobýwá, nemůže milowati manžela, nýbrž toliko swau tělesnau ljbst; ona zhořčuge každau radost a rozgítřuge bolest každau. Nemilugj-li manželé Boha a Ježše Krista; neostýchagj-li se budauejho trestu na wěčnosti: ach! což ge může wázati? co postrašiti a na uzdě udržeti? — I, že se opowážili přikročiti k oltáři posmjwagjce se Bohu w geho swátosti!!

Než díky Bohu! toť se nic netýče wás, bohomysluj poslauchači; pročez chtěge toliko křesťanským swobodným lidem na ruku dáti, kterak k swátosti manželstwj hodně se připrawowati magj, dokládám gich napomjnage: by se

dřjwe swého spogenj wystřjhalj všeliké nedowolené powolnosti. Nebo gakož dlužno gest ku přigetj každé swátosti, kterau Ježjš Kristus ustanowil, čistým srdcem a prawau pobožností se hotowiti; rowněž tak powinno ženichům a newěstám, k swatému manželstwj wěrně zachowanau newinností se připrawowati, by milosti Božj dosáhli, kteréžto jim potřebj k nešenj obtěžj toho důležitěho stawu, a k wěrnému spolusetrwánj až do smrti. Warugte se tedy swatau stydlivostí všeho toho, což toliko w manželstwj gest dowoleno. Schůzky vaše neděgte se saukromj bez swědků, nýbrž weřegně u přítomnosti rodičů neb giných lidj šlechetných; bližšj vaše známost wztaħug se toliko na poznánj vašich obapolných powah a neypředněgšjch vlastností a ctností, na nichž štěstj wisj w manželstwj. Wždyť také učj mnohonásobná zkušenosť, že nedowolené obcowánj w stawu panickém w potomnjm manželstwj zoškliwenj a omrzelosť splozuge, a odtuď newěrnosť, zlé domněnj, podezřenj, žehrawosť nazwjce pocházj.

„Slyš mne,“ řekl angel Rafael mladému Tobiaši, — „a gát tobě powjm, kteřj gsau ti, nad nimž zlý duch má moc. Ti zagisté, kteřj w manželstwo tak wcházegj, že Boha od sebe, i od swé mysli odlučugj, a chlipnosti howěgj, gako kůň a mezek, w nichž nenj rozumu. Ty pak když pogmeš manželku, nic giného nebudeš pũ-

sobiti, gediné Bohu se modliti,“ a t. d. VI, 16 — 18. — Křesťanský ženichu, newěsto! také ty začni s Bohem a skončiž s Bohem. Wzjwey ho, modli se kněmu o milost gehu; prwé ale smiř se snjm upřjmnau ljtostj nad poblauzenjm předešlého žiwota w kagjcy zpowědi, a obnow w sobě chrám Ducha sw., aby tento host nebeský, genž w swátostech aučinkuge, w srdci twém stánek ozdobený nalezl. Takto pak připrawen, a swátostj oltárnj posilněn, přístup k oltáři, aby hognost Božj milosti a gehu milosrdenstwj nad tebau wylita byla. Rozgjney pozorliwě obřad swatý, který w oné wěčnoslawné hodině na tobě wykonán bude. Wypuď wšecku lehkomyšlnost ze swé duše; koř se swatau uctiwostj před Ježjšem, ustanowitelem této swátosti, a rozněť ohněm plápolagjcy pobožnosti rozčilené srdce swé. Důležito budiž tobě wšecko — od swatebnjho wěnce, gjmžto hlavu twau ozdobj, až do poslednj modlitby, kterau žehnagjcy kněz za tebe wykoná. Kleč pokorně na stupnjch oltářowých, welebě Boha, že tě k swatému nerozdwognému spogenj poswětiti a posiliti ráčil. S dobrými a nowými úmysly a předsewzetjmi nawrať se z kostela domů, abys počestně skončil den swůg čestný; — a od tohož pak giž okamženj budiž to twé snaženstwj, abys wšelikých před Bohem zasljbených powinnostj a záwazků manželských wěrně a swědomitě ostřjhal a plnil.

I přjtomnj křesťané, swědkowé twého slawného spogenj modlitbu swau s onau oddáwagjcjho tě kněze sgednotj, pamětliwi slow apoštola Jakuba: „Modlete se za sebe wespolek; mnoho zagisté může horliwá modlitba sprawedliwého. V, 16.“

Nuže! požehney ó Pane, s hůry co kněz we gménu twém spogil na zemi, žehney sám manželku a wštěp gj smeyšlenj lásky a pokoge. Chraň niž gegj wěrnosti, opatrug gegj wjry, a ostříhej gegj čistoty, aby neklesla na cestě, kterau gsi gj wykázal. Dey ať gest laskawá gako Rachel, maudrá gako Rebekka, a upřjmná a ochotná gako Sára — kráčegjc po boku šlechetného manžela. A požehnáš-li gi plodem žiwota, dey gj šťastného okusiti materstwj, aby prospjwali, které zpłodila, maudrostj gako wěkem a milostj u tebe i u lidj. Luk. II, 52. Žehney také manžela, aby wěren powinnostem swým swatým, neuchýlil se z cesty prawé. Zapal geg čistau, nepomjgegjcj láskau, a uctiwostj šetrnau k slabšj, a wšak wěrné družce osudů geho; ať miluge čistotu manželskau a zachowáwá wěrnost neposkwrněnau; ať oba — manžel a manželka snášegj křehkosti a wady swé, a obapolně se vzděláwagjc powzbuzgj sebe k dobrému, a pomáhagj sobě w domácjch swých důležitostech a starostech. Předě wšjm pak a obzwlášť sil a podporug ge w neyswětěgšjm djle dobrého wychowánj djtek, které gsi gim dal

a gichž zase gednau z rukau gegich požádáš, aby ge wedli k synowské bázni Božj, — k prawému milovánj tebe a bližnjho skrže Ježjše Krista Syna twého Pána našeho. Amen.

7. Slowo o nynějšj cjrkewnj hudbě.

Od J. K.

Čjm bedliwěgi sobě wznešenost, swatost a pohutelnost oběti mše swaté rozgjmám, nad kteraužto všeobecná cjrkew nic nemá swětějšjho, čjm srdečněgi o božjch hodech neb giných slavnostech cjrkewnjch k této božské oběti ducha swého přípravugi — tjm wjce z neywrancnějšj pobožnosti má mysl býwá wytržena, když gsa takowé mši swaté přjtomen nikoli cjrkewnj, ale diwadelnj hudbu slyšeti musjm, gak swým hlučkem a třeskem a gako výskánjm dům Božj naplňuje. Bože, odpusť gim, vzdychávám, neb newědj co činj, a má pobožnost roztržena; na mjstě gegjm kormautliwá bolest nad tjm, gak hudba, kteráby se co welebnost Božj opěwagj-cj angel kplápolu nábožnosti připogiti a společně s nj na swatých křjdlech k nebi se wznášeti měla — gak taBohem daná hudba gako diwadelnj prelud, ano gako onen pokušitel w tu neyswětějšj dobu před naši duši se stawj a mar-

nost swěta co sláwn geho nám okazuge, bychom prý se před nj uklonili.

Abych w této wážné věci, co možná ney-slušnějšj přirownánj učinil — gakby to asi slyšeno a přigato bylo, kdyžby w gedné známé oblíbené opěře Vestálka při poswátném ohnjčku sobě zpjwala: „Bože před twau welebnostj,“ třebas i s podloženými slowy, gakby to aučinkowalo? K smjchu, k zlosti, k vyhwyzdánj. Obrátme to na opak, a tažme se, geli možná, aby to w chrámě Božjm bylo na swém mjstě, aby tjm sobě zjškali pochwalu, když při oběti neywznesenějšj, ano při neyhlawnějšjch a neypohnutelnějšjch té oběti částkách na kůru přednásegj (ať i s podloženým slowem) erotické duety, tercety, quartety, symfonie, sonáty, a t. d.; gakowěžby se w diwadle nebo w hudebnj akademii třebas hezky poslauchaly, ale w křesťanském kostele gsau tak na swém mjstě, co Klopštokowa nebo ledagaká Oda od kněze zpjwaná mjsto právě angelské prefacj. A tjmto gešitným dosazowánjm gradualů, offertorij at. d. geště kolikráte do-bře skládaná, duchem nábožným zněgjcj mše se hyzdj a kazj. Některým heyským owšem to whod. Překrásné, roztonilé služby Božj! Mnohý giž při začátku těšj se na graduale. Zatjm aby dlauhau chwjlj se mu nesteyskalo, při episto-le rozgjmá sobě, ne snad gak swatj apoštolowé nebo proroci pobožnost, lásku k Bohu a k bližnjmu, dobrotu Božj dogemně hlásagj . . .

ale rozgjmá s Ekartshausenem : *gak Bůh člověka na tento svět gako na krásné diwadlo postawil*. A když se ten panáček nebo ta panička na to krásné diwadlo djwá — zaznj pod gménem graduale Uvertura , o božjm hodě nebo *o swátku pana měšťanosty* ; o menších slawnostech gen symfonie nebo koncert buď na hausle nebo na fletnu. A text? ten gest we mšále po epištole, wětšjm djlem wyňat ze zpěwů wraucně k Bohu pějgcjho Dawida krále , ale ten má *tacet*. Když pak ty hausle fužy swé do unawenj prohnaly a wšecky tony až do poslednj aplikatury wychrli-ly, a když fletna wýmluwná swým *producirowánjm* pobožnost hudců a poslauchagjcjch wzdě-lanců Pánu Bohu přednesla , čte se ewangelium. Toto dlaho netrwá , a tu se dole chwjlinku postogj , a na hoře se chystá *credo*. Na to přigde pěkné nowé offertorium. Prostý nábožný tak gako w prawdě wzdělaný křesťan arci sobě těch trilů a pasážj a pičikátů a drmolů newšjmá , a při tomto swatém konánj w modlitbě pohřžzen , celé swé srdce , wšecky swé strasti a slasti Bohu poraučj , a duši swau , co důstognau gemu libau oběť připrawuge. Wšak zwláštnj poslaucháčů částka , wjc na kůr než na oltář hledj , nic neslyšj , než gak práwě gakási slečenka při tom nowém offertorium se slyšeti dáwá w pěkné *wlaské arii*. Takowýto zpěw práwě pochwaluge S. *Jaroljm* we wýkladu na text sw. Pawla : „Šetřtež toho wšickni , kteřj rádi w chrámu , Páně neb doma zpj-

wáte, co swatý Pawel ke Kolosenským w k. III. prawj: *W milosti zpjwagjece w srdcjch swých Bohu že totižto negen hlasem ale srdcem — Bohu, — zpjwati máme; že ne hrdelnjm trilů dělánjm, na způsob diwadelnjch fraškářůw a hercůw, ani dle obyčge aulisé ochechule a rozkošnice se rty rozpustile potwořenými, ale wážně, w swaté počestnosti, w bázni Božj a porozuměnjm toho, co zpjwáno býwá, Pánu prozpěwowati máte.* — Tak ať zpjwá každý wěrný sluha Kristůw, aby ne tak w libém hlasu pjsně, ale i w smyslu slow, které zpjwá, sobě zaljbil. — A teni bude před Bohem neylepšj zpěwák, který s spoluzněnjm libohlasné melodie a pjsničky, i skutky ctného a šlechetného žiwota w Bohu milau harmonii bude zapadati.“ — Nynj zpjwá kněz prefacj. O těch se wygádržil někdo, že prý gen od mnichů gsau we zpěw uwedeny, a žeby nowějšj skladatelowé daleko lepšj zpěwy we mšál uwedli. Gá wjm, žeby náš slowutný Tomášek ginák na to odpowěděl, nežby to který z těch mudrugjejcch panáčků očekáwal. — K pozdwihowánj, k tomu neywelebnějšjmu a neytkliwějšjmu tagemstwj křesťanstwa, hráno Piano na warhany: *Goldner Mond, du gehst so stille.*! — Lze-li pak sobě předstawi wětšj, hrějšnějšj neslušnost a nesmyslnost! — Ó by raděgi všude w našich kosteljch tento někde panugjcj obyčeg se zachowáwal, aby při pozdwihowánj docela všecká hudba umlkla; toť

neywýborněgi toto hluboké, nepochopitelné, ne-
wyslowitelné, a z ohledu památky křijze truchli-
wé tagemstwj wygádruge; a tjm nápadněgi až
k užasnutj, čjm ostatně hudba gest slawněgšj a
hlučněgšj.

Po skončené swátečnj mši uděluge se pože-
hnánj s welebnau swátostj, k čemuž ten pěkný
starodáwnj, od každého znatele obdiwený zpěw
Pange lingua (který w mnohých kosteljh lépe po
česku) se zpjwá. Než, to nepostačuje, k slawné
mši prý také býti musj slawné Pange lingua,
slawný s celau hudbau provedený wogenský po-
stup — nebo gak se řjkáwalo — marš. — Giž se
wěru co báti, aby turecký huben do kúru ne-
wewlékli, s tau polowic tureckau úctau Božj by
se to dobře shodlo. Podiwte se! na některých
mjstech prý se to skutečně stalo, kde onu ewan-
gelickau bauři na moři při offertorium nebo mj-
sto graduale předstawowali, kterau Pán Ježjš
utišil. Lidé se počali w kostele děsiti, i z domů
bližšjch wybjhagje ustrašenj se tázali, gakýby
to hřmot byl? Kdyby se to bylo dělo w Je-
rusalémě, nepochybugem, žeby Pán Ježjš, gako
ty stoly prodawačů a penězoměnců i nálohy čili
pulpity takowých muzikantů byl zpřewracel, a
gich swětácké hausličky potlaukl.

Konečně, finis coronat opus, zde po česku:
kdo špatně začal, nedobře skončj — po intrá-
dech poslednjch dělágj se w kostele božjhodnj
aufcuky, id est, mysliwécké přetrhowané po-

stupy na samé trauby. Proč, z gaké pobožnosti to se dělá, tomu nerozumjm. Pán Bůh z kostela negde gako wogsko, a kněz nenj žádný komandugjcj myśliwec. — Milj welebnj bratřj! kteřj to čtete, a zagisté se mnau proti té nemotoře horljte, co se wám zdá, že geště té věci chybuge, aby byla dokonalá? Snad aby se w kostele od heysků těm pánům na kůru hlučná pochwalu zhůru tleskala? Ba, aby se gežkowau palicj z kůru wyhnali, a gegich krásnj milownjci z kostela, a dřjwe aby se tamti na kůra tito do chrámu božjho nepauštěli, až by byli w tom dokonale gakožto křesťané wycwičení, co gest dům Páně, co hod Božj, co služby Božj, co pobožnost nebo modlitba, co mše swatá, co každá částka této oběti. Odpusťte tomuto wygádřenj; kdo pak se může tužšjho slowa zdržeti, an giž tolikeré, i weřegně dáwané poučenj a napomenutj tak málo dotud geště prospjwá.

Ano, geden wtipně chtěl prohoditi: „Wždyť pak prorok a král Dawid před archau Páně hra-ge poskakowal, a tak swau uctiwost na gewo dáwal.“ Nu, tedy wyklidťte lidé stolice z kostelů, ať můžete při té nowé hudbě poskakowati, a tak Pána Boha ctjti! — Což ale na to wtipné prohozenj odpowjme? Neyprwé, že to k tomu aumyslu nenáležj, o kterém tuto mluweno, a za druhé, že třebas to stačilo a platilo za oných časů, když se *galowice* — a *kozlówé* — na oltář kladli za oběť; od nás učenců Ježjšowých, giž

se požaduge uctěnj Boha *w duchu a w prawdě*, oběť čistého srdce. Za třetj, stwatý Dawid, muž *podlé božjho srdce*, gak geg pjsmo swatě nazjwá, dostatečně swými božskými zpěwy dokázal uctěnj swého Boha a ukázal, gak ta neysvětěgšj Bytnost má býti ctěna, že nikoli w rozkošnosti, nikoli *na pohled nebo na foch*, gako řjkagj, nikoli tedy *srdcem po zábawě bažjcem*. — Ach časowé, naši časowé! gaké to w každé věci plody wywádjte, w každé věci k náboženstwj náležegj, na pobožnost se wztahugj! — I ta nyněgšj cjrkewnj hudba, i oblíbenj w nj, gsau znamenj a důkaz té přenáramné oswjcenosti našeho stoletj, kde mnozj we všech vědách mudrugj, we všech uměnjch wynikagj, genom w náboženstwj, w tom neypotřebněgšjm a neydůležitěgšjm uměnj, až hanba nedoukowě zůstawagj. Přegasná oswjcenosti shnilého dřewa, o čemž i prostá babička gest přesvědčena, že sobě u takého swětla ani palec neohřege, a oni chtj tjm swjtiti gako pochodnj, chtj tjm zahřjti, blahým ohněm roznjtiti srdce?! — Nebyloby možná tomu věřiti, že ta wytraubená XIX. věku oswěta, chrámy Božj bude nawštěwowati pro swé zabawenj, kdoby věřil tomu, kdyby nám to všude přítomná zkušenost nedokazowala. „Eben komm ich aus der Kirche — (po německu, což také k té oswjcenosti náležj.) Das war Ihnen eine herrliche, eine göttliche Musik. Das Schönste aus der Præciosa! Das ist wirklich ein himm-

lischer Genuss. Man weiss nicht, soll man sich der Andacht, oder dem Zauber der Musik hingeben. Es ist wahrhaftig nichts schöner als eine Militärmesse. To gsau ty krásné aučinky tény-
nějšj hudby. O těchto mšech wogenských by se mohlo tuto přidati ještě jiné slowo, ty gsau te-
prw vyšnořené, ale dost na tom. —

Wždyť mi to ani smysli negde. Před bo-
žím oltářem, kde rozkošnost má se utláčeti a
mrtwiti, či kde ginde gestli ne w swatyni? —
kde se má obětowati vůli a swatosti Neyvyššj-
ho — tam se ona wynášj, tam se obžiwuge a
rozněcuge, tam nastogte sama swatost rozkoši
má býti podrobena! Anebo to nenj rozkošnost
když se tu vyhledáwá gen sladkého nápěwu, gen
gemného lechtánj ušj? když hudcowé hráj pro
swau pochwalu marnau, a mnozj poslauchaj
pro swau zábawu? Toť se neslaužj duchu, ale
tělu, ne Bohu, ale *dáblu*. To gest kwjtek z
geho zahrádky; pjsnička z geho Kancionálu!

Welebný Haydene! Tys wěděl a ctil w srd-
ci, co ta swatá oběť křesťanská w sobě obsahu-
ge. Tys klekával, tys na kolenau ponjžen mo-
dljwal se dřjwe, a pak w tom nábožném rozhor-
lenj twá ruka, dřjwe k Bohu sepiatá, hlasy twé
nábožné duše na papjř znamenala. Co z pobož-
ného vyplynulo srdce, toť opět srdce k pobož-
nosti rozněcuge, co z nebe pocházj, to knebi wa-
ne, to k nebi wznášj. — Kolik skladatelů, ko-
lik hudebnjků kostelnjch tebe následuge? Kolik

tęch hudců a zpęwáků s takowau přjprawau wycházj k službě Božj na kůr? — Gste-li prawj, křestanským duchem, láskau k Bohu a k bližnjmu nadanj služebnjci chrámu Páně — nemá-liž waše mysl, tak gako každého weň přicházegjeho býti pohnuta, an zwony tak wážnými sauhlasj k službám Božjm wás napomjnagj? Zdaž newolagj ty zwony mocně s *wýsosti*, k vašemu srdci, že od té doby giž má *pozdvíženo* býti k Otci, genž gest na *nebesjch*? — Gak gen možná něco takowého s sebau přináseti, cos takowého chtjti přednáseti, co všem we chrámu se nalezagjcm předmětům a pohnůtkám odporuge? Nebo tobě nenj citu? Ó gestli milencowi genué hudby citliwého srdce se nedostává, u kohož ge tedy pohledáwati máme? — Gábych to sobě za hřjch, za těžký hřjch bych to pokládal, genom gednu dušičku, neřku-li celé shromážděnj z těch neyswětęgšjch a neyblaženęgšjch na swětě zamyslenj wytrhowati, ano i knęze obętugjcgjo pohoršowati — a to k wůli několika swětákům! .

Podobnýmj slowy, W. P. bratřj! upřjmě napomjnejte waše hudce a zpęwáky, poradte, poučte, zapowęzte. Wám dáno bđjti nade všjm, co k náboženstwj a k geho přispěnj náležj. Giž tedy swědomj a powolánj samo welj.

Geť mi dobře powědlo, gak šlechetnj mužowé z umělců i duchowenstwa k odstraněnj takowéto zle spořádané hudby a k dosaženj whodněgšj přispěti se wynasnažugj skrze zwláštnj k tomu ustanowenau společnost. Gsau mi známé giž dosawádaj gegich wywedenj. Bůh gim žehney a odměňug, a Bůh deýž, aby negen w Praze, nýbrž i w kragjch bylo aučinkowáno.

II. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. **T**hematische Predigtentwürfe über alle sonn- und festtägigen Episteln und Evangelien des gesammten katholischen Kirchenjahrs, bearbeitet von B. Oppelt, Chorherrn und Prediger im k. Prämonstratenser-Stifte Strahow, und mit einer Vorrede begleitet von Dr. Maximilian Millauer, k. k. öffentlichen Professor der Pastoral an der Prager Hochschule &c. Erster Band. Prag bei Johann Spurný Buchdrucker und Schriftgiesser. 1830. 8. S. VIII. 313.

Dokonale kázanj gestíť djlo neobyčegně plodné, důmyslné hlawy. Tau přjčinau w přemnožstwí homiletických prací máloť gest powedených, a takových, by gich kazatelowé s prospěchem užjwati mohli. Což pak se při každém kázanj zdá býti neytěžší, gestíť určení přjležitěho předmětu, a takowé rozdělení a spořádání všech věcí, by gich kazatel snadno w mysl swau wprawil, a poslauchatele důkladně přesvědčil, že to, což jim předkládá, w skutku gest prawda. Dobrý rozwrh kázanj gest podstata a gádro. Gako se obraz wtipně

nastijněný lehee barwami maluge, a dům. gehož výše, dlahost, širokost a každý kautek, každá schráuka dokonale gsau na papjře wyljčeny, i odlecgakéhos zednjka lehce se stawj: tak se podle důmyslu přístrogeného rozwrhu i snadno i užitečně káže.

Každý kazatel má swůg vlastnj způsob, a rád něco z vlastnjho nábytku hlavy swé posluchačům předkládá. Podáwagj-liť se mu tedy giž hotowá a cele wypracowaná kázanj: činj se přirozeným darům geho gako násilj, a gako okowy se duch geho swjrá, tak že se, byt sebe byl žiwěgšj a plodněgšj, wolně a swobodně pohybowati nemůže. Pakliť se mu toliko rozwrhowé kázanj poskytugj: tedy netoliko weškeren obsah duchownj řeči lehýčce paměťj chápá, a hlawnj částky gegj pořádně w mysli ustawuge, nýbrž i ze swého tak mnoho může přičiniti, že se pak kázanj geho ne cizj, nýbrž vlastnj geho zdá býti pracj. Protož dobrj kazatelowé, anť gim cizj pomoci druhdy gest užjti, neyraděgi podle rozwrhu hlásagj.

Nemůž tedy než welmi chwálen býti učený, zkušěný a wůbec zaljbený pražský pan kazatel *Oppelt*, že duchowenstwu wydánjm homiletických rozwrhů chtěl poslanžiti, i poslaužil skutečně. Podáwát pak na každé epištolnj čtenj geden, na každau ewangelickau částku ale dwa rozwrhy, a sice tak, že oko čtaucjho w okamženj weškeren obsah geho přehljdnauti může. Gedno každé kázanj geho má nenepodobný úwod, přjstup neb počátek, pak dwa díly, a potom zázvěrek, w kterémž se učenj, we dwau dílech předložené, na mrawy a žiwot wztahuge. Kde se něco z pjsma swatého za důwod dalo přiwěsti, tu necituge toliko biblj poznamevánjm kapitol a weršů, nýbrž wětšjm dílem celý a hotowý text biblický podává. Zde onde také přjhodná mjsta ze swatých Otců přiwozuge.

A však čelnj wěc při kázanj netoliko zcela wypracowaném, nýbrž i rozwrženém gest bez odporu rozdělenj obraného předmětu, a pak důkladnost, čili moc a sjla důwodů, gak z rozumu, tak ze slowa Božjho wedených. Gakýchby pan autor náš rozdělenj a důwodů užjwal, každý sám posauditi může z následugjejch příkladů.

Příkladowé rozdělenj.

Třetj neděle adwentnj. Thema: Neyšlechetněgšj radosti gsau radosti dobrého swědomj. Rozdělenj: Gsau neyčistšj; gsau neytrwanliwěgšj.

Neděle po narozenj Páně. Thema: Smrt Ježšowa nás lidi spasitedlně proměnila. Rozdělenj: Učinilať z otroků dťky Božj; učinilať z wydědilých dědice Božj.

Den obřezánj Páně. Thema: Gak času křestansky užjwáme? Rozdělenj: Když ho neužjwáme k skutkům lřjšným; když ho užjwáme k skutkům ctným.

Druhá neděle po třech králjch. Thema: Gméno Ježš dostogně slawjme náležitým chowánjm. Rozdělenj: Chowánjm wnitřnjm; chowánjm zewnitřnjm.

Druhá neděle w postě. Thema: Swatost, ku kteréž od Boha powoláni gsme, záležj w čistotě žiwota. Rozdělenj: Žiwota wnitřnjho; žiwota zewnitřnjho.

Prwnj neděle po welikonoci. Thema: Moc křestanské wjry pomáhá člowěku k wjtězstwju nad swětem. Rozdělenj: Nad swětem newiditedlným wnitř; nad swětem widitedlným zewnitř.

Šestá neděle po welikonoci. Thema: Z gakých přičin nám Bůh budaucnost zakrýwá? Rozdělenj: Budaucnost zde na zemi; budaucnost na onom swětě.

Hod swatodušnj. Thema: Co gest Duch swatý podlé zgeweného učenj? Rozdělenj: Gest sice osoba od Otce a Syna rozdjlná; gest ale předce osoba božská.

Přjkladowé důwody.

Den počety P. Marie. Sada: Blahoslaweniť gsau, kdož Ježjše w srdci swém nosj. Důwody: Nepotřebuj se báti těžkostj tohoto žiwota, a sice: a) Noci žiwota, — Ježjš gest swěello gegich; b) Boge žiwota, — Ježjš ge slj podlé přjkladu apoštola Pawla; c) Trápenj žiwota, — Ježjš gest útěchau gegich podlé přjkladu apoštola Pawla.

Den narozenj Páně. Sada: Na den narozenj Páně má srdce každého křestana plno býti radosti. Důwody: a) Den tento gest den narozenj Ježjše Krista, Pána našeho. Dobřj poddanj s welikým plesánjm slawj den narozenj šlechtného mocnáře swého. Dnest ale se narodil Pán nebe a země. b) Tento den gestiť den znownarozenj lidstwa. Před narozenjm Kristowým bylilidé zhaweni milosti Božj, mrtwi dle wnitřnjho žiwota; když ale on byl přišel na zem, skrze něg se k nowému a věčnému žiwotu zrodili. c) Neyšlechtnějšj tworowé se na tento den blahoslawené radosti oddali, a sice gak andělé takéž i lidé.

Den očišťowánj P. Marie. Sada: Obět mše swaté gest neywznešenějšj obět. Důwody: a) Židé obětowali krew a maso zwjřat, mešnj obět ale záležj z těla a krwe Ježjše Krista, Syna Božjho. b) Židé obětowali Pánu skrze ruce kněžské. Při mši swaté se ale Ježjš sám nebeskému otcí obětuge, gakož to gedna na křži učinil.

Pátá neděle po třech kráľjch. Domácj pobožnost (häusliche Andacht) gest welmi prospěšna. Důwody: 1. Rozmnožuge wnitřnj nábožnost naši (innere Frömmigkeit) Neb: a) Zaměstknáwá mysl naši myšlenjm na Boha a rozgjmánjm wznešených skutků geho. b) Naplňuje duši naši pobožnými city a úmysly gak k Bohu tak i k bližnjmu. 2. Prospjwá zewnitřnj pobožnosti-

Neb: a) Wzbuzuge w nás swatau lásku ke všemu, což se Boha a spasenj našeho dotýče, a tjm samým nás také k nawštěwowánj weřegných služeb Božjch wzbuzuge. b) Wěrné ostřihánj přikázauj Božjch nám snadnějšj činj skrze pobožná myšlenj a skrze ušlechtilé úmysly, kterýmiž mysl a srdce naše naplňuje.

Neděle čtvrtá po welikonoci. Sada: Přílišnau žalostj nad smrtj milého nesprawedliwě se chowáme k lidem. Důwody: a) Nepřegemet duši zemřelého swobody a blaha, tělu pak geho pokoge w hrobě. b) Zemdługeme moci duše swé, a zdrawj těla hubjme. c) Gíným ugjmáme potřebné a powinné lásky, anebo gim winu ztráty swé připisugeme.

Kladu zde i také gedem příklad celého rozwrhu, a sice na neděli druhau po třech králjch.

Text. Za onoho času byla swatba w Káni Galilegské, na kteréž byla i matka Ježjšowa. Jan. 2, 1.

U w o d.

U všech národů země se sňatkové manželštj s gístými weselostmi slawj. Tyto k slawenj zawřeného manželstwj strogené weselosti slugj swatba. Takážto swatba strogena byla dle zpráwy dnešnjho swatého ewangelium i w Káně Galilegské, na kteréž byla i matka Ježjšowa.

O křesťanském manželstwj.

Gak křesťanské manželstwj předěj manželský staw gíných národů?

Křesťanské manželstwj gest wznešené. Nebo:

A. Swaté gest w swém půwodu;

B. Nerozlučné w swém trwánj.

P r w n j d j l.

A. Manželstwj křesťanské gest wznešené; neb swaté gest w swém půwodu.

1. Ustanoweno gest od Boha, od neysvětěgšjho.

a) Od Boha Otce, genž Adamowi stwořil Ewu.
Genes. 1. 28.

b) Od Boha Syna, kterýž učenjm swým nawrátil manželstwj předešlau gehu důstognost a w swátost ge wywýšil.

2. Poswěcuge swé audy, poněwadž gakožto swátost

a) Rozmnožuge poswěcugje milost,

b) Obzwláštnj milosti propůgčuge, aby manželé obapolné powinnosti swé až do smrti wěrně plnili.

Coť ale gest swato, to nebud' rušeno, a protož manželstwj křesťanské nerozlučně trwá.

D r u h ý d ě l.

B. Křesťanské manželstwj gest wznešené. Neb :
nerozlučné gest w swém trwánj.

To žádá :

1. Geho koneo.

a) Obapolné sobě pomáhánj manželů.

b) Dobré wedenj djtek.

2. Učenj náboženstwj křesťanského.

a) Učenj Ježjšowo, Luk. 16, 18. Mat. 19, 6.

b) Učenj apoštolů, I. Kor. 7, 10. 11.

c) Učenj otců : „W cirkwi Kristowě nemagj manželé, pokud gsau žiwi, od sebe rozwedeni býti a t. d.
Sw. Augustin.

d) Ustanowenj sněmů cirkewnjch. Sněm Trid. 24.
Sess.k. 1.

Gak wznešené gest podlé učenj toho křesťanské manželstwj! Právě ge sw. Apoštol Pawel w listu swém k Efezským kap. 5. připodobňuje k swatému, nerozlučnému spogenj Ježíše Krista s cirkwí swau, a nazjwá ge welikým tagemstwjm w Kristu.

Záwěrek.

Gestliže giž křesťanské manželstwj gest swaté, nerozlučné spogenj: tedy si ho všickni manželé křesťanstj wažte, to gest:

A. Budiž wám swato:

a) Skrze poctiwost. Žid. 13, 14.

b) Skrze wěrné plněnj powinnostj powołánj wáše-
ho — a

B. Nerozlučně buď od wás držáno:

a) Pečliwým se warovánjm všech rozbrogů;

b) Powolnostj. Powinen-li gsi, snášeti a naprawowati nedostatky giných, nad to výše nedostatky swé vlastnj manželky. Sw. Ambrož.

Učinjte-li to, tedy Pán požehná manželstwj waše, a budete pokogně a blaze až do smrti spolu žiwi. Amen.

Wyšelt však giž také swazek druhý těchto thematických rozwrhů stegně naškrz ceny, a stegného tedy schwálenj hoden, gako zde dotčený swazek prwnj.

2. Příležitostná kázanj, kteráž při všeligačých slavnostech na rozličných mjstech přednesl František Kautský, nynj farář Hostiwarický. W Praze. Tiskem a nákladem Jana Host. Pospjšila. 1831. 8. str. 356.

Pětmecjtma to kázanj bez předmluwy. Pět kázanj na slavnost na nebe wzetj panny Marie; tři na den narozenj blahoslawené panny Marie; gedno na neděli XXV. po sw. Duchu; gedno na neděli XIII. po sw. Duchu; dvě při druhé čili obnowené primicii; gedno opět na neděli XIII. po sw. Duchu při prwotínách; dvě na den neyswětějšj Trogice; gedno na den sw. Gindřieba cjsaře; gedno na den sw. Wáclawa patrona českého; gedno na den sw. Martina biskupa; gedno na

den sw. apoštolů Filipa a Jakuba; gedno na den sw. Bartoloměje apoštola a mučedlnjka; gedno na den wyzdwiženj sw. kříže; dvě při udělowánj swátosti sw. biřmowánj; gedno na den všech wěrných dušiček; a konečně gedno na den sw. Gotharda biskupa.

Tato tedy kázanj oznamugjce činjme to tau a takowau žádostj, aby ctihodný a ginák zagisté horliwý p. kazatel, dočkali-libychom se, gakž sice nenepodobno, druhého těchto duchownjch řečj wydánj, netoliko bedliwěgi dogmatiky šetřil, ale i kazatelského uměnj neboli homiletiky pilněgšj byl, a tudy duchowenstwo naše ušlechtilěgšj pracj potěšil.

3. Katechetische Vorlesungen über des h. Augustinus Buch von der Unterweisung der Unwissenden in der Religion, welche Seine fürstliche Guaden, der Hochwürdigste, Hochgeborne Herr Augustin Gruber, Erzbischof von Salzburg, des österreichischen Kaiserreiches Fürst, des h. apostolischen Stuhles zu Rom geborner Legat, Primas von Deutschland, S. kk. apostolischen Majestät wirklicher geheimer Rath, der Theologie Doktor, — im Priesterseminar zu Salzburg in den Winter-Semestern der Jahre 1828 und 1829. gehalten haben. Mit Hochihrer Erlaubniß herausgegeben. Salzburg 1830. Verlag der Mayrschen Buchhandlung 8. S. XVIII. 312.

Biskupowé w cirkwi katolické gsau učitelowé všech giných důstogněgšj. Protož gest welentěšeno, an w skutku wyučugj, a což hlasem žiwým toliko částce stáda swého přednesti mohli, to skrze tisk w obecnu známost se uwozuge. Gižť pak w počtu učených a vzdělaných prelátů katolických. genž i wyučowánjm se objragi, nad giné se znamenitě wznášj Saleburský Arcibiskup neydůstogněgšj Pan Augustin Gruber. Giž roku

1825. w klerikálnjm seminárium swém wykłádati začal pastýrské prawidlo swatého Řehoře Welikého, a dokonaw práci tuto, w zimnjm púlletj 1828 a 1829. katechetickým prawidlům vyučował. Tomutož vyučowánj položil za základ knihu swatého Augustina: *De catechizandis rudibus*. Četl pak nejdřjwe text gak w půwodnj řeči latinské, tak i w čistau němčinu přewedený, potom ale k tomu příležitost wyswětlowánj připogil. Toto výborně powedené přeloženj dotčené knihy sw. Augustina, gakož i připogená ke každé kapitole wyswětlowánj w knize wýš oznámené se nacházegj.

Předmětem oněch wyswětlowánj gest důležité uměnj katechetické, a protož kniha sama na čele má nápis: „Katechetische Vorlesungen,“ wedlé přjslowj: *Denominatio fit a potiori*. Nikdo ale nemni, želby se w knize té weškero uměnj katechetické pořádně, zewrubně a uměleckau methodau předstjralo. K tomuž wysoce učený Pan skladatel nikoli nesměřował. Bral toliko podlé běhu kapitol knihy sw. Augustina pochrop k rozgjmánj giž té giž oné věci, zvláštně pak při tom se zdržował, což se katechetiky dotýče.

Což katechetům obzvláštně poraučj, na tož i častěgi mluwenj swé wede. Gestil to pak dwogj wěc. Prwně chce tomu, aby se wše, což katecheta dětem přednášj, wzťahowalo na Boha, a na Božj slowo a swědectwj se stawělo. Celnj základ wšeho, což mládež má wěřiti, budiž tento: „To prawj Bůh; to welj Bůh; to Bůh prawdau býti osvědčil.“ Druhá wěc, opětně od něho přiwedená, dotýká wadu těch katechetů, kterjž děti k přjlišnému mudrowánj a rozumowánj wedau, a cokoli přednášegj, to wše z dětského gich rozumu se snažj wywinauti. Narážj se tjm na nesmyslnau sokratiku těch, genž uředlnjky se býti stawjce, prawdu teprw gako hledagj, a to, což krátce a sprostě wyřknau-

ti mnohau, množstwjm galowých, drahý čas mařjech otázek dětem jako do ust podávaji.

Hlavnj obsah všech katechetických čtenj swých slawený Pan autor sám na konci knihy swé opáčj a w tato potahuge slova: „Muselĭ gsem mluwiti proti tomu, že katechetické vyučowánj považugeme jako každé jiné školnj učenj, gedno na pauhé wěděnj při tom hledjme, a o náboženstwĭ mluwjme neginák, než o pěgakém swětském uměnj. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že rádi náboženstwĭ přednášjme tak, gakoby bylo owoce lidského rozumu a zpytowánj, geštobychom vše na wážnost Božj stawěti, a weškeré poznánj spásitedlných prawd za dar Božj pokládati měli. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že negen theoretická učenj náboženstwĭ z rozumu swého wywozugeme, nýbrž i mravná učenj z též studnice wážjme, a kostřjhánj gich gediné zemskými podněty a sobeckými pohůtkami we-deme. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že náboženstwĭ často jako věc cizj, na kteréž mnoho newišj, toliko w rozum dětj wnášjme, anřbychom bedliti měli, aby se gakožto dar Božj, kterýmž se člověk naprosto wzdlává, hlawně a předně w srdce gegich wštěpowalo. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že málo kdy srdce katechumenů k milowánj Boha a bližního zapalugeme, a wzbuzugje k lásce Božj, že o Bohu mluwjme jako o slabém otcĭ, o otcĭ, kterýž nemiluge swaté, a toho, kdož wůle geho neostřjhá, podle spravedlnosti netresce. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že častokráte, k pochopitedlnosti a smyslu djtek se skloňugje, takowých wykladů a wygádřenj užjwáme, kterýmiž se swaté učenj cirkwe neprávě wyznamenává. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že w katechetickém vyučowánj neklademe široce katechumenům před oči všecky přježitosti, w kterýchžby na Boha mysliti, na

swé s njm spogenj pomniti, a podle toho pak úmysly a skutky swé řjdiťi měli. — Musel gsem protitomu mluwiti, že katechumenů swých newedeme k dokonalé známosti ducha čirkewnjch ceremonii a obřadů při službách Božjch, kterýžto gich duch, práwě-liť gest myslj pochopen, welmi živě k Bohu wede. — Musel gsem proti tomu mluwiti, že katechetické wyučowánj naše často gest kusé, že nehledjme na to, by weškeren člověk byl wzdržán, a k Bohu a ku wěčným wěcem se nesl, a že gednák žádného o to nemáme dbánj, by zgewenj Božj wcelosti swé bylo chápáno.“ (Od strany 310. — 312.)

Pro plněgšj ukázanj ceny, kterauž magj do sebe katechetická čtenj knjžeťe Pána arcibiskupa Grubra, kladu zde některá mjsta, kteráž se mně čtaucjmu zdála býti obzwláštně podobná.

„Dobrému učitelowi se wyučowánj geho často zdá býti chladné a neplodné, gešto posluchače s potěšenjm zagjmá. St. 17.

Nebud'mež malomyslni, zdá-li se nám, že wyučowánj naše gest zbytečno a beze všeho užitku; přinášegme k wyučowánj wždy dobrau a weselau mysl, a to tjm wjce, poněwadž mrzutost wyučowánj slabo a studeno, a tudy winau našj neprospěšno činj. St. 19.

Potřebjť gest, by katecheta náboženstwj, kteréž usty zwěstuge, i také w oblčegi swém, w hlasu, w zewnitřnjm způsobu a we všem gednánj swém dáwal na gowo. Mluwj-li o náboženstwj takowým hlasem, gakýmž se věci přednášegj, na kterýchž nenj mnoho záleženo; gestli při tom zewnitřnost geho — mraw chladného učitele školnjho; gedná-li tomu, což učil, w žiwobytnosti swé na odpor: tedy zustnjho wyučowánj swého, byť sebe wtipněgšj a způsobněgšj bylo, žádného účinku neočekáwey. St. 20.

Weliceť chybugj, kdož při katechetickém vyučování přirozené náboženství od zgeweného odtrhugj, a přirozené předkládagj dřjwe, marně předstjragice, že se člověk dřjwe rozumným člověkem, a pak teprw křestanem učiniti má. St. 33.

Katechetowé často theologii, to gest umělecké neb učené předloženj zgewených prawd, za samo zgewenj Božj pokládagj, gedno s druhým mjsice. St. 80.

Magjť se sice weškerá učenj náboženství i také důwody potwrditi, ale důwodowé a důkazowé tito ležte na bljzku, a nebudťtež teprw hlubokým zpytowánjm zdaleka přitahowáni. St. 81.

Pečugne o to, by náš způsob mluwenj, gak náležj, byl wzdělaný. Nemát se sice kněz sháněti po nových, krásně zněgjcejch wygádřenjch: předce ale čistě prostokrásně mluwiti má, aby lidé s špatnau a nechutnau řečj i také samé prawdy sobě nezoškliwili. St. 114.

Neopowažugte se, giných vyučowatí, pokud gste se sami newyučili a neposvětili. Srdce vaše musj we-skrz protknuto býti přewzácným zgewenjm Božjm, a weškeren smysl a žiwot váš musjť se cele s božským učenjm srownáwati; pak teprw swatá láska vás po-žene, by gste s radostj a s potěšenjm katechumenů wyučowali. St. 125.

Weseletť zagisté a chutně vyučuge katecheta, když se na katechisacj dobře připrawil, wšecko náležitě w mysli rozebral a spořádal, a wšecko gasně a swětle ustanowil, coby katechumenům předkládal. St. 127.

Budiž katecheta pln wjry, naděge a lásky; budiž zanjcen čistau láskau k sauwykaupencům swým. Pak se zagisté bez nechuti a mrzutosti schýlj i k neyslabšjm a neyumělegšjm katechumenům. St. 130.

Což se dětem w časownjch a přjdwjnjch slowjch předkládá, to snáze pochopugj, než to, což se skrze

statná neb hlawnj slowa wyznamenáwá. Tak tolikéž děti snáze wyrozumjwagj slowům, kteráž cos ze-wnitřnjho, nežli těm, kteráž wnitřnj připadnosti ducha a myslj wyznačugj. St. 132.

Děti zdlauba myslj. Tau přjčínau k nim nebud' mluweno w dlahých průpowědjeh neb dokonce w dlahých periodách. Užjweyme skrowných, krátkých průpowědj, aby gedén pomysl po druhém wmysl dětj přicházel. St. 133.

Katecheta, horliwě wykonaw, což byl powinen, pokogným srdcem Bohu zůstawuge, pokud a kdyby ráčil propůgčiti wynaložené práci spasitedlného owoce. St. 141.

Owšemť se wyučowánjm i sami učjme, ale gediné tehdáž, když sláskau wyučugeme. Kdoť wyučuge sucho a studeno, a gediné proto, že musj wyučowati, tent owšem ni giných newyučuge, ni sám se neučj. Katechumeni geho i neysprostěgšj věci nechápajj, a ont sám při tom, což mluwj, nic pěkného a plodonosucho newidj. St. 147.

Máme, pokud gen možná, wyučowánj djtek skracowati, a tudy omdlenj a unawenj ducha gegich wycházeti wstřjc. St. 159.

Čjm hlasitěgi katecheta rozprávj, tjm spjše katechumeni gsau nepozorni a nepokogni. Mluwiž tedy toliko tak hlasně, aby ode všech byl slyšán, a katechumen gako připuzen byl, spozorem poslauchati. St. 161.

Nic tak welice pozornosti djtek newzbuzuge, gako historický způsob předkládánj. Gestli se každá věc, kterauž učiti chceme, w něgaký pochopitedlný přjběh biblický zawinuge, w přjběh, z kteréhož učenj wjry nenuceně plyne, anebo skrze něgž se mrawné něgaké naučenj gako wylupuge a očitým činj: tedy se řjdko stane, by děti byly nepozornj. St. 162.

Ustawičné se doptáwánj na známé a lhostegné věci nechutnau činj katechisacj. Katechumen toliko to schutj poslauchá, což mu geště známo nenj. Weliceť blaudj, kdož w tom gest domněnj, žeby blawnj něgakau prawdu nesměl dřjwe wypowiedjti, pokud všech pomyslů, skrze něž se poslaupně k známosti gegj přicházj, částečně nerozebral a newyswětlil. St. 204.“

Konečně nebudiž mlčenjm pominuto, že celá téměř druhá polowice nadepsané knihy negedná vlastně o katechetice, a sice proto, poněwadž i swatý Augustin od osmnácté kapitoly spisu swého de catechizandis rudibus až do konce nerozprávj o tom, gakby se katechizowati mělo, nýbrž o stwořenj swěta, o babylonském zagetj lidu israelského, o seslánj Ducha swatého a o podobných věcech rokuge. Nicméně i zde při wyswětlowánj každé částky negedno prospěšné, důmyslné naučenj katechetům se poskytuje. V. Z.

b) S m j š e n i n y.

C j r k e w n j z p r á w y.

Dekretem vysokého dwornjho kanceláře od 15. Unora b. r. bylo skrze slawné Gubernium důstogným Ordinariátům dne 14. Března počtem 10,402 oznámeno, že biskupstwj Hořické (Görz) na pobřežj, newyššjm rozhodnutjm od 14. Unora b. r. potvrzenau papežskau bulj od 3. Srpna m. r. wydanau powýšeno gest na arcibiskupstwj a metropolii diocesj Lublaňské, Tržišť-

ské, Kapodistrické, Parenezské, Poláské a Veliské. (Parrenzo, Polace Veglia).

Z Wjdně 18. Ledna. Geho Gasnost náš neynimostiwějšj mocnár ráčil Redemtoristkám Wjdenekým udělití milostiwé powolenj, by gegich řád a klášter pod řeholnj zákon uведен a ustanowen byl; ze strany pak zákona umrtnjho gest ustanoweno, by od něho wyproštěny byly, kteréž wyproštěnj negen na tentýž ústaw a na darowánj mezi žiwými a smrtj sešlými se obmezuge, nýbrž i také na osoby a při nich i na dědictwj ab intestato se wztahuge. Zjskánj ale statků nemowitých gest tjm způsobem obraženo, že dle obecné normy umrtnjho zákona toliko s neywyššjím powolenjm zemské vlády mjsto mjti může.

Z Praha 17. Dubna. — Dnešnjho dne byl Geho Knjžecj Milost, Wysoce urozený a Neydůstognějšj Pán, pan *Aloys Josef Krakowský*, brabě z Kolowrat (tit. pl.) gakožto knjže – arcibiskup Pražský do hlawnjho chrámu Páně na Hradě Pražském slawně uведен. Před kaplj sw. Wogtěcha od Wysoce Důstogné a wždy Wěrné Kapitoly a znamenitého počtu duchowenstwa uwjtán, do nj a pak do kaple sw. Wáclawa se odebral, kdežto pomodliw se, w raucha pontifikálnj oblečen (toliko bez imfule a berly), w slawném průwodu při zpěwu chorálnjm: „Ecce Sacerdos Magnus“ k welikému oltáři přiweden byl. Po dozpjwánj weršjků a předepsané modlitby Wysoce Důstogným panem proboštem *Františkem Caroli*, četl W. D. pán assistugjcj kanownjk *Wáclaw Wilém Wáclawjek* c. k. dekret a bully papežské; po čemž nowý Knjže-arcibiskup do rukau Páně proboštowých obyčegnau přjsahu složil, a pak od W. D. p. probošta arcibiskupským pallium ozdoben, sinfulj a berlau na trůn metropolitský se usadil. K Geho cti a chwále měl potom W. D. p. Probošt latinskau řeč, a po nj chwálo-

zpěw sw. Ambrože intonował. Mezi hlučnau a slawnau hudbau skládalo weškeré přítomné duchowenstwo swému wrchnjmu pastýři úctu poljbenjm prawě Geho ruky; po čemž opět W. D. p. Probošt obyčegnau kollektu se pomodlil, a pak nowý p. arcibiskup k oltáři se nawrátiw, a modlitbu o swatých patronech českých wykonaw, služby boží slawil a posléz papežské požehnánj shromážděnému lidu udělil. — Tuto slawnost Geho Excellencj Neyvyššj pan Purkrabj s celým wysoce slawným Gubernium, gakož i Gegich Excellencj páni Præsidentowé druhých instancj s radami swými zwelebili ráčili.

— ř —

P o č e t ř e h o l n j k ů w A n g l i i .

Z Angličan. Dle emancipačnjho zákona museli wšickni řeholnjci swá gména auřadům hrabstwj podati. Sumownj výkaz předložen byl Parlamentu, a gest následugjej: roku 1830 nacházelo se w Anglicku 194 mnichů, totiž: 119 Jesuitů, z nichž 55 w gegich kollegi w Stony Hurste, a 22. w Hodder House w hrabstwj Lan-kasterském obywgj; 52 Benediktinů, gichž hlawnj sjdlo w Downsidském kollegium nedaleko Bathu; 7 Dominikánů, 5 Františkánů, 1 Karmelitán, 1 Cisterciák a 9 bratrj křesťanských škol. Z těchto 119 Jesuitů gsau dwa 17 let, pět 18, sedm 19, osm 20 let, třidcet osm mezi 20 a 30 a třidcet čtyři mezi 30 a 40 let starj.

Irsko počjtá 58 Jesuitů, 47 Dominikánů, 38 Augustiniánů, 42 Františkánů, 72 Karmelitánů, 2 Kapucjny, 16 bratrj sw. Patricia a 46 bratrj křesťanských škol. Pětina irských Jesuitů nedosáhla geště ani osmnáctého roku; třj z nich byli pacholata w patnáctém roce. We Walisu gest gen gediný řeholnj; w Skotsku žádný.

Z Paříže dne 2. Unora. Ona powěstná pře z strany katolického časopisu *Avenir* (Budaucnost) nazwané-

ho byla předewčjem k pagednánj předsewzata i rozhodnuta. Okolo 9 hodiny ráno byla saudnice skoro k zamačkánj naplněna, i ty stupně kde saudcowé seděli a za nimi, gakož i mjsta, obžalowaným agich zástupcům (advokátům) ustanowená, byla od posluchačů osazena. K hodině gedenácté přibrali se konečně saudcowé. Když s welikau těžkostj pořádek učiněn, počalo se pagednánj s přečtenjm oněch článků z Aveniru, které k zabawenj ak rozepři přjležitost zadaly. Na to přegalslowo státnj zástupce Berville a snažil se tuto žalobu důwody potwrditi. Abbé de la Mennais (wydawatel onoho časopisu) byl nařčen, gakoby lid k nenáwisti a záštj proti zemské wládě byl swodil; Abbé Lacordaire ale byl winěn, že k neposlušenstwj zákonům popauzel. Waille pak žalován z obogjho proviněnj, poněwadž čjsla onoho časopisu, kteráž tyto záwadné články obsahuj, podepsal. Po něm wystaupil řečnjak Janvier (z Angru) zástupce pana La Mennais; P. Lacordaire wedl obranu swau sám. Obrany tyto způsobily přenáran.ný aučinek w obecenstwu, wýraz úžasu a entusiasmu překřičel několikráte řečnjky. Žiwá, ohniwá wýmluwnost, s kterauž p. Janvier učenj pana de la Mennais wykládal wzbudila mezi četně shromážděnými práwnjky to neywětšj obdiwenj; zwláště mládež Francauzská slyšela zgewenj neznamého Boha s neyžiwěgšjm wýgewem radosti; práwnjci zapomněli, kterak muž, gjmž město Angers wšjm právem honositi se může, na gegich bogišti palmu neobyčegné, nowé wýmluwnosti gjm wytrhl; oni zapomněli, že kněz katolický gjm ukázal, gaké wjtěžné moci slowu řečnjka pewné přeswědčenj dodává, kterak obraznost a učenost historická nowým, neočekáwaným způsobem ty neywážněgšj otázky gest s to rozhodnauti. Před těmito mocnými aučinky ustaupila wšeliká žehrawost, a pan Jan-

vier i pan Lacordaire byli, ačkoli celé odpolednj až do hluboké noci řečnili, s rostaucj pozornostj poslaucháni a s blahopřánjm takorčka zasypáni. Ti tři obžalowanci byli od Jury za newinné uznáni a následowně od přisednjho saudu za swobodné vyhlášení. Obecenstwo, kterč geště o půl noci hogně shromážděno bylo, gewilo radost swau nad šťastným skončenjm této rozepře s náramným plesánjm a rukama tleskánjm. — Tento gest konec onoho processu, kterýž w letopisech cjrkewnjch znamenité mjsto zasluhuge, a pro Katoljky francauzské gistě bez důležitých následků nezůstane.

Srozepřj tauto nenj toliko swoboda *cjrkwie francauzské* rozhodnuta, nýbrž i také k smjřenj mnohých z newědomosti zblaudilých křestanů s cjrkwj obecnu základ položen.

Trestnj policegnj tribunál města Lille wydal torozhodnutj, že nadáwánj „Jesuitů“ slownj bezprávj gest (verbalis injuria.) Dle téhož nálezu byly dvě osoby, které gistého notára tjnto názweu pogmenowaly, k 16 a 25 franků pokutě odsauzeny.

Z e Š w e d s k a. Gitro onoho slawného dne, w němž před tisjci lety w králowstwj Šwedskeu křestanstwj uwedeno, 28. Listopadu m. r. ohlášeno bylo hlawnjmu městu 200 ranami z kusů. Geho Gasnost Král nemohl pro malau nedůžiwost této slawnosti w prwnj neděli adwentnj býti přjtomen; však králowá, králowec a králowny byli w hlawnjm chrámu. Zwláště slawně konala se tato cjrkewnj památka w hlawnjm chrámě Upsalskeu, gakož i z giných mjst welmi zagjmawé popisy této slawnosti se čtau; žádný však nenj tak srdce gjmagcj, gako z Střjžnjho ostrůwka (Scheeren-Insel) Björkö nazwaného, genž k zádušj Adelsö (u Upsaly) patří. Neb zde k tomuto ostrůwku připlaul sw. *Ansgar*, apoštol zemj půlnočnjch před 1000 lety, by swětlo wjry

Kristowy zde rozžal. Osada tamněgšj z celého okolí shromáždila se tam w průvodu mnohých slowutných osob a křesťanů a slawila zde služby Božj, ač tu sice žádný kostel giž nestoj; však tito slawitelé wstaupili nieméně na půdu poswátnj; neb, gak gistý šwedský list se pronášj, „geli kde země swatá, tedy zagisté tam, kde prwnj giskra wjry křesťanské rozžehnuta mrákoty krvawé oběti lidské přinásegjeho pohanstwa zapudila.“ Po dokonanych službách Božjch učiněna byla neneznamenitá zbjrka na založenj památnjho kamene na ostrowě Björkö. Žel! že tato sekulárnj slawnost spolu spogena byla po celém Šwedsku s památkau odezdánj augsburské konfessj. —

W Kielu wyšel na swětlo : „Náwrh k žádosti na německá knjžata“ o powolenj, aby wolno bylo všech *zewnitřních náboženských forem* se odřjci.

Z Paříže dne 24. Unora. Generálw Lieutenant Gazan dal zpráwu biskupu Marseillskému, že se nařjzenjm vlády zemské powoluge, by Kapucjni budaucně w oděwu řeholnjm weřegně choditi mohli. (Gaz. d. Midi.)

Wčera w neděli byly opět we všech kosteljch Pařížských služby Božj gako obyčegně slaweny. Auřednjci (Maires) dostali přjkaz w kosteljch swého okršku slawné mši sw. přítomni býti. Praefekt byl w chrámě Notre-Dame, a po službách Božjch ohledal sám osobně ty škody, které zewnitřek téhož chrámu a sakristie w poslednjch dnech trpěly. (Messenger)

Znamenité král. pruské nařjzenj.

Králowský zemský rada Nyského krage (Neisser-Kreis) pan Josef Membeug rozeslal dne 8. Listop. 1830 nasledujcěj cirkulář : Důznamem vysokému ministerium wnitřnjch důležitostí a policii z Krakowa zaslaným nabyli gsme té wědomosti, že se do tohoto města mnozj přewlečenj Jesuité (!) wluzugj, kteří zwlášť w ny-

něgšjmu čase welmi nebezpečni býti mohau; protož se všem mjstným auřadům nařizuge se wšj bedliwostj na to mjtí pozor, by žádnému Jesuitowi (!) we zdegšjm kragi se zdržowati nedopauštěli, a gednoho každého pocestného přicházegjegjho z Krakowa, genžby passem od policegnj direkej opatřen byl, kterýby dle předpisu od zdegšj Residentury nebyl potwrzen, a tento pocestný se ginák co nepodezřelý wykázati nemohl, bez prodlenj nazpět za hranice zaslali, a pakliby pomeznj mjsta giž byl přešel, geg kdálšjmu wyšetřenj ke mně odewzdali.

Z W l a c h. Geden z neyznáměgšjch lékařů wlaškých Dr. Minzi, rodilý žid, přigal 1. Unora w Řjmě sw. křest. K obrácenj geho přispěl welmi zaslaužilý a důmyslný Pan Drach, který, gak známo, dřjwe sám rabjnem byl.

Z p ů l n o č n j A m e r i k y. Klášter Salesiánek w Georg-Towně (u Washingtona) pod zpráwau p. Wheelera neobyčegně se zwelebuge. Byltě roku 1816. od papeže Pia VII. potwrzen, po smrti pak tehdegšjho arcibiskupa Baltimorského giž téměř na mizinu přicházel. P. Cloriviere, ředitel kolleže Jesuitské w Georg-Towně ugaw se geho w několiká létech k takowému kwětu ho přiwedl, že gegich školu pro děwčata negen děti rodů katoliických, nýbrž i dcerky rodičů protestanských hogně nawštěwugj. W ténz klášteře žige také nynj Ex-cjsařowna z Mexika, wdowa Iturbidéowa, Donna Maria Huarte s třemi dcerami swými; čtwrtá umřela dne 2. Řjgna w kwetaucjm wěku 16 let, an se žádost gegj řeholnj raucho přigmauti, na smrtelné posteli wyplnila.

Z Ř j m a dne 1. Března. Geho Swatost Papežská Řehoř XVI. ráčil wčera prwnj tagnau konsistoř držeti, kde před tjm wsezenj weřegném Geho Swatost kardinálům Inguanzowi y Ribera, arcibiskupu Toletanskému,

Cienfuegowi y Jovellanos, arcibiskupu Sewillskému, a de Rohan-Khabotowi, arcibiskupu Besançonskému čerwený klobauk gest podala, a Advokát konsistornj pan Alberghini giž po třetj kanonisačnj při z strany blahořečenj ctilhodného služebnjka Božjho P. Paula de la Croix, zakladatele towarystwa Passionistů byl zastával. — W tegně konsistoři předloženi byli: Za arcibiskupa Rhoduského in part. P. František Xav. Carvana, arciděkan metropolitského chrámu w Maltě. Za arcibiskupa Pražského, dosawádnj biskup Králowé - Hradecký, pan Aloys Josef hrabě Kolowrat Krakowský. Za arcibiskupa Gnězdňského a Poznaňského, pan Martin Dunin, probošt metropolitského chrámu Poznaňského; za biskupa w Bosně a Sirmii dosawádnj biskup stolice Králowského Belehradu pan Pawel Matěg Šulčič; za biskupa Kaceresského na ostrowjch Filippských p. Jan Antonju de Lillo, dotud biskup Amatský in part.; za biskupa Valladolidského p. Jos. Antonjn Ribadeneyra, Auditor Roty římské; za biskupa Parmenského, p. Vital Loschi, vikář kapituly w Parmě; za biskupa w Pergamu, p. Morlachi, kněz z diöcesj Pergamské; za biskupa w Ventimili, p. Jan Bapt. de Albertis professor gazyků orientálnjch na universitě Genewské.

Z B a w o r s k a. Králowské řizenj Isarského kráge obdrželo ode dne 29. Listop. m. r. rozkaz, by w usrozuměnj se s arcibiskupským ordinariátem z strany založenj Lyceum we Freisingu a potřebného na to nákladu swé mjuňnj na gewo dalo. Následkem téhož neyvyššího dopisu uwolil se pan arcibiskup Mnichowo-Freisinský k tomuto založenj na dotacj 25,000 zl. přidati.

Z Diöcesj Limburské dne 19. Unora. Onen nádherný katolický chrám, genž we Wiesbadně, blawnjm městě wéwodských nasawských kragin, k dokonánj giž se blížil, lež w říceninách; dne 11. U-

nora po odchodu dělníků se sesul. Udalost tato mnohé hluboce zarmoutila; některé zarmoutí ztráta veliké summy peněz, které tato katolická osada po mnohletém sbírání s velikou těžkostí gest uskládala, gesto nyní w prachu leží, jiní spatřují w pádu téhož stavení truchlivý obraz pádu též církve w oněch kwetaucích kragcích, kdež toliké požehnané památky gest pozůstawiła. Však nechť sloupové mramorowj, kteříž dům Boží krásiti měli, wrozwalinách leží, jen kdyby sloupové žijí k podpírání věčného stavení Kristowa pevně stáli. Těžší naplňuje nás zármutek, an nadarmo se po těchto ohledáme, než že weleslawené dary wýwodské welikomyslnosti rozdraceny gsau.

P o w ý š e n í.

Dosawádní světcij biskup a probošt olomucké metropolitické kapituly, Pan *Ferdinand Maria* brabě *Chotek z Chotkowa a Wognjna* gest od Geho c. k. Gasnosti za biskupa Tarnowského pogmenován. Též ráčila Geho císa. král. Milost polnjmu konsistorijnmu řediteli *Billigowi* wzhledem znamenitých zásluh, kterýchž po mnohá léta gak w duchowní zprávě wogenské, tak i we vyšších hoduostech militárnjho duchowenstwa sobě dobyl, za apoštolského polnjho vikáře wogska milostiwě ustanowiti.

U m r t í.

Z Blučina. Dne 24. kwětna o třetí čtvrti na sedmou hodinu večerní ztratili gsme našeho Wysoce Důstogného Pana biskupa *Wáclawa Urbana Rytíře Stuffera*. Nesčislných zásluh o své biskupstwj (Apoc. 14, 13.) wzal a nesl s sebou před trůn Neyvyššího biskupa k saudu odplaty věčné; a památku we své diöcezi zůstawił, která (Eccl. 45, 1.) w požehnání wšech nás zůstává. W. P.

Wáclaw Leopold, Knžě-Arcibiskup Pražský &c.

(Dokončenj.)

Něž i ostatnj záležitosti pastýrského auřadu swého zastával Wáclaw Leopold se stegnau wěrnostj a swědomitostj. Gsa všem konsistorijnm wygednávánjm přjtomem, měl ustawičný přehled všecněch pracj, wypracowal sám vše neydůležitějšj, a gewil wůbec nemalau horliwost o swůg auřad, kteráž mu i w geho churawosti spočinauti nedala, nýbrž až teprw se žiwotem geho uhasla. Maudrému geho řizenj díky wzdává arcidiöceez za ustanowenj wikariátnjeh biblioték, čjmž dowedeno, že na winici Páně pracugjej chuděj duchowenstwo u wědeckém swém wzdělánj wždy pokračowati může. Za geho vlády byl blahoděgný, však giž klesagjej ústaw pro učitelské wdowy a sirotky nowě zřizen a tak zweleben, že giž nynj blahodárně aučinkowati může.

Geho snahau byla slawnost wánočnjho gitřnj, kteráž r. 1806. pro některé nepořádky we všech českých diöcezijch na rannj hodiny odložena byla, po dwadcjtí létech knemalé radosti a ku wdělnj všecněch katoljků opět o půlnoci slawena.

Zwláštnj předmět pastýrské geho starostliwosti byl geho alumnůt. Přeswědčiw se hned po nastaupenj arcibiskupstwj, že pro 151 i pro 160 alumnů dwa předstawenj nepostačugj, ustanowil geště třetjho a platil sám až do léta 1823, kteréhož roku spirituál ustanowen a z k. náboženského důchodu placen byl. Nápodobně doplňowal i přjgem druhého předstaweného, pokudž tento z weřejného důchodu plat swůg we wjdanském čjsle dostával.

Gemu gest seminář díky zawázán za nynějšj, potřebám našich časů wjce přiměřená prawidla, za dobře zřizenau nemocnici a za mnohé ginó znamenité oprawy,

zvlášť za oprawy zahradnjch stawenj, nepřipomínagje ani giných dobročinných darů , peněz totiž, biblj a broviářů , gimiž byl ročně alumnj podarowal. Gešť w poslednj swé wůli prokázal Wáclaw Leopold dobročinnost swau semináři, odkázaw mu hognau swau příručnj knihownu.

Gak mile se přjgmy geho zmnožily , rozšjřil se i okres aučinné geho lásky k bližnjmu. Všickni dobroděgnj ústawowé pražštj, gichž w tomto hlawnjm městě hognost, všeecka užitečná podnikánj po králowstwj, zvlášťně však náboženské ústawy milosrdných bratřj, Alžbětinek a Ursulinek měli geg neyhorliwějšjho a neyaučinliwějšjbo ochránce; chudj všeho druhu swého otce a dobrodince a chudj žáci welikodušného přjzniwce. W geho alumnátu obdrželo 100 studugjcjch , genž k posluhowánj alumnům při gjdle ustanoweni , a za to neypotřebnějšj strawau zaopatřeni byli, na vlastnj geho náklad denně chleba, *a 25 z nich mimo to i potřebný oděw a byt w semináři, magjce gednoho praefekta za dozorce.* By to však i po geho smrti gešť trwalo, odkázal pražskému semináři 10,000 zl. stř. s tjm záwazkem, aby z vyplýwagjcjch auroků oněm chudým žákům přilepšeno bylo.

Ilnek při swém nastaupenj odewzdal tehdegšjmu panu neywyššjmu purkrabjmu 16,000 zl. k podporowánj pražských chudých, a když l. 1817 Cjsařem Pánem privétnj gednota k ulewenj na některých mjstech panugjcj bjdy w králowstwj českém zaražena byla, přispěl Wáclaw Leopold gakožto skutečný spoluauď dwaďcjtí tisjci zl. A když mu po čase zbytečných 8000 zl. z peněz těchto nawráćeno býti mělo, darowal ge k založenj práwě tehďaž wznikagjcjho národnjho museum, gež i napotom znamenitými rukopisy a'prwotisky obo-

hacował. *) On weškeré swé přjgmy pozorował wúbec za *zasljbemj pobožných a za podjl chudých*, a snažil se poctiwě, gakožto i wěrný hospodář, k rozimnoženj eti Božj a w prospěch swých bližnjch ge wynakládati.

Stakowau též chwalitebnau horliwostj šetřil Wáclaw Leopold opravowánjm wrchnostenských patronát-njch i hospodárských stawenj, lepšenjm lesů, wzdělá-wánjm silnic, wydobýwánjm železné rudy, šlechtěnjm owčjho dobytka a zlepšenjm hospodárstwj wúbec po-winnostj swých gakožto požjwatel časný arcibiskupských statků. A že gakožto gruntownj pán, také dušewnjho blaha swých poddaných pečliw byl, toho gsau důkazem dewět na arcibiskupských paustwjch nowě stawených škol, ustanowenj a nadánj muoha prw nebywalých učitelů, nařizenj, aby w březánské zámecké kapli každau neděli a swátek pro vzdálené swé řary osadnjky služ-by Božj konány byly, a posléze poslednj geho wůl j učiněné dwoge nadánj, kaplana totiž aspolu kateche-ty w Březanech, aby zawedené služby Božj tamtéž na-pořád konány býti mohly, a druhé kaplana w Čestjicjch, kterýžby w neděli a we swátek w Dobřegowické záme-cké kapli služby Božj zastával. Základnj kapitál pro Březany gest 6000 zl. a pro Dobřegowice 3000 zl. wše na stříbře.

Neykrásněgšj památku užilé swé mysli zanechal Wáclaw Leopold založenjm dwau reálnjch škol, w Rakownjku a w Liberci, z nichž onano k hospodársko-technickému, tato komerciálnjmu wzdělánj vlastenské

*) Mohloby se snad zdáti, že tu pochlebowáno, kdybychom wše obšjrně udali, což Wáclaw Leopold neyraděgi w tichosti působil; gedno budiž nám gen podotknauti geště dowoleno, že totiž na wystawěnj wyhořelého řjmského chrámu Páně sw. Pawla, řjmské stolici, gjž powždy s newywratiteldnau wěrnostj a neyhlubšj uctiwostj oddán byl, na důkaz tětěž swé od-danosti giž l. 1825 tisíc kusů dukátů obětował.

mládeže slaužití má. Welice bylo w Čechách takových škol potřebj, ale pro nedostatek základnjho kapitálu nebylo lze na to pomysli. O dobro swých sobě swěřených wždy pečugjcej pastýř postaral se w tiché saukromosti o takowýto základnj kapitál. Newygewiw swé gineno předložil skrze provinciála řádu pobožných škol vysokému řizenj zemskému náwrh k založenj těchto dwau škol, obětowaw k témuž aučelu položený giž dřjwe u tohoto řádu kapitál, který do poslednjho řjgna 1830 s auroky až na 104, 905 zl. stř. wzrostl. Šlechtané takowéto podánj bylo wděčně přigato, a k uskutečnění i hned pokračowáno. Rakownická posud triviálnj škola byla neyprw s powolenjm vysoké zemské vlády za hlawnj školu powýšena, z piaristského řádu direktor a spolu katecheta, a učitel čtwté klasy ustanoweni, a onomu 350 zl., tomuto pak 300 zl. stř. ročnjho platu ze základnjho kapitálu wykázáno. S takowýmto ustanowenjm byla tato hlawnj škola dne 1. listopadu 1829. slawně otewřena. Obáwage se Wáclaw Leopold pro swau zmáhagjcej se churawost, že se uskutečnění ginenowaných těchto dwau ústawu ztěžj dočká : byl přinucen w poslednj swé wůli ode dne 25. března 1830 proti swému prwněgšjmu předsewzetj zakladatelem těchto dwau reálnjch škol se ginenowati, aby tudy práwa nabyt, dálešj určenj těchto fundac ustanowiti, což ginák zwoleným swým nástrogem, provinciálem piaristským totiž, wywesti mjinil.

L. 1818. poctil náš neymilostiwěgšj zeměpán Wáclawa Leopolda welikým křížem c. k. rakauského Leopoldowa řádu, a dvě léta pozděgi opět neywyššjm určenjm, aby G. c. k. wýsost arciwévodu Rainera s G. g. k. wýsostj princezkau ze Savoyen - Carignanu w hlawnjm chrámu Páně pražském oddal. Mnohé důkazy prawdiwé wážnosti, gakowěž při této přjležitosti cti-

hodnému kmetu od našeho neymilostiwějšjho zeměpána a weškerého Geho oswjceného domu prokazowány byly, činily mu tuto samu w sobě giž radostnau slawnost geště radostnějšj, a byly mu dražšj památkau, než stkwostný pontifikálnj kříž, njmž při tétěz slawnosti od G. C. Milosti darowán byl.

Měsjce prosince l. 1822. na den sw. Lucie slawil padesátiletau slawnost swého kněžstwj tiše w březanské zámecké kapli, a l. 1826. wšeobecné cjrkewnj milostiwé léto. Gakkoli ctihodný stařec u weliké vzdálenosti ode swěta žil, a poslednj léta často bolesnými a dlouhými nemocemi, genž mu podzim žiwota gehu tuze kalily, nawšětewowán byl: předce sobě zbožnau modlitbau prodlauženj žiwobyti swého na Bohu žádal, aby se prwnj stoleté památky za swatého wyhlášenj blahosl. Jana Nepomuckého, welectěného ochránce českého, dočkal. I wyslyšel Bůh taužebnau žádost osmdesátiletého kmeta. Připrawiw wše, cokoli k zewnitřnj skwostnosti té slawnosti, gakož i k powzbuzenj a powýšenj pobožnosti potřebné býti se zdálo, slawil r. 1829 ode dne 29. kwětna až do 15. čerwna u přítomnosti mnoha cjrkewnjch knížat a praelátů, welikau tuto slawnost, kteráž oslawowánjm znamenitého brdiny wjry a ctnosti, neyprwé neskončenau moc, swatost a milost Boží weškerému swětu hlasitě oznamowala, hřjšnjkj k obrácenj a k pokánj, zbožné k zmužilému bogi a setrwánj, wšecky pak k čistě a aučinné lásce k Bohu i k bližnjmu slawně i aučiniwě wzbuzowala. Neywraucnějšj žádosti swé učiniw se účastným zwolal blažený kmet, Simeonu nápodobně, w pastýrském swém listu pln srdečných djků blabé důwěry: *Nynj propauštjš, Pane, služebnjka swého podle slowa twého w pokogi; neboť oči moge widěly spasenj twé!*

Skwostný ornát z drahého zlatohlawu, gegž Wáclaw Leopold k wywýšenj nastáwagjcy slawnosti pro celau kapitolu byl kaupil, a tétěž kapitole darowal, zůstane powždy krásnau památkau zbožného dárce, kterýž památku slawnosti této mistrnými, w Mediolaně bitými stříbrnými a bronzovými pamětnými penězi i také potomkům dochowati se snažil; krásněgi však upewnil tuto památku ustanowenjm a nadánjm dwau zpowědlnjků w pražském hlawnjm chrámu Páně, založiw k tomu kapitál 20,000 zl. stř., čjmž neyzgewněgi dokázal, že aunysl gehu při přípravách k slawnosti té a při samé slawnosti žádný giný nebyl: *nežli rozmnoženj cti Božj a spasenj wěřjcyh.*

Po skončenj této jubilarnj slawnosti žiw byl Wáclaw Leopold při ustawičně rozmáhagjcm se umdljwánj a ubýwánj sily geště celý rok, po kterýžto celý čas k blizké smrti swé se wšj opravdowostj, gakěž k tak důležitému okamženj potřebj, a s nábožně křesťanským odewzdánjm se do newyzpytatelné wůle Božj, se připravowal. Mezi tjm slawil také geště na den památnj sw. Bartoloměge r. 1829 padesátiletou památku swého za kanownjka při pražské hlawnj kapitole zwolenj, konage neyswětějšj obět poděkowánj u brobu sw. Jana Nepomuckého; — pak na to w měsji kwětnu následujcjh roku slawil ono od Gehu swatosti papežské *Pia Osmého*, při gehu na stolici papežskau dosednutj prohlášené — pro Českau zemi ale na rok 1830 odložené milostiwé léto.

Učiniw swau poslednj wůli odewzdal gi hlawnj kapitole ke schowánj, a zuamenage, že u wětšj sje nemoc naň dolehati počjná, žádalweřegně, u přjtomnosti mnoha kanownjků, zámeckého duchowenstwa, a swých slaužjcyh, swátostmi umjragjcyh zaopatřen býti. Kanownjk Neu-

mann,geho zpovědlník a spolu bývalý věrný a mnoholetý průvodce na cestách při kanonickém vyšetřování, tuto poslední službu lásky s neyvětší nábožností a srdcem bolestí a zármutkem přeplněným gemu prokázal, gsa nad ztrátou svého tak důstojného a milovaného Wrchnjho Pastýře ljtostí pogat, a těmi geho nábožnými, swaté k Bohu lásky plnými slowy příkladně vzdělán a proniknut, gimiž ten důstojný Nemocný světa odlaučen, a s Kristem býti toužebně sobě byl žádal. Se srdečným děkovaním a otcowským žehnáním odpuštěn bera, se všemi přítomnými se laučil, a těše ge blaženau nadějí brzkého s nimi se shledání w domě Otce nebeského, do gegich nábožných modliteb se poraučel. — Ale geho poslední hodinka nebylageště přišla! — Pán žiwota a smrti ráčil geště mimo všecko nadání geho žiwobyti o několik neděl prodlaužiti, popřáw mu tudy geště té radosti, že ono pro letopisy literatury welmi důležité podnikání pražské filosofické třídy, prostředkem vydání starožitého spisu: *Codex Decanorum fac. philos.* swau obyčegnou štědrotou podporowati, a gegi připsi, w kterém city neyhlubší uctivosti této Fakulty k němu gakožto swému neystaršímu spoluaudu podotknuty byly, čísti mohl. Po málu pak dnech na to usnul w Pánu welmi pokogně a nábožně r. 1830. dne 14. čerwna w 81 roce wěku na wondnatedlnost a zapálení plic, — poslední z rodu svého. Geho mrtvé tělo bylo, dle weyslowně pronešené w poslední wůli žádosti, w hlawnjím chrámu, a sice w kapli hrabat Kinských nacházegjci se hrobce hned podlé rakwe předka svého Antonjna Petra hraběte Přichowského, slawně uloženo.

W geho poslední wůli spatřuge se týž samý duch, gakýž *Wáclaw Leopold* za času svého žiwobyti w záležitostech statků zádušních progewowal; neboť vše-

ek u swau pozůstalost — wygymage skrowné dědictwj pro swé přátely — gimž však giž hned za swého žiwobyty welikým býwal dobrodincein — na samé duchownj a nábožné úmysly a ústawy a na odměnu swých slaužejch obětowal a odkázal.

Mimo swrchu giž podotknuté ústawy obsahuje poslednj wůle Wáclawa Leopolda geště následugcej nábožná ustanowenj :

§. 2 — 3. Na každoročně držané památky za duši zemřelého a na mše swaté do rozličných chrámů w Čechách 14000 zl. stř. s tjm doloženjm, aby z vyplýwagiejch auroků zrůstagcej wýnos na chudé domácj každoročně obrácen býwal.

§. 2. Na den geho úmrtj aby za geho duši od pěti neymladšjch kanownjků mše swaté konány byly, a za ně po 5ti dukátech na způsob odplaty pogištěno a vyplaceno bylo. Na den pak slawenj služeb Božjch za zemřelého aby sto mšj sw. gak od pražských tak i okolnjch kaplanů a giných chudšjch kněžj konáno, a za každau geden dukát odplaty dáno bylo.

§. 3. Na slawnau weyročnj památku za w Pánu zesnulého w hlawnjm chrámu Páně položj se kapitál 18000 zl. stř. a w Litoměřickém biskupském chrámu 1400 zl. stř. s tjm doloženjm, aby z vyplýwagiejch auroků na obau mjstech 30 zl. stř. mezi chudé k rozdělenj přišlo.

Podobně na weyročnj slawnau památku za mrtwé, a 48 mšj sw. w Děčjnském, Gartickém a Kláštereckém kostele ; pak při Bernardickém kostele, kdež geho otec, a w Buděgowském, kdež geho máti pohřbeni gsau, kapitál po 2000 zl. stř. pro každý tento chrám odkázán gest, s tau wýmjnkau, aby z auroků gich 15 zl. stř. na každém tom mjstě chudým tam bydlejím ročně uděleno bylo.

§. 19. Pražskému domu chudých u sw. Bartoloměje — též w nowě zřízenému ústawu pro chudé, pak ústawu pro slepé, hluchoněmé, a sirotčjmu domu u sw. Jana Křt. po 400 zl. stř.

§. 20. Pražskému nuznému lidu po domjch 2000 zl. z gegichžto auroků aby ročně na den geho narozenj 10 nuzných obywatelů poděleno bylo.

§. 21. K rozdánj mezi chudé na panstwjch arcibiskupských, 640 zl. stř.

§. 22. K lepšj weyžiwě učitele we Zwoli a w Giršanech — pak pro učitelowa pomocnjka na škole Břežanské kapitál 1200 zl. stř., a k nadánj zámecké kaple w Břežanech 640 zl. stř.

§. 23. Zlatý, černě emaillovaný prsnj kříž s rautami, a prsten smodkými kameny a 18ti rautami Litoměřickému biskupstwji.

§. 26. Wšecka do Břežanské kaple gednaná mešnj raucha a potřebné náradj, kalichy, prádlo . . . se přirknau a přiwlastnj tétéž kapli.

§. 30. Pražskému arcibiskupstwji magj náležeti wšecky od arcibiskupa Salm-Salma zděděné a kaupené kostelnj věci; pak tři krásné rochety, tři též takowé alby, wšecky infule, pontifikálnj knihy a pontifikálnj náradj na cesty k visitacjm, a 6 welkých postrýbřených oltárnjch swjenů.

A toť gest gen nástin dobročinnosti Důstogného wrchnjho Pastýře, genž co wzor prawé nábožnosti, neunawené pilnosti u wykonáwánj swého auřadu — a aučinné lásky swé swěřené předcházal, a tudy sobě neykrásněgšj a neytrwalegšj památku we wděčných srdcích wzdělal, gakěž žádné lidské ruce z kowů a mramoru wystawiti s to negsau! —

Oprawenj Omylů.

We swazku I. běhu ročnjho 1830. časopisu tohoto, w pagednánj : *Knězi, dwogj cti hodni*, str. 47. brzy po začátku wypuštěny gsau dvě řádky rukopisu; má tedy chybná průpowěď takto dosazena býti : *Z tohoto Pawlowých slow přeloženj, zdá se, že powstal kněžský titul : ctihodný, dwogj cti hodný, honorabilis, (kterýž dosawád duchownjm pastýřům od předstawených i nepředstawených se dáwá.)* * *Půwodnj text pak znj takto : ou zalwq. . . .*

Str. 47. řád. 12. *čest zewnitř, čti čest, zewnitř*

Str. 53. řád. 17. *měgmei čti měgmez.*

Konec té stránky po *brali* má nasledowati : (*Kěžby i ti, gichžto gest poctjti podžřjzené kněžstwo, zaslaužilý ohled brali na ty, kteřjž na winici Páně potně musj pracowati, na nichž celý Apoštolský auřad ležj a kteřj hned z rána nesau břemeno dne a horka, by alespoň rowni učiněni byli těm, a nemuseli wždy wzadu státi za těmi, kteřj magjca sice kněžské posvěcenj, kněžské ale práce se ani netknuli.*) ** *Pak teprw a t. d.*

Na konci téhož pagednánj státi mělo gmeno Spisowatelowo w začátečnjch pjsmenách : J. Fr. A. K.

I. Sw. 4. roč. běhu.

Str. 40. řád. 1. Průpowěď, wypuštěnjm několika slow, neauplnau takto doplň : „*Mělit gsau a magj i po- hané srdce útrpnosti a lásce dostupné ; ale každá ctnost, tudjž i dobročinnost potřebuge powzbuzenj a častého cwičenj.*“

W 5tém pak řádku na též straně má státi po otázce : „*Zákonein?*“ mjsto „*Gen*“ — *Ten.*

*) a **) W záworkách gednák tuto podotknutá mjsta nenalezala se w Rkp. p. spisowatele.